

**ВІДДІЛ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

Інформаційний збірник

**№ 1-2 (83-84)
2015-2016 навчальний рік**

**м. Вінниця
серпень, вересень – 2015**

Відповідальна за випуск:

Войціцька Т. Б. — головний спеціаліст відділу освіти

Комп'ютерна верстка та друк:

Ірга С. Ю. — методист ЦНІЗЗОВР

I. Наші вітання**II. Нормативно-правові документи.**

	сторінка
Наказ від 31 серпня 2015 р. № 268 «Про виконання рішення серпневої конференції педагогічних працівників Вінницького району від 27.08.2015 р.»	6
Рішення районної серпневої конференції працівників освіти Вінницького району від 27.08.2015., протокол №4 «Про підсумки розвитку освіти району в 2014/2015 н.р. та завдання на 2015/2016 н.р.»	7
Наказ від 6 серпня 2015р. №244 «Про організацію роботи з представництва навчальних закладів Вінницького району у всесвітній мережі Інтернет»	14
Наказ від 01 вересня 2015 р. №283 про організацію безпечної, життєдіяльності учасників навчально-виховного процесу у 2015 / 2016 навчальному році.	18
Наказ від 01 вересня 2015 р. №284 про організацію та проведення „Місячника Цивільного захисту” в закладах освіти району.	20
Наказ від 1 вересня 2015 р. № 285 Про стан роботи з профілактики травматизму протягом 2 кварталу 2015 року в навчальних закладах району	26
Наказ від 31 серпня 2014 р №279 Про результати перевірки стану готовності навчальних закладів Вінницького району до нового 2015-2016 навчального року	28
III. Інформаційні матеріали.	
Лист відділу освіти від 21 липня 2015 р. № 01-16/1109 «Про вивчення базових дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах у 2015/2016 навчальному році».	33
Лист відділу освіти від 19 червня 2015 р. № 091-16/962 «Інструкцію щодо заповнення Класного журналу в 1-4-х класах загальноосвітніх навчальних закладів».	88
Лист відділу освіти від 18 серпня 2015 р. № 01-16/1234 щодо змін до навчальної програми «Захист Вітчизни» для учнів 10-11 класів.	95
Лист відділу освіти від 31 серпня 2015 р. № 01-16/1301 «Щодо матеріально-технічного забезпечення предмета «Захист Вітчизни» у загальноосвітніх навчальних закладах».	96
Лист відділу освіти від 21 серпня 2015 р. № 01-16/1252 інформація про переведення учнів (вихованців) загальноосвітнього навчального закладу до наступного класу.	98
Лист відділу освіти від 04 вересня 2015 р. № 01-16/1345 «Про перелік навчальної літератури, що має гриф Міністерства освіти і науки України, для використання у загальноосвітніх навчальних закладах у 2015-2016 н.р.».	103
Лист відділу освіти від 02 вересня 2015 р. № 01-16/1332 «Про оновлення списку педагогічних працівників на 2015/2016 н.р.»	105
Лист відділу освіти від 11 вересня 2015 р. № 01-16/1395 «Про порядок повідомлення Державній фіскальній службі та її територіальним органам про прийняття працівника на роботу»	106

Вітаємо з Днем Знань!

Шановні друзі!

Знову ранок першого осіннього дня повниться мелодійними звуками шкільного дзвоника. Як і щороку, ми запалюємо нові таланти, розкриваємо у собі нові здібності та поповнюємо своє життя новими планами. З радісною тривогою зустрічаємо 1 вересня - цей всенародний день мудрості, доброти і людяності!

Тому від щирого серця вітаю Вас з Днем Знань!

Бажаю, щоб кожен учень зумів розкрити у школі свої здібності і таланти. Щоб батьки завжди мали привід пишатися своїми дітьми. Бажаю, щоб учитель поспішав до дітей, радів кожній зустрічі з ними і це було взаємно!

Успіхів вам, дорогі земляки, у праці та навчанні!

З повагою, начальник відділу освіти Вінницької райдержадміністрації Наталія Осіпчук

A close-up photograph of several vibrant pink roses with green leaves, serving as the background for the entire page.

Вітаємо з Ювілеєм!

*Гавуру Оксану Анатоліївну — директора
Мізяківсько-Хутірської СЗШ I-III ст.*

*Людської шани зичимо й тепла,
Достатку, злагоди та дружби у родині,
Щоб вся біда у безвість відійшла,
А радість залишилася віднині!
Життя Вам — довгі-довгі роки,
Без сліз, без горя, без біди,
Хай буде радість в вашім домі*

**УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ВІННИЦЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВІДДІЛ ОСВІТИ**

Н А К А З

31 серпня 2015 р.

м. Вінниця

№ 268

**Про виконання рішення серпневої конференції
педагогічних працівників Вінницького району
від 27.08.2015 р.**

З метою забезпечення виконання рішення серпневої конференції педагогічних працівників Вінницького району від 27.08.2015 р., протокол №4, «Про підсумки розвитку освіти району в 2014/2015 н.р. та завдання на 2015/2016 н.р»,

Н А К А З У Ю:

1. Затвердити рішення серпневої конференції педагогічних працівників Вінницького району від 27 серпня 2015 р., протокол №4, що додається, і довести його до відома керівників дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчально-виховних закладів району.

2. Керівникам дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчально-виховних закладів району:

2.1 довести рішення серпневої конференції педагогічних працівників Вінницького району до відома педагогічних колективів;

2.2 проаналізувати рішення серпневої конференції педагогічних працівників Вінницького району та вжити відповідних заходів щодо неухильного його виконання та забезпечення належного рівня функціонування закладів й організації навчально-виховного процесу.

3. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Начальник відділу освіти

Н.В.ОСПЧУК

Вик. методист ЦНІЗЗОВР
Турабова-Старцева О.А.

**Рішення
районної серпневої конференції
працівників освіти Вінницького району**

27.08.2015 р.

Протокол № 4

**Про підсумки розвитку освіти району в 2014/2015
н.р. та завдання на 2015/2016 н.р.**

Зусилля відділу освіти, за активної підтримки районної державної адміністрації, районної ради та громадян району, були зосереджені на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку освіти, визначених серпневою конференцією педагогічних працівників 2014 року, подолання наявних проблем, вирішення перспективних завдань.

Кадрова політика району здійснюється планово і сприяє позитивним зрушенням у роботі освітянської галузі. У 2014-2015 н. р. навално-виховний процес у загальноосвітніх закладах району забезпечували 826 педагогічних працівників, 91 % з яких мають вищу педагогічну освіту. У дошкільних навчальних закладах працює 172 педагогічний працівник, 72,6 % з яких мають вищу освіту.

У 2014-2015 н. р. значно покращився якісний склад педагогічних кадрів. Вищу кваліфікаційну категорію мають 302 вчителі, що становить 36,5 % від загальної кількості.

У навчальних закладах району працює 33 вчителі, яким присвоєно звання «учитель-методист», 158 педагогічних працівників із званням «старший вчитель» та нагороджено нагрудним знаком «Відмінник освіти України» 40 педагогічних працівників. У дошкільних навчальних закладах 5 педагогічних працівників мають звання «вихователь-методист».

Всього у 2014-2015 н. р. атестовано 165 чол. Атестаційними комісіями I рівня атестовано 92 педагогічних працівники.

Атестаційною комісією відділу освіти атестовано 73 педагоги. За результатами атестації 18 вчителям присвоєно вищу кваліфікаційну категорію, 12 працівникам - педагогічне звання «старший вчитель», 2 – «вчитель-методист» та 1 – «вихователь-методист».

На сьогодні у 20 дошкільних навчальних закладах району та 6 НВК, в 72 групах, виховується 1906 дітей. З кожним роком контингент дітей зростає.

Охоплення дітей по ДНЗ – **76 %**, а всіма формами дошкільної освіти – **87 %**, дітей п'ятирічного віку – 100%. Показник охоплення дошкільною освітою дітей віком від 3 до 6 років у районі становить **76 %**, що нижче середньо обласного.

До нового навчального року зміцнилася матеріально-технічна база дошкільних закладів: придбано меблі (ДНЗ «Яблунька» с.Малі Крушлинці, м'який інвентар (ДНЗ «Лісова казка» с. Писарівка), фізкультурне та технологічне (ДНЗ «Ромашка» смт Вороновиця) обладнання, іграшки (ДНЗ «Казка» смт Стрижавка та ДНЗ «Лісова казка» с. Писарівка), комп'ютер та принтер (ДНЗ «Золотий ключик» с. Хижинці). У ДНЗ «Перлина» с. Горбанівка та ДНЗ «Веселка» с. Лука Мелешківська здійснено благоустрій ігрових майданчиків та встановлено нові сучасні ігрові комплекси. Виконано ремонт даху Писарівського ДНЗ «Лісова казка». Здійснено капітальний ремонт коридорів та часткову заміну вікон на пластикові у Деснянському НВК.

З метою підготовки до осінньо-зимового періоду у Лука Мелешківському ДНЗ «Веселка» замінено котли.

На разі проводяться капітальні ремонти щодо відкриття двох додаткових груп у ДНЗ «Казка» смт Стрижавка та однієї в с. Горбанівка, а також проведена реорганізація Степанівської ЗОШ в Степанівський НВК: ЗОШ І-ІІІ ст – ДНЗ, що дасть можливість відкрити ще 1 додаткову групу. Тривають роботи і в с.Гавришівці, де заплановано цього річ відкрити новий ДНЗ.

У 2014-2015 н.р. базову загальну середню освіту отримали 599 випускників 9-х класів, в тому числі з відзнакою – 30 випускників, що становить 5% від загальної кількості випускників 9-их класів.

У 2015-2016 н.р. відкриють двері 39 загальноосвітніх шкіл, з яких :

21 школа І-ІІІ ст.

14 шкіл – І-ІІ ст.

4 школи - І ст.

З цією метою протягом навчального року здійснювалася спланована та системна робота щодо забезпечення науково-методичного супроводу процесу впровадження у початковій школі нового змісту освіти, роботи за новими програмами та навчально-методичним забезпеченням.

Активно працювали творчі групи по вивченню особливостей нових програм та підручників для 3 класу. Учителі району взяли участь в апробації підручника «Я у світі» для 3 класу на рівні Вінницької академії неперервної освіти.

Аналіз роботи початкової школи дає підстави стверджувати, що початкова ланка району створила передумови та ефективно реалізовує завдання нової редакції Державного стандарту початкової загальної освіти.

Велике значення для становлення педагогічних працівників відіграють конкурси професійної майстерності. У 2014-2015 н.р. 66 педагогів ЗНЗ взяли участь у районних етапах конкурсів, 6 – в обласних. Одним з найважливіших конкурсів є конкурс «**Учитель року**». Гордістю району є учителі, які брали участь та вибороли почесні призові місця в обласному етапі конкурсу «Вчитель року-2015»: у **номінації «Українська мова та література»** виборола ІІ місце Хавтирко Світлана Іванівна, вчитель Пултівецької СЗШ І-ІІІ ст.; у **номінації «Хімія»** ІІІ місце виборола Козлова Світлана Вікторівна, вчитель хімії Мізяківсько-Хутірської СЗШ І-ІІІ ст.

У ІІ етапі Всеукраїнських учнівських предметних олімпіад у 2014-2015 н.р. взяли участь **806 учнів**.

У ІІІ етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад взяли участь 44 учні із 17 навчальних закладів: 3 учні вибороли І місця, 12 учнів вибороли - ІІ місця та 14 учнів – ІІІ місця. Це дало можливість Вінницькому району вкотре вибороти 2 місце серед районів області.

У Вінницькому районі діють два позашкільних навчальних заклади: Комунальний заклад «Вінницький районний Будинок дитячої та юнацької творчості» Вінницької районної ради та Комунальний заклад «Дитячо-юнацька спортивна школа «Десна» Вінницької районної ради , метою яких є: розвиток інтелекту та творчих здібностей дітей, сприяти їхній професійній орієнтації та підготовці до практичної діяльності.

У 2014-2015 н. році: вихованці та керівники гуртків Будинку дитячої та юнацької творчості вибороли призові місця у 31 заході обласного, всеукраїнського та міжнародного рівнів. Зокрема, Крива Ольга – учениця Гавришівської ЗОШ І-ІІІ ст. здобула перемогу на Міжнародному конкурсі комп'ютерних проектів «INFOMATRIX-2015» в місті Бухарест Румунія. Керівник гуртка – Кривий Віктор Григорович.

У 2015р. Будинок дитячої та юнацької творчості став переможцем 12 обласного конкурсу розвитку територіальних громад із проектом «Туризм без кордонів – запорука здорового способу життя та патріотичного виховання підростаючого покоління» отримавши кошти в сумі 80 тис. грн.. для його реалізації.

У 2015 році проведено конкурс на кращу організацію військово - патріотичної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах. Зокрема, проекти Сосонської СЗШ І-ІІІ ст. «Ми українці - і тим пишаємося» та Писарівська ЗОШ І-ІІІ ст «Патріоти України» взяли участь в обласному конкурсі. Почесне І місце отримала модель «Патріоти України» Писарівської ЗОШ І-ІІІ ст. (керівник проекту: вчитель історії Кравченко Василь Олексійович).

Заслуговує на увагу районний етап військово – патріотичного **фотоконкурсу** «Так чудово виглядає мир», участь у якому взяли 15 загальноосвітніх навчальних закладів району. В основі конкурсу якого представлено світлини патріотичного спрямування в наступних номінаціях: «Портрет», «Пейзаж», «Жанрове фото», «Дозвілля», «Традиції».

З метою збереження національних цінностей українського народу та формування здорового способу життя, зміцнення духовного та фізичного здоров'я школярів цьогоріч започатковано Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру «Сокіл» («Джура»), адже це, передусім. У заході взяли участь 208 учасників з 26-ти навчальних закладів району.

За підсумками І етапу Всеукраїнської етапу дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») в загальнокомандному заліку

серед СЗШ І-ІІІст.:

І місце здобула - Агрономіченська СЗШ І-ІІІст.;

ІІ місце - Мізяківсько-Хутірська СЗШ І-ІІІст.;

ІІІ місце - Вороновицька СЗШ І-ІІІст.№1.

Серед СЗШ І-ІІст.:

І місце – Прибузька СЗШ І-ІІст.;

ІІ місце - Стадницька ЗОШ І-ІІст.;

ІІІ місце - Побережненська СЗШ І-ІІст.

Національно-патріотичну тематику було дотримано і під час проведення районного фестивалю вчительської та учнівської творчості «Проліски надії».

На високому рівні були представлені номери таких навчальних закладів: Агрономіченської СЗШ І-ІІІст, Вінницько-Хутірського НВК: ЗОШ І-ІІІ ст. – ДНЗ, Вороновицької СЗШ І-ІІІст. №1, Якушинецької СЗШ І-ІІІст.

У 2014-2015 н.р. відбулась Спартакіада серед учнів загальноосвітніх шкіл. Загальна кількість учасників становила 2108учнів. Це на 552 учасники більше ніж в 2014 р. Вперше серед учнів сьомих класів, на базі 8-ми освітніх округів району, проведені Всеукраїнські спортивні ігри «Старти надій».

Переможцями і призерами в загальнокомандному заліку визнані:

Серед шкіл І-ІІІст.

І місце – Вороновицька СЗШ І-ІІІ ст. №1

ІІ місце – Агрономіченська СЗШ І-ІІІ ст.

ІІІ місце – Якушинецька СЗШ І-ІІІ ст. - гімназія

Серед шкіл І-ІІст.

І місце - Ільківська ЗОШ І-ІІ ст.

ІІ місце – Прибузька СЗШ І-ІІ ст.

III місце – Стадницька ЗОШ І-ІІ ст.

Гарні напрацювання за програмою «Школа сприяння здоров'ю» мають Михайлівська СЗШ І-ІІІ ст. та Некрасовська СЗШ І-ІІІ ст.

Станом на перше січня 2015 р. у Вінницькому районі зафіксовано 324 дитини з інвалідністю, з яких, у 2014-2015 н.р.,

7 дітей навчались у дошкільних навчальних закладах,

82 у загальноосвітніх навчальних закладах, з них –

24 дитини на індивідуальній формі навчання

2 дитини за інклюзивною формою навчання.

Інклюзивне навчання запроваджено у 2-х навчальних закладах, а саме: Бохоницька СЗШ І-ІІІ ст. та Лука-Мелешківська СЗШ І-ІІІ ст. У даних навчальних закладах, згідно розпоряджень Вінницької райдержадміністрації, додатково введені по 0,5 ставок асистента вчителя для роботи з учнями із особливими освітніми потребами.

У червні 2015 року на базі 3, а у серпні на базі 15 загальноосвітніх навчальних закладів була організована робота **пришкільних таборів відпочинку** з денним перебуванням дітей, на що з районного бюджету направлено 354 тис. грн. Всього у пришкільних таборах відпочивало **1201** учень загальноосвітніх навчальних закладів, що становить 22% учнівського контингенту району.

На **оздоровлення** дітей пільгових категорій у стаціонарних оздоровчих таборах з місцевого бюджету виділено 99 тис.грн. та 100 тис.грн. отримано субвенцій з Вінницької міської ради для оздоровлення дітей, які проживають в екологічно забрудненій зоні району. У **стаціонарних закладах** влітку 2015 року оздоровлено **61** **учень** дітей пільгових категорій.

На **харчування учнів** 1-4 класів та інших категорій дітей (за рішенням педагогічної ради школи) в кількості 3194 чол. за рахунок коштів місцевого бюджету використано 764,7 тис. грн., (середня вартість обіду становить 3.75 грн.).

За рахунок коштів освітньої субвенції проводилось харчування дітей сиріт та позбавлених батьківського піклування в кількості 66 чол., на що використано 31,1 тис. грн.(вартість обіду 10 грн.)

Харчування учнів 5-11 класів в кількості 937 чол. проводилось за рахунок батьківських коштів (що склали 386,3 тис.грн.)

На виконання комплексної районної Програми розвитку освіти Вінницького району до 2018 року, відділом освіти забезпечено **підвіз** учнів та працівників. У 2015 році на підвіз учнів виділено 130 тис. грн., з яких за I півріччя 2015 року використано 40.6 тис. грн. А також забезпечено відшкодування 400 педагогічним працівникам понесених ними витрат на під'їзд до місця роботи та у зворотному напрямку з березня по червень 2015 року, на що використано кошти районного бюджету в сумі 115,0 тис. грн.

Протягом навчального року чотири навчальних заклади поповнили свій **комп'ютерний парк**. Це Деснянський НВК «ДНЗ-ЗОШ І ст.» - отримано 7 одиниць ПК за рахунок коштів з бюджету розвитку селища (сума 50 тис.грн.), Агрономіченська СЗШ І-ІІІ ст.- отримано 10 одиниць ПК за рахунок благодійної допомоги (сума 48 698 грн), Михайлівська ЗОШ І-ІІІ ст., 4 одиницями комп'ютерної техніки, що отримана за рахунок благодійної допомоги (сума біля 20 тис.грн.) та Якушинецька СЗШ І-ІІІ ст.- гімназія – 6 одиниць ПК за рахунок коштів сільської ради.

Також було отримано з обласного департаменту інтерактивний комплекс на суму 27 394 гр, що передано в Некрасівську ЗОШ І-ІІІ ст.

Протягом цього навчального року п'ять навчальних закладів району були під'єднані до високошвидкісного Інтернету, а саме: Некрасовська ЗОШ І-ІІІ ст., Писарівська ЗОШ І-ІІІ ст., Хижинецька ЗОШ І-ІІІ ст., Лаврівська СЗШ І-ІІ ст. та Щітецька СЗШ І-ІІ ст.

У 2015 році на капітальні видатки з місцевого бюджету виділено 16 млн. 13 тис. грн.

Благодійна допомога, отримана навчальними закладами від батьківських комітетів, юридичних та фізичних осіб становить 2605,452 тис. грн.

Напередодні нового навчального року проведено заміну 298 вікон у 10 навчальних закладах на суму 1730,4 тис. грн. та 6 дверей у Лука-Мелешківській СЗШ І-ІІІ ст.

Завершуються роботи по реконструкції котелень з переведенням їх на альтернативні види палива у 5 навчальних закладах

(Бохоницька СЗШ І-ІІІ ст., Гавришівська СЗШ І-ІІІ ст., Лука Мелешківська СЗШ І-ІІІ ст., Стрижавська СЗШ І-ІІІ ст., Прибузька СЗШ І-ІІ ст.), розпочато роботи в Агрономіченській СЗШ І-ІІІ ст., загальна вартість робіт складає – 8461,5 тис. грн.

Завершуються аварійно-відновлювальні роботи в Хижинецькій СЗШ І-ІІІ ст., Мізяківсько-Хутірській СЗШ І-ІІІ ст., реконструкція приміщення Степанівського та Оленівського НВК вартість робіт складає 2993,0 тис. грн.

Всього до проведення поточних ремонтів приміщень шкіл та підготовки котелень до опалювального сезону було залучено 311,5 тис. бюджетних коштів.

Окремо хочеться відмітити участь сільських рад, які надали субвенції в сумі 2 млн. 804 тис. 965 грн., для зміцнення матеріально-технічної бази навчальних закладів району.

Кошторисом витрат на 2015 рік на утримання навчальних закладів району за рахунок освітньої субвенції з державного бюджету передбачено 74 млн. 262 тис., за рахунок коштів місцевого бюджету 7 млн. 255 тис. грн., передано у вигляді субвенції сільських та селищних рад 2 млн. 800 тис. грн.

Відповідно вимог законодавства у першочерговому порядку забезпечено потребу в коштах на оплату праці (58 млн. 878 тис. грн.) та проведення розрахунків за комунальні послуги (10 млн. 562 тис. грн.).

Надбавка за престижність праці педагогічних працівників виплачувалась у максимально допустимому розмірі – 20% посадового окладу. Всім педагогічним працівникам виплачена матеріальна на оздоровлення в розмірі посадового окладу, що складає 1 млн 297 тис. грн., Згідно вимог законодавства у І півріччі 2015р. проводилась індексація заробітної плати що склала 2 млн. 305 тис. грн. Окрім того, педагогічним працівникам передбачена виплата грошової винагороди у розмірі 30% посадового окладу.

Враховуючи вищезазначене,

КОЛЕГІЯ УХВАЛЮЄ:

1. Відділу освіти Вінницької райдержадміністрації, керівникам навчальних закладів спільно з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування:

1.1. Забезпечити організоване проведення серпневих нарад педагогічних працівників, свята Дня знань. Розглянути стан підготовки навчальних закладів до нового навчального року на розширених засіданнях педагогічних рад.

До 1 вересня 2015 р.

1.2. Завершити підготовку навчальних закладів до осінньо-зимового сезону.

До 15 жовтня 2015 р.

1.3. Продовжити роботу щодо формування оптимальної мережі дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів з урахуванням економічних та фінансових можливостей, не допустивши їх необґрунтованої ліквідації. Забезпечити високий рівень функціонування освітніх округів.

2015-2016 н.р.

1.4. Систематично проводити роз'яснювальну роботу щодо необхідності забезпечення кожній дитині дошкільної освіти та соціальної адаптації, забезпечивши 85% охоплення дітей дошкільного віку суспільним вихованням, дітей 5-річного віку – 100%..

Постійно.

1.5. Сприяти інтегруванню дітей, які навчаються за індивідуальною формою навчання, до загальноосвітніх навчальних закладів.

Постійно

1.6. Забезпечити організацію інклюзивного навчання дітям з особливими освітніми потребами. Активізувати діяльність щодо забезпечення повної доступності дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з особливими потребами.

2015-2016 н.р.

1.7. Приділяти увагу дітям, які не засвоюють навчальну програму понад двох років у школі I ступеня та направляти їх на обстеження до ПМПК.

Постійно.

1.8. Продовжити роботу по впровадженню нових Державних стандартів початкової (1,2,3 класи) та основної (5,6,7 класи) школи, перехід на нові навчальні програми та підручники.

2015-2016 н.р.

1.9. Забезпечити розширення мережі гуртків на базі позашкільних навчальних закладів та збільшити показник охоплення дітей позашкільною освітою до 70%.

2015-2016 н.р.

1.10. Організувати роботу з вирішення проблеми забезпечення освітніх потреб учнів фізкультурно-спортивного напрямку в роботі позашкільної ланки району.

2015-2016 н.р.

1.11. Вживати заходів щодо своєчасної виплати заробітної плати працівникам галузі, дотримання вимог фінансової дисципліни.

Постійно

1.12. Забезпечити постійне інформування громадськості про діяльність навчальних закладів шляхом розміщення відповідних матеріалів на сайтах та у місцевих засобах масової інформації.

Постійно

1.12. Забезпечувати інформатизацію управлінської діяльності керівників та організації навчально-виховного процесу в навчальних закладах району.

Постійно

1.13. Забезпечувати потреби дітей у дошкільній освіті

Постійно

2. Комунальній установі «Вінницький районний методичний центр закладів освіти Вінницького району» Вінницької районної ради (Маціпура Л.П.):

2.1. Забезпечити науково-методичний супровід процесу переходу шкіл району на новий зміст освіти, роботи за новими програмами та навчально-методичним забезпеченням відповідно до нових Державних стандартів.

2015-2016 н.р.

2.2. Продовжити реалізацію регіонального проекту «Модернізація початкової школи на засадах нового змісту Державного стандарту початкової загальної освіти» (на 2010/2011 - 2015/2016 н.р.).

2015-2016 н.р.

2.3. Сприяти реалізації в районі освітніх проектів.

2015-2016 н.р.

2.4. Продовжити організаційну роботу щодо популяризації інноваційної діяльності навчальних закладів району на Всеукраїнських та міжнародних виставках.

Постійно

4. Контроль за виконанням рішення районної серпневої конференції працівників освіти залишаю за собою.

**Голова колегії,
начальник відділу освіти**

Н.В.Осіпчук

Секретар колегії

О.А.Турабова-Старцева

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ВІННИЦЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВІДДІЛ ОСВІТИ

Н А К А З

06 серпня 2015 р.

м. Вінниця

№ 244

**Про організацію роботи з представництва
навчальних закладів Вінницького району у
всесвітній мережі Інтернет**

На виконання закону України «Про Національну програму інформатизації», Національної стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року, Указу президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» та з метою широкого інформування громадськості про діяльність навчальних закладів Вінницького району, забезпечення принципу прозорості та доступності інформації про освіту,

Н А К А З У Ю:

1. Затвердити Орієнтовне положення про офіційний сайт навчального закладу у всесвітній мережі Інтернет (додаток 1).

2. Керівникам загальноосвітніх навчальних закладів району:

2.1. Сприяти функціонуванню офіційних сайтів у ввірених навчальних закладах.

До 01.09.2015

2.2. Розробити на основі Орієнтовного положення про офіційний сайт навчального закладу у всесвітній мережі Інтернет положення про власний офіційний сайт.

До 01.09.2015

2.3. Забезпечити якісне функціонування офіційного сайту навчального закладу та його систематичне інформаційне наповнення

Постійно

2.4. Забезпечити подання узагальнених даних моніторингу стану інформаційного наповнення офіційного сайту навчального закладу до відділу освіти.

За потреби

3. Центру навчально-інформаційного забезпечення закладів освіти Вінницького району (Табанюк А.А.):

3.1. Надавати організаційно-методичну та консультативну підтримку функціонуванню офіційних сайтів навчальних закладів Вінницького району.

Постійно

3.2. Розробити розділ на офіційному сайті відділу освіти, в якому розмістити каталог офіційних сайтів навчальних закладів Вінницького району з прямим посиланням на їх власні сайти.

До 18.09.2015

4. Контроль за виконанням наказу покласти на головного спеціаліста відділу освіти Войціцьку Т.Б.

Начальник відділу освіти

Н.В.ОСПІЧУК

ПОГОДЖЕНО:

Головний спеціаліст
відділу освіти _____

Т.Б.Войціцька

Завідувач ЦНІЗЗОВР _____

А.А.Табанюк

Вик. Турабова-Старцева О.А. _____

Додаток
до наказу відділу освіти
Вінницької райдержадміністрації
06.08.2015 № 244

ОРІЄНТОВНЕ ПОЛОЖЕННЯ
про офіційний сайт навчального закладу
у всесвітній мережі Інтернет

I. Загальні положення

1.1. Офіційний сайт (назва навчального закладу) – це сукупність електронних документів, які висвітлюють достовірну інформацію про нормативні засади та основні напрями діяльності навчального закладу, об'єднаних однією електронною адресою (доменним іменем або IP-адресою) та є його Інтернет-представництвом у всесвітній мережі Інтернет (далі мережа Інтернет).

1.2. Дане Положення визначає статус офіційного сайту навчального закладу як інформаційного ресурсу про діяльність навчального закладу у мережі Інтернет та регламентує діяльність з його інформаційного наповнення.

1.3. Метою створення та функціонування офіційного сайту навчального закладу є забезпечення пересічних громадян України достовірною інформацією про освітні послуги, які надаються навчальним закладом, специфіку його роботи, висвітлення його діяльності, широкого інформування громадськості про досягнення та перспективи розвитку навчального закладу, про нововведення у галузі освіти.

II. Адреса офіційного сайту навчального закладу та її використання

2.1. Адреса офіційного сайту навчального закладу у мережі Інтернет – _____.

2.2. На бланках навчального закладу поруч із юридичною адресою та телефонами зазначається адреса офіційного сайту та адреса його електронної пошти.

2.3. Забороняється використовувати адресу навчального закладу в цілях, що не пов'язані із діяльністю навчального закладу, з метою отримання прибутку, а також з порушенням законодавства України.

III. Інформаційне наповнення офіційного сайту та його механізми

3.1. Розділи (сторінки або складні розділи, що містять підрозділи) офіційного сайту навчального закладу повинні містити таку інформацію:

- Нормативні документи (Статут навчального закладу, правила конкурсного прийому (для шкіл нового типу), інформація про надання освітніх послуг та специфіку роботи навчального закладу);
- Історія навчального закладу (рік заснування, керівники навчального закладу, видатні події, пов'язані із життям навчального закладу, видатні випускники навчального закладу, досягнення педагогічного та учнівського колективів тощо);

- Адміністрація (П.І.Б. директора та його заступників, робочі телефони, дні та години прийому громадян);
- Державні закупівлі (для фінансово самостійних навчальних закладів);
- Мережа навчального закладу;
- Режим роботи навчального закладу (кількість днів робочого тижня, змінність навчання, розклад дзвінків);
- Розклад уроків;
- Розклад гуртків та секцій;
- Педагогічний колектив (склад педагогічного колективу);
- Новини навчального закладу;
- Шкільна бібліотека;
- Дистанційне навчання;
- Учніське самоврядування;
- Зовнішнє незалежне оцінювання (нормативні документи, графік проведення ЗНО, особливості реєстрації, перелік необхідних документів для перепустки до пункту тестування тощо);
- Контакти (юридична адреса навчального закладу, адреса електронної пошти, схема проїзду до навчального закладу);
- Корисні посилання.

3.2. З метою якісного інформаційного наповнення сайту створюється творча група зі складу представників педагогічного, учнівського (окрім дошкільних навчальних закладів) та батьківського колективів.

3.3. Обов'язки щодо інформаційного наповнення розділів (сторінок) офіційного сайту колегіально розподіляються між членами творчої групи.

3.4. За згодою членів творчої групи наказом керівника навчального закладу призначаються відповідальні за інформаційне наповнення розділу (розділів) офіційного сайту навчального закладу.

3.5. Розміщення інформації на офіційному сайті здійснюється адміністратором або відповідальними за інформаційне наповнення розділу (розділів) офіційного сайту навчального закладу, які призначаються наказом керівника навчального закладу.

3.6. Адміністратор та відповідальні за інформаційне наповнення розділу (розділів) офіційного сайту навчального закладу несуть відповідальність за зміст поданої інформації та своєчасність її оновлення.

3.7. На офіційному сайті навчального закладу може розміщуватися інформація тільки після її погодження з керівником навчального закладу або його заступниками.

3.8. Оновлення інформації на офіційному сайті навчального закладу здійснюється за необхідності, розділи, які висвітлюють поточну діяльність закладу, – не рідше 1 разу на тиждень.

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ВІННИЦЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВІДДІЛ ОСВІТИ

Н А К А З

01 вересня 2015 р.

м. Вінниця

№ 283

**Про організацію безпечної, життєдіяльності
учасників навчально-виховного процесу у
2015 / 2016 навчальному році**

В діяльності органу управління освітою і адміністрацій начальних закладів сформувалась система роботи щодо профілактики дорожньо-транспортного травматизму і створення безпечних умов життєдіяльності.

Підвіз учнів здійснюється в 6 навчальних закладах - шкільними автобусами та в 18 навчальних закладах - перевізниками за договорами. Шкільними автобусами забезпечується підвіз 589 учнів, перевізниками 422 учнів.

Протягом підготовчого періоду навчальними закладами, на балансі яких є шкільні автобуси проведена робота з їх технічного обслуговування та поточного ремонту. Щоденно здійснюється медичні огляди водіїв перед рейсова підготовка та контроль технічного стану автобусів. Для перевезення дітей керівниками в більшості навчальних закладів призначаються старші з числа педпрацівників на період перевезення, здійснюються їх інструктажі.

Разом з тим, в роботі керівників навчальних закладів мають місце не доопрацювання та недоліки з питань організації безпеки життєдіяльності. Інструктажі з безпеки життєдіяльності та заходи щодо профілактики дорожньо-транспортного травматизму часто носять формальний характер, що не дає можливості зменшити рівень травматизму учнів та вихованців. Інструктажі водіїв з безпеки дорожнього руху в більшості навчальних закладах не здійснюються.

На виконання статті 26 Закону України «Про освіту», статті 20 Закону України «Про охорону праці», наказу Департаменту освіти Вінницької державної адміністрації від 26.01.2015 № 20 «Про організацію безпечної, життєдіяльності учасників навчально-виховного процесу у 2015 році», та з метою попередження дитячого травматизму,

НАКАЗУЮ:

1. Керівникам навчальних закладів району терміново вжити вичерпних заходів для забезпечення безпечних умов перевезення учнів та створення безпечних умов навчання та виховання дітей, зокрема:

1.1. Провести інструктажі учнів та працівників про дотримання правил дорожнього руху, безпеки життєдіяльності, охорони праці та порядок надання до медичної допомоги.

1.2. Інструктажі водіїв з безпеки дорожнього руху проводити у визначені терміни.

1.3. Перевірити технічний стан шкільних автобусів, які забезпечують підвезенням до місця навчання і додому дітей. Не допускати випуск на лінію транспортних засобів, які знаходяться в технічно несправному стані, а також водії яких не пройшли в установленому порядку перед виїзних медичних оглядів.

1.4. Протягом вересня – листопада забезпечити проведення виховних та профілактичних заходів з безпеки життєдіяльності з врахуванням сезонних небезпек та їх реєстрацію на окремій сторінці журналу обліку навчальних занять:

Єдиний день безпеки дорожнього руху - вересень;

Місячник «Увага! Діти на дорозі!»-20.08-20.09

Небезпека отруєння грибами - вересень;

Уникнення криміногенних ситуацій - жовтень;

Здоровий спосіб життя - жовтень, січень;

Пожежна безпека- листопад (опалювальний сезон);

Тиждень безпеки учасників дорожнього руху - III тиждень листопаду;

Небезпека на воді-листопад (льодостав).

1.5. Забезпечити систематичну перевірку стану газового обладнання, систем тепло-, водо- та енергопостачання, що використовується у навчальних закладах.

1.6. Про проведені заходи проінформувати відділ освіти (термін до 30.11.2015).

2. Покласти персональну відповідальність за виконання зазначених заходів та забезпечення безпечних умов навчання і виховання учнів на керівників навчальних закладів.

3. Контроль за виконанням даного наказу залишаю за собою.

Начальник відділу освіти

Н.В. ОСІПЧУК

Вик. :Усов В.А.

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ВІННИЦЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВІДДІЛ ОСВІТИ

Н А К А З

01 вересня 2015 р.

м. Вінниця

№ 284

**Про організацію та проведення „Місячника
Цивільного захисту” в закладах освіти
району**

На виконання наказу Департаменту освіти і науки облдержадміністрації від 26.01.2015 №20, відповідно до „Плану основних заходів цивільного захисту Вінницького району на 2015 рік” та з метою забезпечення високої організованості, якісного та практичного проведення всіх заходів,

НАКАЗУЮ:

1. Провести в період з 17 вересня по 17 жовтня 2015 року в навчальних закладах району „Місячник Цивільного захисту”.
2. Затвердити План підготовки та проведення «Місячника Цивільного захисту» в закладах освіти району (додаток 1).
3. Головному спеціалісту відділу освіти (Томусяк С.М.):
 - 3.1. Забезпечити науково–методичне керівництво проведення заходів «Місячника Цивільного захисту» та «Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності».
 - 3.2. Здійснити моніторинг проведення заходів «Місячника Цивільного захисту» в навчальних закладах району та узагальнити результати місячника.
 - 3.3. До 23 жовтня 2015 року надати до відділу цивільного захисту районної державної адміністрації звіт про проведення місячника та підтверджуючі матеріали.
4. Керівникам загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладів:
 - 4.1. Розробити та затвердити плани підготовки та проведення «Місячника Цивільного захисту»
 - 4.2. Організувати та провести заходи „Місячника Цивільного захисту” згідно Організаційних вказівок відділу цивільного захисту райдержадміністрації (додаток 2).
 - 4.3. До 20 жовтня 2015 року надати до відділу освіти звіт про проведення місячника та підтверджуючі матеріали.
 - 4.4. З 1 по 17 жовтня в рамках „Місячника Цивільного захисту” організувати та провести «Тиждень знань з основ безпеки життєдіяльності» з висвітленням основних правил поведінки:

- в побуті;
- при експлуатації побутових електроприладів;
- на транспорті, автошляхах та залізниці;
- під час відпочинку на воді;
- при зустрічі з свійськими та дикими тваринами;
- під час подорожі до лісу;
- під час збирання грибів та лікарських рослин;
- при виникненні пожежі в квартирі;
- під час грози та сильного вітру;
- при виявленні розливу ртуті;
- при користуванні предметами побутової хімії та піротехнічними засобами;
- при виявленні маловідомих предметів;
- на новорічні та різдвяні свята.

4.5. З 21 вересня по 2 жовтня 2015 року організувати огляд-конкурси серед класів на кращу навчально-матеріальну базу з Цивільного захисту, до 5 жовтня 2015 року кращі підтверджуючі матеріали (розроблений методичний матеріал: пам'ятки, листівки, рекомендації, фотографії, відеофільми, копії статей з газет, зразки робіт дітей оформленні в окремі папки) подати до відділу освіти для представлення на обласному огляд-конкурсі.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Начальник

відділу

Н.В.

Вик. Усов В.А.
66-11-53

Наказ відділу освіти
райдержадміністрації
від _____ 2015 року

П Л А Н
підготовки та проведення місячника Цивільного захисту
у закладах освіти Вінницькому районі
з 17 вересня по 17 жовтня 2015 року

№ з/п	З а х о д и	Термін виконання	Виконавці	Відм.про викон.
	I. Підготовча робота			
1	Підготувати план заходів місячника Цивільного захисту.	До 15.09.2015	Томусяк С.М. Керівники навчальних закладів	
2	Уточнити заходи відділу на період місячника ЦЗ. Довести План місячника ЦЗ до навчальних закладів району.	16.09.2015	Томусяк С.М. Усов В.А.	
	II. Практичні заходи та заняття			
1	Організувати та провести заходи „Місячника цивільного захисту” в дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладах району відповідно до організаційних вказівок	Протягом місячника	Томусяк С.М. Усов В.А. Керівники навчальних закладів	
2	В навчальних закладах району на уроках з Основ здоров'я розглянути питання цивільного захисту.	Протягом місячника	Вчителі предмету «Основи здоров'я»	
3	Провести з працівниками навчальних закладів вивчення законів та основних директивних документів з ЦЗ, а саме: - Кодекс Цивільного захисту України; - Положення про єдину державну систему цивільного захисту (Постанова КМУ від 09.01.2014 р. № 11); - Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (Постанова КМУ від 26.06.2013 р. № 444).	Протягом місячника	Керівники навчальних закладів	
4	Провести практичні навчання з учнями шкіл за темою: „Надання першої медичної допомоги постраждалим на воді, у результаті пожежі та побутових травм, дії за сигналами оповіщення про загрозу виникнення НС різного характеру”.	31 по 17 жовтня 2015 р.	Керівники навчальних закладів	
5	Організувати проведення вікторин, конкурсів малюнків та стінгазет по відповідній тематиці.	31 по 17 жовтня 2015 р.	Керівники навчальних закладів	

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ

6	Провести огляд-конкурс серед навчальних закладів на кращу навчально-матеріальну базу з Цивільного захисту	3 21 вересня по 2 жовтня 2015 р.	Томусяк С.М. Усов В.А. Керівники навчальних закладів	
7	Провести Спеціальні об'єктові тренування формувань ЦЗ на тему: „Дії особового складу невоєнізованих формувань при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру”	3 1 по 17 жовтня 2015 р.	Керівники навчальних закладів	
8	Провести виставку з демонстрації приладів радіаційної та хімічної розвідки, засобів індивідуального захисту в базових загальноосвітніх навчальних закладах району	3 1 по 17 жовтня 2015 р.	Відділ ЦЗ РДА Керівники навчальних закладів	
9	Провести роботу по оновленню наглядної агітації, матеріально-технічної бази навчальних закладів району відповідно до вимог Кодексу Цивільного захисту	До 17 жовтня 2015 р.	Керівники навчальних закладів	
10	Підготувати відповідні матеріали для участі в обласному огляді-конкурсі на кращу навчально-матеріальну базу цивільного захисту	До 3 жовтня 2015 р.	Томусяк С.М. Усов В.А. Керівники навчальних закладів	
11	В рамках „Місячника Цивільного захисту” організувати та провести «Тиждень знань з основ безпеки життєдіяльності» з висвітленням основних правил поведінки: - в побуті; - при експлуатації побутових електроприладів; - на транспорті, автошляхах та залізниці; - під час відпочинку на воді; - при зустрічі з свійськими та дикими тваринами; - під час подорожі до лісу; - під час збирання грибів та лікарських рослин; - при виникненні пожежі в квартирі; - під час грози та сильного вітру; - при виявленні розливу ртуті; - при користуванні предметами побутової хімії та піротехнічними засобами; - при виявленні маловідомих предметів; - на новорічні та різдвяні свята.	3 1 по 17 жовтня 2015 р.	Керівники навчальних закладів	
12	Узагальнити матеріали місячника, обговорити їх на нараді та інформацію про результати направити до відділу ЦЗ РДА	До 25 жовтня 2015 р.	Томусяк С.М. Керівники навчальних закладів	

Головний спеціаліст відділу освіти

С.М. ТОМУСЯК

Організаційні вказівки щодо проведення „Місячника Цивільного захисту”

З 17 вересня по 17 жовтня 2015 року в районі, відповідно до „Плану основних заходів цивільного захисту Вінницького району на 2015 рік” проводиться „Місячник Цивільного захисту” з активним залученням до нього фахівців галузі цивільного захисту на районному рівні, начальників цивільного захисту (спеціально-призначених осіб, з питань цивільного захисту) сільських та селищних рад, спеціалізованих служб цивільного захисту, галузі освіти, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації. На обласному рівні „Місячник Цивільного захисту” проводиться відповідно до „Плану основних заходів цивільного захисту області на 2015 рік”.

Головною метою місячника є роз'яснення державної політики, спрямованої на забезпечення безпеки та захисту населення і територій, матеріальних і культурних цінностей та довкілля від негативних наслідків надзвичайних ситуацій, їх попередження, навчання населення поведінку в екстремальних умовах, пропаганда діяльності єдиної державної системи цивільного захисту та її структурних підрозділів.

Робота начальника цивільного захисту, спеціально призначеної особи з питань цивільного захисту щодо організації і проведення "Місячника Цивільного захисту":

З отриманням організаційних вказівок щодо проведення місячника в поточному році розробляється і доводиться до виконавців план його підготовки і проведення на території сільської (селищної) ради, на підприємствах, в установах, організаціях, навчальних закладах.

В ході місячника проводяться:

- з 22 вересня по 5 жовтня 2015 р. районні огляд-конкурси серед підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності на кращу навчально-матеріальну базу з Цивільного захисту, **до 5 жовтня 2015 р. подаються підтверджуючі матеріали** (розроблений методичний матеріал: пам'ятки, листівки, рекомендації, фотографії, відеофільми, копії статей з газет, зразки робіт дітей оформленні в окремі папки) до Департаменту цивільного захисту для представлення на обласному огляд-конкурсі, який відбудеться з 6 по 17 жовтня 2015 р.;
- виступи відповідних фахівців та працівників системи цивільного захисту на місцевому телебаченні, по місцевому радіомовленню та у пресі;
- виставки з демонстрацією сучасних приладів радіаційної та хімічної розвідки, засобів індивідуального захисту, медичного обладнання;
- роз'яснювальна робота, пов'язана з організацією захисту населення в умовах надзвичайної ситуації з керівниками підприємств, установ, організацій;
- в навчальних закладах середньої та позашкільної освіти активізувати роботу із створення гуртків з цивільного захисту, безпеки життєдіяльності та рятувальної справи особливо в період проведення місячника;
- в навчальних закладах дні відкритих дверей із демонстрацією пізнавального матеріалу з питань пропаганди здорового, активного способу життя, дитячих конкурсів

з оцінки можливостей дітей орієнтуватися в надзвичайних ситуаціях, повсякденному житті;

- виставок дитячих робіт з висвітлення знань з основ безпеки життєдіяльності, конкурси на кращу стіннівку з відповідної тематики;

- заняття з непрацюючим населенням щодо надання першої медичної допомоги в разі виникнення нестандартної ситуації;

- заняття з працівниками хімічно-небезпечних об'єктів та населенням, що мешкає поблизу та попадає в зону ураження.

Під час проведення заходів місячника організовувати роботу з підготовки і видання експрес-інформацій, навчальних і наочних матеріалів, рекомендацій, пам'яток для населення про можливий ризик під час надзвичайних ситуацій та способи дій і поведінку, якої слід дотримуватися.

Здійснювати консультаційно-методичний супровід та залучати до заходів місячника консультаційні пункти з питань цивільного захисту при сільських (селищних) радах

Заходи місячника широко висвітлювати в засобах масової інформації та районному веб-сайті (веб-сайтах підприємств, установ та організацій).

Начальник відділу цивільного захисту
районної державної адміністрації

п/п

О.С.ІЛИК

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ВІННИЦЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВІДДІЛ ОСВІТИ

Н А К А З

__1 вересня 2015 р.

м. Вінниця

№ 285__

**Про стан роботи з профілактики травматизму
протягом 2 кварталу 2015 року в навчальних
закладах району**

Протягом кварталу керівниками навчальних закладів приділялась певна увага питанням запобігання нещасним випадкам з учнями, як під час навчально-виховного процесу так і в побуті.

Але не дивлячись на це, як показав аналіз було зареєстровано 2 нещасних випадки з учнями, з них:

Під час навчально-виховного процесу – 2:

Стрижавська СЗШ І-ІІІ ст. – 1(03.04.2015 з учнем 5б класу Долюк К.О., під час уроку з фізкультури).

Лука Мелешківська СЗШ І-ІІІ ст. – 1 (19.05.2015 з учнем 9а класу Є.О., під час гр. в м'яч на перерві);

Внаслідок нещасних випадків 2 учнів отримали травми:

- ушкодження пальця правої руки - 1 учень;
- закритий перелом кисті правої руки - 1 учень.

Всі нещасні випадки, які сталися під час навчально-виховного процесу сталися на перерві. Викликає занепокоєння той факт, що 2 нещасні випадки сталися в результаті бійки.

В порівнянні з 2 кварталом 2014 року кількість нещасних випадків під час навчально-виховного процесу зменшилась, протягом зазначеного періоду було зареєстровано 7 нещасних випадків.

За всіма фактами травматизму надані повідомлення до відділу освіти, проведені розслідування та обліковані в журналах реєстрації нещасних випадків.

Причинами нещасних випадків, які сталися протягом 2 кварталу 2015 року є :

- недостатня виховна та роз'яснювальна робота серед учнів з боку класних керівників;
- незадовільний контроль керівників навчальних закладів за поведінкою учнів під час перерви;
- особиста необережність та порушення правил безпеки учнями.

Враховуючи вище зазначене та з метою недопущення нещасних випадків в закладах освіти району,

НАКАЗУЮ:

1. Керівникам навчальних закладів району:

1.1. Проаналізувати стан роботи з профілактики нещасних випадків серед учасників навчально виховного процесу, розглянути зазначене питання на засіданні педради, батьківських зборах.

1.2. Посилити контроль за дотриманням заходів безпеки під час проведення уроків з фізкультури, позакласної роботи з предметів та під час перерви (постійно).

1.3. Розробити та впровадити профілактичні заходи щодо попередження сезонного (осінь - зима) травматизму під час навчально-виховного процесу (в побуті) серед учнів та працівників.

1.4. Перед канікулами проводити інструктажі учнів з безпеки життєдіяльності .

1.5. Об'єкти підвищеної небезпеки (спортивні зали, майданчики, майстерні трудового навчання) привести до вимог нормативних документів з охорони праці та безпеки життєдіяльності.

1.6. Забезпечити дотримання вимог безпеки під час перевезення дітей автотранспортом.

2. Контроль за виконанням даного наказу залишаю за собою.

Начальник відділу

Вик. Усов В.А.

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ВІННИЦЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВІДДІЛ ОСВІТИ

Н А К А З

31 серпня 2014 р.

м. Вінниця

№ 279

**Про результати перевірки стану готовності
 навчальних закладів Вінницького району до
 нового
 2015-2016 навчального року**

На виконання законів України «Про освіту», «Про охорону праці», наказу відділу освіти «Про визначення готовності навчальних закладів району до 2015-2016 навчального року» від 10 червня № 198 та з метою створення в навчальних закладах району належних умов праці, навчання та виховання учнів, вдосконалення матеріально-технічної та навчально - методичної бази закладів освіти, підвищення відповідальності всіх учасників навчально-виховного процесу за якість підготовки закладів освіти до нового навчального року, працівниками відділу освіти району спільно з працівниками Вінницької районної СЕС у період з 17.08.2015 р. по 21.08.2015р. було здійснено перевірку готовності навчальних закладів району до початку 2015-2016 навчального року.

У 2015 році на капітальні видатки з місцевого бюджету виділено 16 млн. 13 тис. грн.

Благодійна допомога, отримана навчальними закладами від батьківських комітетів, юридичних та фізичних осіб становить 2 млн.605 тис.452 грн.

Напередодні нового навчального року проведено заміну 298 вікон у 10 навчальних закладах на суму 1 млн.730,4 тис. грн. та 6 дверей у Лука-Мелешківській СЗШ І-ІІІ ст.

Замінено підлогу в приміщенні початкової школи Медвеже –Вушківської СЗШ І-ІІІ ст на загальну суму 30 тис.грн.

Завершуються роботи щодо реконструкції котелень з переведенням їх на альтернативні види палива у 5 навчальних закладах: Бохонницькій СЗШ І-ІІІ ст., Гавришівській СЗШ І-ІІІ ст., Лука Мелешківській СЗШ І-ІІІ ст., Стрижавській СЗШ І-ІІІ ст., Прибузькій СЗШ І-ІІ ст., розпочато роботи в Агрономіченській СЗШ І-ІІІ ст.

Загальна вартість робіт складає – 8 млн. 461,5 тис. грн.

Завершуються аварійно-відновлювальні роботи в Хижинецькій СЗШ І-ІІІ ст., Мізяківсько-Хутірській СЗШ І-ІІІ ст.,

Триває реконструкція приміщення Степанівського та Оленівського НВК загальна вартість робіт складає 2 млн. 993,0 тис грн.

Всього до проведення поточних ремонтів приміщень шкіл та підготовки котелень до опалювального сезону було залучено 311,5 тис. бюджетних коштів.

Під час обстеження навчальних приміщень встановлено, що в усіх навчальних закладах району якісно проведено поточний ремонт класних кімнат, навчальних кабінетів, майстерень, коридорів, їдалень, внутрішніх вбиралень та інших шкільних приміщень, найкращими визнано: Агрономіченську СЗШ І-ІІІ ст., Вінницько-Хутірський НВК: «ЗОШ І-ІІІ ст.-ДНЗ», Бохонницьку СЗШ І-ІІІ ст., Малокрушлинецьку СЗШ І-ІІІ ст., Степанівську ЗОШ І-ІІІ ст., Пултівецьку СЗШ І-ІІІ ст., Сосонську СЗШ І-ІІІ ст., НВЗ «ЗОШ І-ІІІ ст.-ліцей смт. Стрижавка, Стадницьку СЗШ І-ІІ та Великокрушлинецьку ЗОШ І- ІІ ст.

Більшість класних кімнат забезпечені необхідним навчальним та методичним матеріалами. Велику увагу щодо оновлення класних куточків та обладнанню навчальних кабінетів приділяють

педагогічні працівники Агрономіченської СЗШ І-ІІІ ст., Бохоницької СЗШ І-ІІІ ст., Якушинецької СЗШ І-ІІІ ст.-гімназії, Вороновицької ЗОШ І-ІІІ ст. №1, Гавришівської СЗШ І-ІІІ ст. Стрижавської ЗОШ І-ІІІ ст., НВЗ «ЗОШ І-ІІІ ст.-ліцей смт. Стрижавка, Некрасовської СЗШ І-ІІІ ст., Лука-Мелешківської ЗОШ І-ІІІ ст. Михайлівської СЗШ І-ІІІ ст., Малокрушлинецької СЗШ І-ІІІ ст., Великокрушлинецької ЗОШ І-ІІ ст., Іванівської СЗШ І-ІІ ст., Ільківської ЗОШ І-ІІ ст., Лаврівської СЗШ І-ІІ ст., Переорської СЗШ І-ІІ ст., Деснянського НВК «ДНЗ – ЗОШ І ст.»

Слід відзначити змістовність інформаційних тематичних куточків, які відповідають національно-патріотичному вихованню у Агрономіченській СЗШ І-ІІІ ст., Вінницько-Хутірському НВК: «ЗОШ І-ІІІ ст.-ДНЗ» Вороновицькій СЗШ І-ІІІ ст. № 1, Писарівській ЗОШ І-ІІІ ст., Пултівецькій СЗШ І-ІІІ ст., Сосонській СЗШ І-ІІІ ст., Малокрушлинецькій СЗШ І-ІІІ ст., Якушинецькій СЗШ І-ІІІ ст.- гімназії, «ЗОШ І-ІІІ ст.-ліцей смт. Стрижавка, Стадницькій СЗШ І-ІІ, Вороновицькій ЗОШ І-ІІ,

Варто зазначити, що останніми роками зберігається тенденція суттєвого покращення стану пришкільних територій. Зелені газони, дбайливо доглянуті квітники, розчищені садки і щедри своїм урожаєм навчально-дослідні ділянки створюють позитивний імідж навчальному закладу.

Однак, погодно-кліматичні умови весняно-літнього періоду, що характеризувались високими добовими температурами та мінімальною кількістю опадів, внесли корективи у загальний стан пришкільних територій. Не вдалося вберегти від посухи алею туй, що була висаджена у Якушинецькій СЗШ І-ІІІ ст. - гімназії на честь 150-ти річчя начального закладу. Нові площі квітників у НВЗ: «ЗОШ І-ІІІ ст. – ліцей смт Стрижавка», що закладалися протягом весни, теж не витримали погодних умов літнього періоду. Значно бідніше виглядають квітники Стрижавської ЗОШ І-ІІІ ст. та трояндова алея, що останні роки була її візитівкою.

Разом з тим, Великокрушлинецька ЗОШ І-ІІ ст., Щітецька, Зарванецька, Стадницька СЗШ І-ІІ ст., Агрономіченська, Бохоницька СЗШ І-ІІІ ст., зберегли ошатність своїх квітників за рахунок правильного підбору рослин, створення невеликих композиційних квітників та дбайливого догляду впродовж літа. Цікавою є ідея використання елементів гравійного саду при оформленні квітників у Великокрушлинецькій ЗОШ І-ІІ ст. У таких квітниках використовується невелика кількість рослин, що спрощує догляд за ними і такі елементи оздоблення шкільного двору мають презентабельний вигляд з ранньої весни до пізньої осені.

Слід відмітити, що навчальні заклади намагаються змінити підхід до озеленення пришкільної території, використовуючи елементи ландшафтного дизайну, замінюючи традиційні квітники газонами.

Однак, Прибузькій, Ільківській СЗШ І-ІІ ст., Малокрушлинецькій, Некрасовській СЗШ І-ІІІ ст., Широкогребельського НВК «СЗШ І-ІІ ст. – ДНЗ» необхідно попрацювати над модернізацією озеленення території.

Відповідний стан та продуману стратегію дослідницької роботи мають **навчально-дослідні ділянки** Гавришівської, Агрономіченської, Медвеже-Вушківської СЗШ І-ІІІ ст., Вороновицької СЗШ І-ІІІ ст. №1, Іванівської, Переорської, Лаврівської, Стадницької, Сокиринської СЗШ І-ІІ ст., Оленівського НВК «СЗШ І-ІІІ ст. – ДНЗ», Якушинецької СЗШ І-ІІІ ст. - гімназії. Однак, в ряді навчальних закладів відбулось скорочення площ під овочеву та польову сівозміни, як результат - послаблення дослідницької роботи учнів на навчально-дослідних навчальних ділянках. Разом з тим, Оленівський НВК «СЗШ І-ІІІ ст. – ДНЗ» збільшив площу виробничого відділку.

Заслуговують на увагу ділянки Великокрушлинецької ЗОШ І-ІІ ст. та Мізяківсько-Хутірської СЗШ І-ІІІ ст. На них збережено городину, добрим є стан дослідних та контрольних полів, урожаєм з виробничого відділку планується урізноманітнити і здешевити харчування в шкільних їдальнях.

З усіх навчальних закладів, що мають фруктові сади, лише у Медвеже-Вушківській, Гавришівській СЗШ І-ІІІ ст., Деснянського НВК «ДНЗ ЗОШ І ст.» вони мають зразковий стан. Закладено новий сад у Стрижавській ЗОШ І-ІІІ ст., щороку поновлюється молодий сад у Стадницькій СЗШ І-ІІ ст., поновлено сад та ягідник в Великокрушлинецькій СЗШ І-ІІ ст.

Потребують модернізації навчально-дослідні ділянки в Прибузькій, Зарванецькій СЗШ І-ІІ ст., Малокрушлинецькій, Лука-Мелешківській, Сосонській СЗШ І-ІІІ ст.

Невирішеною проблемою для більшості навчальних закладів є повна або часткова відсутність огорожі території навчального закладу. Потребує термінового ремонту або заміни огорожа в Широкогребельському НВК «СЗШ І-ІІ ст. – ДНЗ».

Позитивна тенденція до територіальної визначеності відмічена в Лука-Мелешківській СЗШ І-ІІІ ст., Зарванецькій СЗШ І-ІІ ст., де протягом літнього періоду встановлено металевий паркан. Частину

паркану замінено в Стадницькій СЗШ І-ІІ ст., адміністрацією школи заплановані подальші роботи в цьому напрямку.

Крім квітників та газонів, на шкільних подвір'ях є доречними куточки відпочинку. Такий куточок є в Михайлівській СЗШ І-ІІІ ст., створено рекреаційний куточок в Переорській СЗШ І-ІІ ст., розпочато облаштування куточку відпочинку в Стадницькій СЗШ І-ІІ ст.

Проведено роботи щодо впорядкування **спортмайданчиків, спортивних зал та кімнат** для організації спортивно-масової роботи та проведення уроків фізичної культури.

На сьогоднішній день нараховується 17 спортивних залів, відповідні розміри яких дозволяють проводити повноцінні уроки фізичної культури. Поточні ремонти проведені в таких навчальних закладах: Агрономіченській СЗШ І-ІІІ ст., Бохонницькій СЗШ І-ІІІ ст., Лука-Мелешківській ЗОШ І-ІІІ ст., Прибузькій ЗОШ І-ІІ ст. та Оленівському НВК СЗШ І-ІІІ ст.-ДНЗ, де відновлено опалення.

Завершуються поточні ремонтні роботи у Вороновицькій СЗШ І-ІІІ ст. №1 та Вінницько-Хутірському НВК: «СЗШ І-ІІІ ст.-ДНЗ».

В належному стані перебувають спортивні зали в таких навчальних закладах як: Стрижавській ЗОШ І-ІІІ ст., Михайлівській СЗШ І-ІІІ ст., Некрасовській ЗОШ І-ІІІ ст., Степанівській ЗОШ І-ІІІ ст.

Триває капітальний ремонт щодо заміни підлоги спортивної зали в Гавришівській СЗШ І-ІІІ ст.

Суттєвого ремонту потребує зал в НВЗ «ЗОШ І-ІІІ ст.-ліцею смт. Стрижавській ЗОШ І-ІІІ ст. та Якушинецькій СЗШ І-ІІІ ст.-гімназії».

Низка шкіл, не маючи спортивної зали, пристосували для занять з фізичної культури спортивні (гімнастичні) кімнати. Таких кімнат в районі 12, переважно у школах І та І-ІІ ступенів.

Найкращими спортивними кімнатами визнано в Побереженській та Іванівській ЗОШ І-ІІ ст., Ксаверівській СЗШ І ст., Комарівському НВК: СЗШ І-ІІ ст. – ДНЗ, та НВЗ: «ЗОШ І-ІІІ ст.-ліцею смт. Стрижавка».

На сьогоднішній день відсутні будь-які приміщення для занять фізичною культурою в осінньо-зимовий період в Зарванецькій ЗОШ І-ІІ ст., Писарівській ЗОШ І-ІІІ ст., Мізяківсько-Хутірській ЗОШ І-ІІІ ст., Хижинецькій ЗОШ І-ІІІ ст., Переорській СЗШ І-ІІ ст., Сокириницькій СЗШ І-ІІ ст., Щітецькій СЗШ І-ІІ ст.

Перевіркою також були охоплені спортивні майданчики навчальних закладів, зокрема: футбольні поля, гімнастичні споруди, волейбольні та баскетбольні майданчики, бігові доріжки, стрибкові ями.

Відповідає вимогам стан футбольних полів в Луко-Мелешківській ЗОШ І-ІІІ ст., Мізяківсько-Хутірській ЗОШ І-ІІІ ст., Агрономіченській СЗШ І-ІІІ ст., Бохонницькій СЗШ І-ІІІ ст., Пултівецькій СЗШ І-ІІІ ст., Некрасовській ЗОШ І-ІІІ ст., Вороновицькій №1 СЗШ І-ІІІ ст. № 1, Великокрушлинецькій ЗОШ І-ІІ ст., полів для гри в міні-футбол - у Михайлівській СЗШ І-ІІІ ст., Широкогребельському НВК ЗОШ І-ІІ ст.-ДНЗ, Сосонській СЗШ І-ІІІ ст., Гавришівській СЗШ І-ІІІ ст., Стадницькій ЗОШ І-ІІ ст., Ільківській ЗОШ І-ІІ ст., Вороновицькій ЗОШ І-ІІ ст., Щітецькій СЗШ І-ІІ ст., Іванівській СЗШ І-ІІ ст. та Комарівському СЗШ І-ІІ ст. – ДНЗ.

В належному стані перебуває гімнастичне містечко в Михайлівській СЗШ І-ІІІ ст., у задовільному: Великокрушлинецькій ЗОШ І-ІІ ст. Сосонській СЗШ І-ІІІ ст., Агрономіченській СЗШ І-ІІІ ст., Лука-Мелешківській ЗОШ І-ІІІ ст., Вороновицькій ЗОШ І-ІІІ ст. №1, Степанівській ЗОШ І-ІІІ ст., Писарівській ЗОШ І-ІІІ ст.

Ведуться роботи щодо будівництва баскетбольного майданчика в Ільківській ЗОШ І-ІІ ст.

Прикрасою і гордістю району є спортивний майданчик з штучним покриттям в Хижинецькій ЗОШ І-ІІІ ст. та майданчик з тренажерним обладнанням у Вінницько-Хутірському НВК: ЗОШ І-ІІІ ст.-ДНЗ

Однією з головних проблем навчальних закладів району щодо спортивних майданчиків, є майже повна відсутність або занедбаність легкоатлетичних секторів.

Декілька шкіл мають бігові доріжки: Агрономіченська СЗШ І-ІІІ ст., Лука-Мелешківська ЗОШ І-ІІІ ст., Вороновицька ЗОШ І-ІІІ ст. №1.

Заасфальтовані території школи пристосовані для бігових доріжок у Михайлівській СЗШ І-ІІІ ст., Іванівській СЗШ І-ІІ ст., Некрасовській ЗОШ І-ІІІ ст.

Сектор для стрибків у довжину облаштований лише в Іванівській, Вороновицькій ЗОШ І-ІІІ ст. №1, Агрономіченській СЗШ І-ІІІ ст., Михайлівській СЗШ І-ІІІ ст...

Потребують впорядкування стрибкові ями в Медвеже-Вушківській СЗШ І-ІІІ ст., Побережненській СЗШ І-ІІ ст., Якушинецькій СЗШ І-ІІІ ст. - гімназія, Степанівській ЗОШ І-ІІІ ст., Вінницько-Хутірському НВК: ЗОШ І-ІІІ ст.-ДНЗ, Стрижавській ЗОШ І-ІІІ ст.

Достатня кількість спортивного інвентарю наявна у Степанівській ЗОШ І-ІІІ ст., Агрономічненській СЗШ І-ІІІ ст., Некрасовській ЗОШ І-ІІІ ст., Стрижавській ЗОШ І-ІІІ ст.

За рахунок спонсорських коштів придбано спортивний інвентар в Стадницькій ЗОШ І-ІІ ст. (м'ячі, скакалки, тенісні ракетки на суму 200грн.), Малокрушлинецькій СЗШ І-ІІІ ст. (м'ячі, кеглі, тенісні ракетки, на 500 грн.), Агрономічненській СЗШ І-ІІІ ст. (м'ячі), Медвеже-Вушківській СЗШ І-ІІІ ст. (м'ячі на 300гр.), Некрасовській ЗОШ І-ІІІ ст. (футбольні та волейбольні м'ячі на суму 1500грн.), Пултівецькій СЗШ І-ІІІ ст. (м'ячі на суму 3000 грн.), Вороновицької ЗОШ І-ІІ ст. (2 волейбольні м'ячі та волейбольну сітку на 500грн.), Степанівській ЗОШ І-ІІІ ст. (м'ячі та 3 гімнастичні мати на 5000 грн.), Писарівській ЗОШ І-ІІІ ст. (футбольна форма, стіл тенісний, 4 ракетки, 4 скакалки та 2 м'ячі), Побережненській СЗШ І-ІІ ст. (2 тренажери, гімнастичні мати, тенісний стіл, боксерська груша на 30000 грн.), Вінницько-Хутірському НВК: ЗОШ І-ІІІ ст.-ДНЗ (обладнання для туризму на 20000 грн.), Сокириницькій СЗШ І-ІІ ст. (тенісний стіл на 3500 грн.), Іванівській СЗШ І-ІІ ст. (скакалки, шашки та гімнастичний мат), Прибузькій СЗШ І-ІІ ст. (800 грн.), Переорській СЗШ І-ІІ ст. (тенісний стіл, ракетки та м'ячики на 1700 грн.), Лаврівській СЗШ І-ІІ ст. (гімнастичні мати).

Достатнє забезпечення тенісними столами мають Вінницько-Хутірський НВК: ЗОШ І-ІІІ ст.-ДНЗ, Михайлівська СЗШ І-ІІІ ст., Гавришівська СЗШ І-ІІІ ст., Агрономічненська СЗШ І-ІІІ ст. Вороновицька ЗОШ І-ІІ ст., та Комарівський НВК: СЗШ І-ІІ ст. – ДНЗ

З 38 навчальних закладів **забезпеченості інформаційними технологіями** лише у 1 навчальному закладі — Широкогребельському НВК "ЗОШ І-ІІ ст.-ДНЗ" немає жодної одиниці працюючої комп'ютерної техніки.

У 6 навчальних закладах відсутні навчальні комп'ютерні комплекси (НKK): Великокрушлинецькій ЗОШ І-ІІ ст., Переорській СЗШ І-ІІ ст., Ксаверівській ЗОШ І ст., Лисогірській ЗОШ І ст., Широкогребельському НВК "ЗОШ І-ІІ ст.-ДНЗ" та Медвідському НВК: ЗОШ І ст. – ДНЗ, проте в останньому навчальному закладі сільською радою виділено кошти на придбання НKK.

У трьох навчальних закладах наявні по два НKK: Агрономічненська СЗШ І-ІІІ ст., Вінницько-Хутірський НВК: ЗОШ І-ІІІ ст.-ДНЗ, Вороновицька СЗШ І-ІІІ ст. №1, а в двох навчальних закладах по 3: Лука-Мелешківська ЗОШ І-ІІІ ст., НВЗ: "ЗОШ І-ІІІ ст. - ліцей смт Стрижавка".

Майже у всіх навчальних закладах наявна презентаційна техніка окрім Деснянського НВК "ДНЗ-ЗНЗ І ст.", Медвідського НВК: ЗОШ І ст. – ДНЗ та Лисогірської ЗОШ І ст.

У 10 навчальних закладах наявні інтерактивні комплекси: Агрономічненська СЗШ І-ІІІ ст., Вороновицька СЗШ І-ІІІ ст. №1, Лука-Мелешківська ЗОШ І-ІІІ ст., Михайлівська СЗШ І-ІІІ ст., НВЗ: "ЗОШ І-ІІІ ст. - ліцей смт Стрижавка (2 шт.), Писарівська ЗОШ І-ІІІ ст.(3 шт.), Сосонська СЗШ І-ІІІ ст., Стрижавська ЗОШ І-ІІІ ст., Якушинецька СЗШ І-ІІІ ст.-гімназія, Зарванецька ЗОШ І-ІІ ст.

18 навчальних заклади підключені до глобальної мережі Інтернет за допомогою високошвидкісного каналу зв'язку, з них два навчальних заклади, Вінницько-Хутірський НВК: ЗОШ І-ІІІ ст.-ДНЗ та НВЗ: "ЗОШ І-ІІІ ст. - ліцей смт Стрижавка, підключені за допомогою сучасного оптоволоконного каналу зв'язку.

14 навчальних закладів підключені за допомогою безпроводних мобільних модемів, а 6 навчальних закладів: Лисогірської та Ксаверівської шкіл І ступеня, Сокириницької та Широкогребельської шкіл І-ІІ ст. Деснянського та Медвідського навчально-виховного комплексу не мають жодного підключення.

Всі навчальні заклади мають свої Web-представництва та ефективно використовують електронну пошту.

Під час перевірки готовності навчальних закладів до початку навчального року з'ясовано, що переважна більшість навчальних закладів району забезпечені педагогічними кадрами. Вакансії стосуються посад вчителів фізики, інформатики, математики, музики.

У всіх закладах району наявні накази про попередній розподіл годин, який погоджений з головами профспілкових комітетів, в окремих закладах відсутній номер протоколу засідання профкому, на якому погоджувався наказ, зокрема: Сосонській ЗОШ І-ІІІ ст., Великокрушлинецькій ЗОШ І-ІІ ст., Оленівському НВК: ЗОШ І-ІІІ ст. ДНЗ, Зарванецькій ЗОШ І-ІІ ст., Іванівській ЗОШ І-ІІ ст., Лисогірській ЗОШ І ст..

Аналіз стану ведення **шкільної документації** на початок навчального року свідчить про те, що в усіх навчальних закладах дотримуються вимог щодо ведення шкільної документації. На час перевірки були наявні проекти річного навчального плану.

Комісія здійснювала перевірку готовності до початку навчального року і дошкільних навчальних закладах.

Проведено поточні ремонти приміщень в усіх дошкільних закладах району, в тому числі профілактичні роботи систем тепло-, водо- та газопостачання, ремонти покрівель.

З метою відкриття додаткових дошкільних груп тривають капітальні ремонти у відокремлених приміщеннях Горбанівського ДНЗ «Перлина» та Стрижавського ДНЗ «Казка», Степанівському НВК: «ЗОШ І-ІІІ ст – ДНЗ».

Проведено утеплення фасаду в дошкільних навчальних закладах «Барвінок» с.Якушинці та «Пролісок» с.Гуменне.

Проведено роботи щодо заміни даху ДНЗ «Лісова казка» с.Писарівка та «Барвінок» с.Якушинці.

Замінено котли на альтернативні види палива у Лука Мелешківському ДНЗ «Веселка».

Варто зазначити, що до нового навчального року суттєво зміцнилася матеріально-технічна база в таких дошкільних закладах: ДНЗ «Яблунька» с.Малі Крушлинці - придбано меблі.

ДНЗ «Казка» смт. Стрижавка, «Лісова казка» с. Писарівка, «Ромашка», смт. Вороновиця придбали м'який інвентар, фізкультурне та технологічне обладнання. ДНЗ «Золотий ключик» с. Хижинці - комп'ютер та принтер.

В ДНЗ «Перлина» с. Горбанівка та ДНЗ «Веселка» с. Лука Мелешківська здійснено благоустрій ігрових майданчиків, встановлено нові сучасні ігрові комплекси.

Виокремлено спортивну залу та обладнано необхідним спортивним інвентарем відповідно до вимог: «шведська стінка», мати, обручі, лави, ребристі дошки, дуги, м'ячі, мішечки з піском для метання, кеглі, кільцекиди та матеріал для нетрадиційних видів оздоровлення дошкільників у Вороновицькому ДНЗ «Ромашка» та Гуменському ДНЗ «Пролісок».

Пристосували приміщення для проведення щоденних занять з фізичного виховання в Михайлівському ДНЗ «Мальва» та Степанівському ДНЗ «Орлятко».

У Бохоничському ДНЗ «Дзвіночок», Деснянському НВК, Лука Мелешківському ДНЗ «Веселка», Писарівському ДНЗ «Лісова казка», Побережниському ДНЗ «Світанок», Стадницькому ДНЗ «Журавлик», Стрижавському ДНЗ «Казка» та Якушинецькому ДНЗ «Барвінок» музично-спортивну залу суміщають.

Інші дошкільні заклади району проводять заняття в групових приміщеннях.

Слід відмітити, що частина дошкільних закладів мають дослідні ділянки, що передбачають навчальні програми для дошкілля. Найкращі в Лука-Мелешківському, Стадницькому, Писарівському ДНЗ, однак ділянки Деснянського НВК «ДНЗ - ЗОШ І ст.» можна визнати зразковими, оскільки вони мають велику площу, містять і дослідницький відділок і виробничий, урожай з ділянок передається до їдальні навчального закладу. В даному навчальному закладі вирізняються з-поміж інших дошкільних закладів квітники, вдало продуманий дизайн та наявне видове різноманіття рослин.

Враховуючи вищесказане,

НАКАЗУЮ:

1. Підготовку навчальних закладів району до нового 2015-2016 навчального року вважати задовільною.
2. Керівникам навчальних закладів врахувати зауваження та ліквідувати недоліки, виявлені в ході перевірки.
3. Начальнику господарської групи відділу освіти (Широка В.В.) посилити контроль за виконанням робіт щодо проведення капітальних ремонтів та зміцнення матеріально-технічної бази навчальних закладів району у 2015-2016 навчальному році.
4. Контроль за виконанням наказу покласти на головного спеціаліста відділу освіти Томусяк С.М.

Н.В.ОСПЧУК

НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ ОСВІТИ

ТОМУСЯК С.М. _____

**ВІДДІЛ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

вул. Хмельницьке шосе, 7, м. Вінниця, Вінницький район, Вінницька область,
21036
тел. 66-13-17, факс 66-13-17, E-mail: osvita.rda@gmail.com, Код ЄДРПОУ
02141302

21 липня 2015 р. № 01-16/1109
на № _____

**Керівникам загальноосвітніх
навчальних закладів**

Відділ освіти Вінницької райдержадміністрації надсилає для ознайомлення та врахування в роботі лист Міністерства освіти і науки України від 26.06.2015 р. №1/9-305 «Про вивчення базових дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах у 2015/2016 навчальному році».

Просимо опрацювати даний лист МОН на засіданнях шкільних методичних об'єднань та чітко дотримуватись вимог вивчення базових дисциплін у навчальному закладі.

Додаток на 50 аркушах.

В.О.НАЧАЛЬНИКА ВІДДІЛУ ОСВІТИ

С.М.ТОМУСЯК

Вик.: Войціцька Т.Б.
66-17-77

Особливості вивчення базових дисциплін
у загальноосвітніх навчальних закладах
у 2015/2016 навчальному році

Особливості вивчення базових навчальних дисциплін у 2015/2016 навчальному році пов'язані, першою чергою, зі змінами, внесеними до навчальних програм.

На виконання наказів Міністерства освіти і науки України від 05.11.2014 № 1275 «Про проведення експертизи та громадського обговорення типових навчальних планів та навчальних програм для початкової школи» та від 06.02.2015 № 100 «Про розвантаження навчальних програм для учнів 5 – 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів» до навчальних програм внесено зміни, спрямовані на їх розвантаження, врахування вікових особливостей розвитку дитини, відповідність сучасному розвитку науки та технологій.

Після громадського обговорення та розгляду Колегією Міністерства зміни до програм були затверджені наказами МОН:

1) № 149 від 22.12.2014 «Про затвердження змін до навчальних програм для 4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів» з української мови, літературного читання, математики, природознавства, «Я у світі», інформатики, російської мови для шкіл з російською мовою навчання, української мови для шкіл з навчанням російською мовою;

2) № 584 від 29.05.2015 «Про затвердження змін до навчальних програм для 1-3-х класів загальноосвітніх навчальних закладів» з української мови, літературного читання, математики, природознавства, «Я у світі», інформатики, російської мови для шкіл з російською мовою навчання, української мови для шкіл з навчанням російською мовою;

3) № 585 від 29.05.2015 «Про затвердження змін до навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня», яким затверджено зміни та надано гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки» програмам для 5 – 9 класів з таких навчальних предметів: українська мова, українська література, зарубіжна література, іноземні мови, історія України, всесвітня історія, математика, біологія, фізика, хімія, географія, інформатика, трудове навчання, українська мова для шкіл з навчанням російською мовою, українська мова для шкіл з навчанням молдовською мовою, українська мова для шкіл з навчанням румунською мовою, українська мова для шкіл з навчанням польською мовою, українська мова для шкіл з навчанням угорською мовою, болгарська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою, мова іврит для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою, молдовська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою, польська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою, польська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою, російська мова для шкіл з навчанням українською мовою (початок навчання з 1-го класу), російська мова для шкіл з навчанням українською мовою (початок навчання з 5-го класу), російська мова для шкіл з навчанням російською мовою, румунська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (початок вивчення з 1 класу), румунська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (початок вивчення з 5 класу), румунська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням румунською мовою, словацька мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою, угорська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою, інтегрований курс «Література» (молдовська та зарубіжна), інтегрований курс «Література» (польська та зарубіжна), інтегрований курс «Література» (російська та зарубіжна) для шкіл з навчанням російською

мовою, інтегрований курс «Література» (румунська та зарубіжна), інтегрований курс «Література» (словацька та зарубіжна),

Навчальні програми зі змінами розміщено на сайті (<http://iitzo.gov.ua/serednya-osvita-navchalni-programy/>). Програми позбавлені жорсткого поурочного поділу, вчителі можуть обирати послідовність розкриття навчального матеріалу в межах окремої теми, але так, щоб не порушувалась логіка його викладу.

Обласні, районні та міські методичні кабінети (об'єднання) не можуть втручатися в такі питання, оскільки це винятково компетенція вчителя.

Навчально-методичне забезпечення, рекомендоване Міністерством до використання в навчальних закладах, зазначено у Переліках навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, розміщених на офіційному веб-сайті Міністерства (www.mon.gov.ua).

Дозволяється використовувати підручники з відповідним грифом Міністерства, що видані в попередні роки, враховуючи при цьому зміни у програмах.

Щодо додаткової навчально-методичної літератури, то вчитель вільний у її виборі й може застосовувати таку, що найкраще реалізовує його методику навчання.

Також залишаються актуальними методичні рекомендації Міністерства щодо організації навчально-виховного процесу і вивчення базових дисциплін попередніх років. Тексти методичних рекомендацій розміщені на сайті МОН (<http://old.mon.gov.ua/ua/often-requested/methodical-recommendations>) та в Інформаційних збірниках Міністерства освіти і науки відповідних років.

Відповідно до наказу МОН України від 08.05.2015 № 518 **змінено назву предмета "Світова література" на "Зарубіжна література"**.

Необхідно також врахувати в роботі листи Міністерства від 3 червня 2014 р. №1/9-282 «Про формування класів з навчанням українською мовою, мовами національних меншин та вивчення цих мов», від 6 червня 2014 р. № 1/9-299 «Про забезпечення права представників кримськотатарського народу на здобуття загальної середньої освіти рідною мовою чи вивчення цієї мови» щодо неприпустимості звуження конституційних прав громадян на здобуття освіти українською мовою, мовами національних меншин чи вивчення цих мов, а також забезпечення освітніх прав представників кримськотатарського народу.

На відміну від підходів до укладання методичних рекомендацій про вивчення предметів, що практикувалися упродовж багатьох років і в яких нерідко з року в рік переповідалися добре відомі вчителям-практикам і методистам загально дидактичні концепції та підходи до навчання дітей, у цьогорічних рекомендаціях переважно йдеться про нововведення.

Початкова школа

З метою розвантаження навчальних програм для учнів початкової школи наказами Міністерства освіти і науки України від 22.12.2014 № 1495 «Про затвердження змін до навчальних програм для 4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів» та від 29.05.2015 № 584 «Про затвердження змін до навчальних програм для 1-3-х класів загальноосвітніх навчальних закладів» затверджено зміни до таких програм: «Українська мова», «Літературне читання», «Математика», «Природознавство», «Я у світі», «Інформатика», «Українська мова для шкіл з навчанням російською мовою», «Російська мова для шкіл з російською мовою навчання». Рекомендації щодо використання навчальних програм уміщено в пояснювальних записках до них. Зміни, внесені до програм, оприлюднено на сайті МОН: <http://www.mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>.

У навчальних програмах для 1-4 класів з метою запобігання надмірного контролю уточнено і конкретизовано державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Такі поняття, як «знає», «пояснює», «досліджує» змінено на «має уявлення», «розуміє», «застосовує». На відміну від попередньої редакції програм, у змінених програмах резервні години не передбачено. Завдяки цьому збільшиться кількість годин на вивчення складних тем; вчитель матиме більше можливостей викладати матеріал ритмічно, маючи час на закріплення і повторення учнями засвоєного ними матеріалу.

У 4 класі учні продовжують вивчати природознавство, «Я у світі», інформатику.

У навчальній програмі з **української мови** збільшено тривалість букварного періоду з 76 до 89 годин за рахунок скорочення після букварного періоду з 29 до 16 годин. Також удосконалено соціокультурну змістову лінію, яка представлена такими розділами: «Сім'я», «Школа», «Громадські місця», «Рідний край», «Батьківщина». Розвантаження змісту навчального матеріалу відбулось за рахунок вилучення таких складних для засвоєння молодшими школярами тем, як «Складне речення», «Відміни іменників», «Дієвідміни дієслів».

У програмі з **української мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою** для 4 класу вилучено тему «Складне речення». В оновленій програмі також вилучено вимоги щодо формування умінь відмінювати іменники чи прикметники, визначати відмінок, особу в окремо взятих словах. Натомість сформульовано вимоги щодо вміння правильно вживати закінчення того чи іншого відмінка, особи, під час побудови словосполучень, речень тощо. Отже, вчитися правильно вживати відмінкові форми учні мають на підставі спостережень за відмінностями у закінченнях того чи іншого відмінка під час побудови словосполучень, речень, створення текстів.

Навчальною програмою з **російської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою** у 4 класі передбачає удосконалення навичок діалогічного та монологічного висловлювання.

У програмі з **російської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з російською мовою навчання** також змінено соціокультурну змістову лінію.

З метою набуття комунікативного досвіду школярам на матеріалі лінгвістичних понять або життєвих реалій пропонується розв'язання типових для дітей цього віку життєвих мовленнєвих ситуацій на групову та парну взаємодію (дати відповідь на запитання або пропозицію, перепитати й повторно пояснити без роздратування, довести без категоричності, з повагою до іншої позиції, дібрати власні аргументи). Урізноманітнюється й узагальнений зміст діалогів: запитання – уточнювальне запитання – уточнення запитання – відповідь; пропозиція – уточнювальне запитання – відповідь – відмова – аргументація власної позиції – відповідь.

Зміст навчального матеріалу розвантажено за рахунок вилучення окремих тем, що виявились складними для засвоєння молодшими школярами (наприклад, «Складне речення»).

У пояснювальній записці до програми з **літературного читання** уточнено, що перелік творів, визначених змістовою лінією «Коло читання» щодо кожного класу, є рекомендованим.

До програми для 4 класу внесено зміни щодо кількості творів, які учні повинні знати напам'ять: віршів – 8, уривків прозових творів – 2.

У контексті курсу **літературного читання для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин** для 4 класу особлива увага належить звернути на змістову лінію «Формування і розвиток навички читання» щодо змісту та особливостей роботи над формуванням навички читання вголос, яка охоплює техніку (спосіб читання, правильність чіткість, виразність, темп) та смислову сторону – розуміння прочитаного.

Для формування навички читання мовчки та розуміння прочитаного у програмі пропонується виконувати спеціальні завдання.

Програма з **літературного читання для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою** для 4 класу не зазнала змін. Підходи до роботи з учнями та формування компетентностей ті ж самі, що й у попередньому навчальному році.

У програмі з **математики** перерозподілено теми між класами, уніфіковано термінологію, якою мають послуговуватися вчителі задля наближення навчального матеріалу до вікових особливостей молодших школярів (наприклад, поняття «множина» замінено до більш доступне: «група предметів»; «корінь рівняння» – на «розв'язок рівняння»; змінено назви деяких законів дій («розподільний закон» на «множення суми на число»; вилучено поняття «математична модель» і т.і.); узгоджено зміст і назви

розділів (наприклад, у розділі «Аналіз і систематизація вивченого» не передбачається вивчення нового матеріалу).

Також частково змінено структуру і зміст навчальної програми з **природознавства** для 1-3 класів. Суттєво змінено і систематизовано програму для 4 класу. Розділи структуровано за принципами концентричності та змістового узагальнення. Змінено окремі форми організації навчально-пізнавальної діяльності школярів (наприклад, дослідницький практикум на навчальний проект; змістове наповнення Тем 5 «Запитання до природи» інтегровано в інші теми).

До програми «**Я у світі**» для 4 класу додано тему «Співробітництво країн у питаннях збереження природи, ведення господарства, культурного обміну». Під час вивчення цієї теми, слід звернути увагу учнів на глобальну екологічну кризу та співробітництво країн у напрямі її подолання, на проблему зменшення природних ресурсів та необхідність заощадливого ставлення до використання їх, зокрема кожним учнем у побуті. Водночас у межах цієї теми учитель зосереджує увагу школярів на важливості толерантного ставлення до людей інших національностей, віросповідання та ін.

При плануванні роботи з **інформатики** у 4 класі вчителю необхідно звернути увагу не тільки на зміст навчального матеріалу, який було розвантажено, а й на державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, які уточнено з метою запобігання надмірного контролю.

Звертаємо увагу на те що, тема «Графічний редактор» є повторенням і закріпленням аналогічної теми, що вивчалася в 2-му класі, тому доцільно вивчати цю тему в 4-му класі на основі іншого графічного редактора.

Під час вивчення теми «Безпека дітей в Інтернеті» необхідно передбачити детальне ознайомлення учнів із правилами безпечної роботи в Інтернеті в процесі пошуку інформації, а також під час різноманітних Інтернет-спілкувань. Під час вивчення цієї теми доцільно проводити обговорення ситуацій, що можуть виникнути під час роботи в Інтернеті, використовувати різноманітні рольові ігри та ін. Водночас у програмі передбачено ознайомлення учнів з Інтернет-ресурсами, які вони можуть використати в своїй навчальній діяльності у процесі вивчення різних предметів, під час проведення міні-досліджень тощо.

Тема «Висловлювання. Алгоритми з розгалуженням і повторенням» продовжує алгоритмічну лінію курсу. У процесі вивчення цієї теми потрібно періодично звертатися до життєвого досвіду учнів, добирати разом з ними і аналізувати алгоритми, які вони використовувалися під час вивчення інших предметів, у їхній повсякденній діяльності, у діяльності їхніх батьків, друзів, знайомих тощо.

До програми з **основ здоров'я** для 4 класу зміни не вносились. Під час вивчення цього предмета особливу увагу рекомендуємо звернути на такі теми, як «Організація самонавчання і взаємонавчання», «Вплив телебачення, комп'ютерів і мобільних пристроїв на здоров'я», «Безпека у громадських місцях», «Вихід із непередбачуваних ситуацій поза межами домівки, школи», «Вибір і досягнення мети», «Заохочення однолітків до здорового способу життя». Актуальними нині є питання попередження тероризму, правила евакуації з громадських приміщень. Тож з урахуванням ситуації у конкретному регіоні програма може бути доповнена такими темами, як «Безпека в зоні воєнного конфлікту», «Евакуація із зони конфлікту» тощо.

До програм з **трудового навчання, музичного мистецтва, образотворчого мистецтва та фізичного виховання** також зміни не вносились.

Для задоволення фізіологічних потреб учнів під час проведення уроків рекомендуємо використовувати на уроках фізкультурні хвилини, пересаджувати дітей, об'єднуючи їх у групи, пропонувати активні види діяльності тощо.

Українська мова

У 2015-2016 навчальному році вивчення української мови здійснюватиметься за такими програмами:

у **5-7 класах** за навчальною програмою для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів: Українська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою

навчання. - К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 (зі змінами, затвердженими наказом Міністерства від 29.05.2015 № 585).

У **8-9** класах загальноосвітніх навчальних закладів - за програмою: Українська мова. 5-12 класи. - К.: Ірпінь: Перун, 2005 (зі змінами, затвердженими наказом Міністерства від 29.05.2015 № 585).

Програми розміщені на офіційному сайті МОН:

http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/

У **10-11** класах - за програмами, затвердженими наказом Міністерства від 28.10.2010 № 1021. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України за таким посиланням:

http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869542/.

Звертаємо увагу на зміни, внесені в програму для 5-9 класів.

З огляду на те, що в цій програмі основними є **дві змістові лінії (мовленнєва й мовна)**, що визначають безпосередній предмет навчання та його структуру, супроводжуються державними вимогами до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, а дві інші (**соціокультурна й діяльнісна (стратегічна)**) є **засобом** досягнення основної освітньої мети навчання української мови в основній школі, то розвантаження зазнали саме дві перші змістові лінії.

Зокрема, у **мовленнєвій змістовій лінії** програми спрощено висвітлення мовленнєвознавчих понять відповідно до вікових особливостей учнів; уточнено види творчих робіт щодо поділу їх на усні й письмові форми виконання учнями; спрощено види переказів, творів і зменшено кількість їх із метою розвантаження й вивільнення часу для роботи над удосконаленням власних письмових висловлень; внесено відповідні зміни до державних вимог до рівня мовленнєвої компетентності учнів основної школи.

У **мовній змістовій лінії** спрощено, а також вилучено теми, які, по-перше, не є істотними в забезпеченні належного рівня комунікативної компетентності, по-друге, не мають практичного застосування у власному усному й писемному мовленні школярів. Відповідно узгоджено зміст державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів із розвантаженим змістом навчального матеріалу.

Клас	Спрощено тему	Вилучено тему	Додано тему	Перенесено тему	Змінено формулювання тексту програми
5 клас	У розділі «Відомості про мовлення» узагальнено представлено особливості будови типів мовлення (розповіді, опису предмета і тварини. елементарного роздуму); відомості про стилі мовлення розмовний, науковий, художній, сфери їх використання.	У розділі «Відомості про мовлення» вилучено: «Спілкування як важливий складник культури людини», «Належність тексту до певного стилю: розмовного, наукового, художнього, публіцистичного, офіційно-ділового» (загальне ознайомлення)». У підрозділі «Діалогічне мовлення» вилучено діалог за поданим початком, малюнком. У розділі «Види робіт», зокрема в підрозділі	У розділі «Відомості про мовлення» додано оцінку предмета (явища). У розділі «Повторення вивченого в початкових класах» додано до повторення частин мови частки не, ні; уживання однієї частини мови в значенні	У розділі «Види робіт» в рубриці «Ділові папери» зазначено тільки «Адресу», «Оформлення конверта». Тему «Лист рідним, друзям» перенесено до виду роботи «Письмо». З розділу	У розділі «Відомості про мовлення» внесено термінологічні правки: різновиди мовленнєвого спілкування: усне й писемне мовлення; висловлення. У розділі «Відомості про мовлення» відредаговано основні правила спілкування: «ввічливість, привітність,

У розділі «Види робіт»: спрощено подано особливості аудіювання як виду мовленнєвої діяльності, узагальнено перелік жанрів мовлення для читання мовчки і вголос. У розділі «Повторення вивченого в початкових класах»: У рубриці «Внутрішньо предметні зв'язки»: спрощено пункт «Культура мовлення», а саме: Дотримання лексичних норм літературної мови. У розділах «Відомості з синтаксису й пунктуації», «Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія», «Лексикологія» в рубриці «Внутрішньо предметні зв'язки» спрощено зміст пункту «Культура мовлення»	«Відтворення мовлення»: вилучено докладний переказ художнього тексту з елементами опису тварин (письмово). У підрозділі «Письмо» вилучено: твір-опис окремих предметів, тварин у науковому стилі; замітка в газету інформаційного характеру. У розділі «Відомості з синтаксису й пунктуації»: вилучено: «Словосполучення лексичні й фразеологічні (практично)». У розділах «Відомості з синтаксису й пунктуації», «Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія»: у рубриці «Внутрішньо предметні зв'язки» вилучено підпункт «Лексикологія». З розділу «Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія» вилучено сполучення ьо, йо. У всіх розділах програми в рубриці «Внутрішньо предметні зв'язки» вилучено підпункт «Текст (риторичний аспект)». З розділу «Лексикологія» вилучено тему «Походження (етимологія) слова. Етимологічний словник української мови».	іншої. У розділі «Відомості з синтаксису й пунктуації» Додано «Непоширені й поширені звертання»; ознайомлення з найбільш уживаними вставними словами й сполученнями слів (практично). У розділі «Лексикологія» додано тему «Пароніми (практично)». Ознайомлення зі словниками антонімів, синонімів, паронімів; словником іншомовних слів. У розділі «Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія» до основних випадків чергування у — в, і — й, додано з — із — зі. У розділі «Відомості з синтаксису й пунктуації» додано до переліку видів речень за метою висловлювання: розповідні, питальні,	«Будова слова. Орфографія» перенесено до «Орфоепії» тему «Вимова префіксів пре-, при-, при-».	доброзичливість, уважність до співрозмовника, стриманість, тактовність» (практично). У розділі «Повторення вивченого в початкових класах» у рубриці «Правопис» внесено правки: «Написання іменників із великої літери й у лапках; «Літери, що позначають голосні звуки в закінченнях іменників, прикметників, дієслів».
---	--	--	--	---

			спонукальні; за емоційним забарвленням: окличні та неокличні.		
6 клас	У розділі «Відомості про мовлення» спрощено подано структурні особливості тексту. У розділі «Види робіт» спрощено особливості аудіювання як виду мовленнєвої діяльності; узагальнено перелік жанрів мовлення для читання мовчки і вголос.	У розділі «Повторення, узагальнення й поглиблення вивченого» вилучено матеріал про текст. У розділі «Повторення, узагальнення й поглиблення вивченого» у підрозділі «Внутрішньо предметні зв'язки» вилучено підпункти: «Лексикологія». Граматика». «Текст (риторичний аспект)». У розділі «Фразеологія» у рубриці «Внутрішньо предметні зв'язки» вилучено підпункти: «Фонетика. Орфоепія», «Текст (риторичний аспект)». У розділі «Словотвір. Орфографія» вилучено матеріал про ознайомлення зі словотвірним словником. У «Внутрішньо предметних зв'язках» вилучено підпункти: «Лексикологія. Фразеологія», «Текст (риторичний аспект)». У розділі «Морфологія. Орфографія» у «Внутрішньо предметних зв'язках» вилучено: Іменник – підпункти «Лексикологія. Фразеологія», «Текст(риторичний аспект)»; Прикметник – підпункт «Текст(риторичний аспект)»; Числівник – підпункт	У розділі «Повторення , узагальнення й поглиблення вивченого» додано на повторення матеріал про правопис префіксів, суфіксів, голосних в коренях і на межі значущих частин слова та основ. У розділі «Лексикологія» до теми «Активна і пасивна лексика» додано пароніми. У розділі «Повторення , узагальнення й поглиблення вивченого» додано на повторення матеріал про правопис префіксів, суфіксів, голосних в коренях і на межі значущих частин слова та основ.		У підрозділі «Іменник», у «Внутрішньо предметних зв'язках» («Культура мовлення») поданий матеріал відредаговано, уточнено список іменників із метою запобігання помилкам у визначенні роду. У «Міжпредметних зв'язках» до підрозділу «Числівник» уточнено матеріал щодо правильного використання відмінкових форм числівників.

		«Текст(риторичний аспект)»; Займенник– підпункти «Лексикологія. Фразеологія», «Текст(риторичний аспект). У розділі «Займенник» вилучено матеріал про перехід з однієї частини мови в іншу (займенника в іменник і частку, числівника й прикметника в займенник. У розділі «Морфологія. Орфографія» в «Іменнику» вилучено «Особливості творення іменників». У розділі «Морфологія. Орфографія» із теми «Прикметник» вилучено «Зміни приголосних при творенні відносних прикметників за допомогою суфіксів – ськ-, -ств(о), -цьк-, цтв(о), -зьк-, зтв(о)».			
7 клас	У розділі «Види робіт» у підрозділі «Відтворення готового тексту» спрощено види переказів: стислий замінено на вибірковий переказ тексту наукового стилю (усно); у підпункті «Письмо» спрощено на такі види переказів: «Докладний переказ тексту-роздуму дискусійного	У розділі «Відомості про мовлення» вилучено ознайомлювальне читання (практично). У розділі «Відомості про мовлення» у підрозділі «Відтворення готового тексту» вилучено «Докладний переказ розповідного тексту з елементами опису зовнішності людини в художньому стилі» (письмово). У розділі «Види робіт», зокрема «Монологічне мовлення», серед творів вилучено «Твір-опис зовнішності	У розділі «Відомості про мовлення», у підрозділі «Відтворення готового тексту» до виду переказу «Докладний переказ тексту публіцистичного стилю мовлення (усно)» додано «...з елементами роздуму». У підрозділі «Прийменник» додано «Зв'язок		У розділі «Відомості про мовлення», зокрема «Аудіювання», відкоректовано матеріал у такій редакції: «Розрізнення на слух відомої й нової інформації, поділ прослуханого тексту на частини, розуміння логічного й емоційно-оцінного компонентів його змісту, сприймання на

	характеру в публіцистичному стилі»; «Стислий переказ розповідного тексту про виконання певних дій в художньому стилі». У розділі «Види робіт», зокрема «Монологічне мовлення» серед творів спрощено «Твір-опис дій на основі власних спостережень у художньому стилі» (усно); «Твір-опис дій» спрощено на «Твір розповідного характеру про виконання автором улюбленої справи в художньому стилі (приготування обіду, моделювання, малювання, шиття, вишивання тощо.	людини в художньому стилі(усно)»; «Твір-роздум дискусійного характеру публіцистичного стилю». У вступі знято тему « Мова – скарбниця духовності народу». У розділі «Морфологія. Орфографія» у підрозділах вилучено: «Прийменник» - «Непохідні і похідні прийменники»; «Частка» - «Розряди часток за значенням»; «Вигук» - «Групи вигуків за значенням. У розділі «Морфологія. Орфографія» у «Внутрішньо предметних зв'язках» «Дієслово» – вилучено «Лексикологія. Фразеологія», «Текст(риторичний аспект)»; «Дісприкметник і Дісприслівник» – «Лексикологія», «Синтаксис. Пунктуація», «Текст (риторичний аспект)»; «Прислівник» – «Синтаксис», «Текст (риторичний аспект)»; Прийменник - «Текст (риторичний аспект)»; Сполучник, Частка Вигук – «Синтаксис», «Текст (риторичний аспект)».	прийменника з непрямыми відмінками іменника». У «Вступі» змінено тему на «Літературна норма української мови».		слух прямо не виражених оцінок та емоцій». У мовній змістовій лінії змінено вступний урок на: «Літературна норма української мови» і відповідно внесено зміни в державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів: «Учень (учениця): усвідомлює поняття літературна мова, літературна норма; розрізняє поняття літературна мова й діалекти».
--	---	--	--	--	---

Зміст програми з української мови для 5-12 класів, зокрема для 8-9 класів, зазнав розвантаження на основі врахування такого ж підходу, як і до програми для 5-9 класів, а саме: як в мовленнєвій, так і мовній змістових лініях спрощено й вилучено теми, що не є важливими у формуванні в учнів комунікативної компетентності, передбачає готовність учня застосовувати здобуті знання й набуті вміння й навички для розв'язання проблем, що виникають у реальному житті. Тож зазначені зміни для 8-9 класів стосуються обох програм: для 5-9 та 5-12 класів.

Клас	Спрощено тему	Вилучено тему	Додано тему	Перенесено тему	Змінено формулювання тексту програми
8 клас	У мовленнєвій змістовій лінії, підрозділі «Відтворення тексту» спрощено шляхом заміни виду роботи: «Вибірковий переказ розповідного тексту з елементами опису пам'яток історії й культури в науковому стилі»(усно) замінено на «в художньому»; «Вибірковий переказ розповідного тексту з елементами опису пам'яток історії й культури в публіцистичному стилі» (письмово) замінено на «докладний переказ».	У мовленнєвій змістовій лінії, підрозділі «Відтворення тексту» вилучено «Стислий переказ розповідного тексту з елементами опису місцевості в художньому стилі»(усно); «Докладний переказ тексту художнього стилю із творчим завданням» У мовленнєвій змістовій лінії, підрозділі «Створення власних висловлень» вилучено «Твір-оповідання на основі почутого (з обрамленням)». У розділі «Повторення та узагальнення вивченого» вилучено матеріал на повторення про словосполучення й речення; члени речення (також однорідні); звертання; вставні слова, просте й складне речення;	У розділі «Повторення та узагальнення вивченого» додано на повторення теми: «Лексикологія. Фразеологія. Морфологія. Основні правила правопису (за вибором учителя; внесено відповідні зміни в державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. У розділі «Складнопідрядне речення» додано тему «Підрядні сполучники й сполучні слова в складнопідрядних реченнях.	З розділу «Синтаксис. Пунктуація», зокрема з підрозділу «Словосполучення. Речення» перенесено теми «Порядок слів у реченні. Логічний наголос», «Речення двоскладні й односкладні» до підрозділу «Просте речення» .	Здійснено перерозподіл годин: знято 2 год. із теми «Речення із звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями)» і додано до теми «Речення з відокремленими членами» .

		пряма мова й діалог. З розділу «Синтаксис. Пунктуація», зокрема з підрозділу «Словосполучення. Речення», вилучено «Види речень за метою висловлювання й емоційним забарвленням речення (повторення)», «Речення поширені і непоширені». У всіх розділах програми для 8 класу в рубриці «Внутрішньо предметні зв'язки» вилучено підпункти: «Лексикологія. Фразеологія», «Текст (риторичний аспект)».			
9 клас	У розділі «Повторення вивченого у 8 класі. Просте неускладнене й ускладнене речення» у рубриці «Внутрішньо предметні зв'язки» спрощено представлення пунктів «Лексикологія і фразеологія», «Культура мовлення й	У розділі «Відомості про мовлення» вилучено матеріал про текст, основні ознаки його, види міжфразних зв'язків. У підрозділі «Монологічне мовлення»: вилучено: «Твір-роздуму публіцистичному стилі мовлення на морально-етичну тему» (усно);			Здійснено перерозподіл годин (1 год. знято з підрозділу «Текст як одиниця мовлення й продукт мовленнєвої діяльності»), додано до «Повторення й систематизація вивченого» у кінці року. У розділі

стилістика», «Текст (риторичний аспект)». У розділах «Синтаксис. Пунктуація» Пряма й непряма мова(повторення й поглиблення)», «Складне речення і його ознаки», «Безсполучникове складне речення», «Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку» у рубриці «Внутрішньо предметні зв'язки» спрощено представлення пунктів «Лексикологія і фразеологія», «Текст (риторичний аспект)».	«Твір у публіцистичному стилі мовлення на суспільну тему» письмово).				«Пряма й непряма мова як засоби передачі чужої мови» внесено уточнювальні правки: «Пряма й непряма мова (повторення й поглиблення)». У розділі «Текст як одиниця мовлення й продукт мовленнєвої діяльності» внесено уточнювальні правки: «Будова тексту», «Повторення вивчених розділових знаків у простому й складному реченнях».
---	--	--	--	--	--

З огляду на те, що у формуванні мовленнєвої компетентності семикласників у процесі сприймання усних і письмових текстів чільне місце посідає аудіювання й читання мовчки, то успішне опанування їх передбачає регулярне використання спеціально підготовлених учителем цілеспрямованих завдань із розвитку в учнів умінь слухати-розуміти, читати-розуміти, аналізувати й оцінювати усні й письмові висловлення (розуміти фактичний зміст, особливості будови текстів, визначати тему й основну думку, причинно-наслідкові зв'язки, основну й другорядну інформацію, зображувально-виражальні засоби), висловлювати своє ставлення до почутого й прочитаного, критично формулювати власні судження.

З цією метою в програмі для 7 класу на формування й розвиток аудіативних і читацьких умінь (уголос і мовчки) виділяються по 1 год. на рік, не враховуючи проведення тестового контролю за рівнем навчальних досягнень семикласників з аудіювання й читання мовчки, для цієї роботи спеціальних годин не відведено.

У **мовній змістовій лінії** в 7 класі на вивчення розділу «Морфологія» зменшено кількість годин: дієслово (20/17), дієприкметник (12/10), прислівник (14/13), прийменник (4/3), сполучник (4/3), частка (5/4), вигук (2/1) (у чисельнику подано стару кількість годин, а в знаменнику нову).

Кількість фронтальних та індивідуальних видів контрольних робіт з української мови в загальноосвітніх навчальних закладах з українською мовою навчання залишається незмінною.

Фронтально оцінюються аудіювання, читання мовчки, диктант, письмовий переказ і письмовий твір, мовні знання й уміння, запис яких здійснюється на сторінці класного журналу «Зміст уроку».

Індивідуально оцінюються *говоріння* (діалог, усний переказ, усний твір) і *читання вголос*. Для цих видів діяльності не відводять окремого уроку, проте відводять окрему колонку без дати на сторінці класного журналу «Облік навчальних досягнень». У I семестрі проводять оцінювання 2 видів мовленнєвої діяльності (**усний переказ, діалог**), результати оцінювання виставляють у колонку без дати й ураховують у найближчу тематичну. У II семестрі проводять оцінювання таких видів мовленнєвої діяльності, як **усний твір і читання вголос**, яке здійснюється у 5–9 класах. Повторне оцінювання чотирьох видів мовленнєвої діяльності не проводять.

Перевірка мовних знань і вмінь здійснюється за допомогою завдань тестового характеру (на виконання їх відводиться орієнтовно 20 хвилин уроку) залежно від змісту матеріалу, що вивчається. Решта часу контрольного уроку може бути використано на виконання завдань з **аудіювання, читання мовчки**.

Тематичну оцінку виставляють на підставі поточних оцінок з урахуванням контрольних робіт, а за семестр - на основі тематичного оцінювання.

Фронтальні види контрольних робіт

Форми контролю	5		6		7		8		9	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Перевірка мовної теми*	4	4	4	4	3	3	2	2	2	2
Письмо: переказ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
твір	–	1	–	1	–	1	1	1	1	1
Правопис: диктант**	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Аудіювання*	–	1	–	1	–	1	–	1	–	1
Читання мовчки*	1	–	1	–	1	–	1	–	1	–

Фронтальні види контрольних робіт (10–11 класи) (рівень стандарту, академічний рівень)

Форми контролю	10		11	
	I	II	I	II
	2	2	2	2
Перевірка мовної теми*	2	2	2	2
Письмо: переказ	1	1	1	1
твір	1	–	1	–
Правопис: диктант**	1	1	1	1
Аудіювання*	–	1	–	1
Читання мовчки*	1	–	1	–

**Фронтальні види контрольних робіт 10–11 класи
(філологічний напрям: профіль – українська філологія)**

Форми контролю	10		11	
	I	II	I	II
Перевірка мовної теми*	3	3	3	3
Письмо: переказ	1	1	1	1
твір	1	1	1	1
Правопис: диктант**	1	1	1	1
Аудіювання*	1	1	1	1
Читання мовчки*	1	-	1	-

* Основною формою перевірки мовної теми, аудіювання і читання мовчки є тестові завдання.

** Основною формою перевірки орфографічної й пунктуаційної грамотності є контрольний текстовий диктант.

У таблицях зазначено мінімальну кількість фронтальних видів контрольних робіт, учитель на власний розсуд має право збільшувати цю кількість, залежно від рівня підготовленості класу, здібностей конкретних учнів, умов роботи тощо.

Оцінка за контрольний твір з української мови та переказ є середнім арифметичним за зміст і грамотність, яку виставляють в колонці з датою написання роботи (напис у колонці «Твір», «Переказ» не робиться).

Кількість робочих зошитів з української мови визначається за класами:

5–9 класи – по два зошити;

10–11 класи – по одному зошиту.

Для контрольних робіт з української мови в усіх класах використовують по одному зошиту.

Ведення зошитів оцінюється від 1 до 12 балів щомісяця протягом семестру і вважається поточною оцінкою. Під час перевірки зошитів ураховується наявність різних видів робіт, грамотність, охайність, уміння правильно оформити роботи.

Під час підготовки вчителів до уроків радимо використовувати періодичні фахові видання: журнали «Диво слово», «Українська мова і література в школі», «Українська мова і література в школах України», газету «Українська мова та література».

Українська література

У 2015-2016 навчальному році **вивчення української літератури в 5-7 класах** здійснюватиметься за навчальною програмою (зі змінами, затвердженими наказами Міністерства від 04.08.2014 № 895, від 29.05.2015 № 585): Українська література. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Освіта, 2013.

У 8-9 класах – за програмою: Українська література. 5-12 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів К.: Ірпінь: Перун, 2005(зі змінами, затвердженими наказом Міністерства від 29.05.2015 № 585).

Програми розміщені на офіційному сайті МОН:

http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/.

Вивчення української літератури в **10-11 класах** загальноосвітніх навчальних закладів – за програмами, затвердженими наказом Міністерства від 28.10.2010 № 1021. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України за таким посиланням:

http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869542/.

З метою розвантаження навчальної програми, підвищення якості шкільної літературної освіти внесено зміни до навчальної програми з української літератури (5-9 класи), а саме:

5 клас

Вилучено з програми народні перекази «Білгородський кисіль», «Ой Морозе-Морозенку»; поезію М. Рильського «Люби природу не як символ...»; поезії М. Вінграновського «Перша колискова», «Бабунин дощ», «Сама собою річка ця тече...».

6 клас

Вилучено з програми: пісню Д. Луценка «Як тебе не любити, Києве мій»; вступ до поеми Т. Шевченка «Іван Підкова»; поезію Лесі Українки «Співець»; поезію І. Калинця «Писанки», співомовки С. Руданського «Гуменний», «Свиня свинею».

7 клас

Вилучено з програми поезію А. Малишка «Так живуть на цій землі поети...»

8 клас

Вилучено з програми поезію Лесі Українки «Ви щасливі, пречистії зорі», твори В. Самійленка, Остапа Вишні, повість О. Бердника «Хто зважиться - вогнем наречеться».

Включено в програму твір Володимира Дрозда «Білий кінь Шептало», повість Юрія Винничука «Місце для дракона».

9 клас

Вилучено з програми твори: Притчу про сіяча; поезію Г. Сковорода «Пісня 28» (із «Саду Божественних пісень»); поему-містерію Т. Шевченка «Великий льох»; поезії І. Франка «Каменярі», «Ой ти, дівчино, з горіха зерня», поему «Мойсей».

Вилучено літературознавчі поняття: «пригодницька повість» (5 клас); «пафос твору», «романтичний пейзаж», «прийоми контрасту», «засоби гумористичного зображення» (поглиблено), «диптих», «повість-казка» (7 клас); силабо-тонічне віршування, «трискладові віршові розміри», «асоціативні образи», «літературний характер», «психологізм» (8 клас); «повість-хроніка» (9 клас).

Уведено поняття: «тема», «прозова мова» (5 клас), «повість» (6 клас).

Звертаємо вашу увагу на зміни, що відбулися в програмі Українська література. 5-12 класи **для 8-9 класів**.

8 клас

Вилучено з програми твори: поезії Б. Олійника «Вибір», «Ринг», повість Осипа Назарука «Роксоляна», повість В. Дрозд «Ірій».

Додано поезію В. Самійленка «На печі».

10 клас

Вилучено з програми твори: баладу «Бондарівна», Притчу про сіяча, трактат Г. Сковороди «Вступні двері до християнської добронравності», повість Г. Квітки-Основ'яненка «Конотопська відьма», поезію М. Костомарова «Соловейко», поему Т. Шевченка «Великий льох», поетичні твори П. Куліша: «До рідного народу», «Троє схотінок», «Заворожена криниця».

Додано вірш Т. Шевченка «Заповіт».

Оповідання Марка Вовчка «Максим Гримач» замінено на повість «Інститутка».

Вилучено літературознавчі поняття: «силабо-тонічне віршування» (8 клас); «силабо-тонічне віршування», «літературний напрям», «течія», «психологізм у літературі», «роман-хроніка» (9 клас).

Звертаємо увагу, що запропонована у програмі кількість часу на вивчення кожного розділу, теми є орієнтовною, учитель може її змінювати (у межах 70 годин). Резервний час може використовуватися для уроків розвитку мовлення, контрольного оцінювання, різних видів творчих та інших робіт (екскурсій, диспутів, семінарів).

В основній школі біографія письменників загалом не вивчається, вона згадується лише вибірково, диференційовано. З 9-го класу зміст навчального матеріалу доповнюється розглядом біографій письменників, хоча й у доступних межах.

Курс української літератури в 7 класі структуровано за такими взаємопов'язаними тематично-проблемними блоками: «Із пісеньних скарбів», «Про далекі минулі часи», «Ти знаєш, що ти – людина...», «Ми – українці».

До кожного з них відповідно до вікових особливостей учнів підібрані тексти, які за своїм змістом дають можливість максимально репрезентувати ту чи іншу тему.

При вивченні української літератури в 7 класі робиться акцент на пізнанні художнього твору як цілісності (у жанровому розмаїтті) та його інтерпретації; осмисленні учнем власних переживань, оцінок, ціннісних суджень. Методи, прийоми, види робіт такі: виразне читання, художня розповідь, проектна діяльність (пригодницькі, дослідницькі, творчі та інші проекти); лист до літературного героя, заочна подорож, Інтернет-пошук, робота з підлітковою періодикою, підготовка електронних листів герою, автору, читачеві; підготовка повідомлення-презентації тощо.

З метою рівномірного розподілу навантаження учнів протягом навчального року подаємо **рекомендовану кількість видів контролю з української літератури (за класами)**. Поданий у таблиці розподіл годин є **мінімальним і обов'язковим** для проведення в кожному семестрі. Учителі-словесники на власний розсуд може збільшити кількість видів контролю відповідно до рівня підготовки учнів, особливостей класу тощо.

Обов'язкова кількість видів контролю

5–9 класи

<i>Класи</i>	5		6		7		8		9	
<i>Семестри</i>	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Контрольні роботи у формі: контрольного класного твору;	2	3	3	3	3	3	3	3	4	4
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	–	1	1	1	1	1	1	1	2	2
Уроки розвитку мовлення*	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)
Уроки позакласного читання	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5

У 8-9 класах з поглибленим вивченням української літератури пропорційно збільшується кількість контрольних робіт та уроків розвитку мовлення (на розсуд учителя-словесника визначається кількість і види контрольних робіт).

10-11 класи

Класи	10		11			10		11	
Семестри	I	II	I	II		I	II	I	II
	Рівень стандарту, академічний					Профільний рівень			
Контрольні роботи у формі: контрольного класного твору; виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	3	3	3	3		4	4	4	4
Уроки розвитку мовлення*	1	1	1	1	1	1	1	1	
Уроки позакласного читання	2	2	2	2	3	3	3	3	
Перевірка зошитів	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	
	1	1	1	1	2	2	2	2	
	4	5	4	5	4	5	4	5	

У кожному семестрі обов'язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого – письмового. Умовне позначення у таблиці – (у + п).

Оцінку за ведення зошита з української літератури виставляють у кожному класі окремою колонкою в журналі раз на місяць і враховують як поточну до найближчої тематичної. Під час оцінювання зошита з літератури слід урахувати наявність різних видів робіт; грамотність (якість виконання робіт); охайність; уміння правильно оформлювати роботи (дотримання вимог орфографічного режиму).

Оцінка за контрольний твір з української літератури є середнім арифметичним за зміст і грамотність, яку виставляють в колонці з датою написання роботи, надпис у журнальній колонці «Твір» не робиться.

Оцінку за читання напам'ять поетичних або прозових творів з української літератури виставляють у колонку без дати з надписом «Напам'ять».

Під час підготовки вчителів до уроків радимо використовувати періодичні фахові видання: журнали «Диво слово», «Українська мова і література в школі», «Українська мова і література в школах України», «Українська література в загальноосвітній школі», газету «Українська мова та література».

**Українська мова
в загальноосвітніх навчальних закладах
з навчанням мовами національних меншин**

Вивчення української мови в 5-7 класах здійснюватиметься за розвантаженими навчальними програмами для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин, розміщено на офіційному веб-сайті МОН України:
http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/1349869153//

Українська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням російською мовою (укладачі: Н. Бондаренко, С. Караман, А. Ярмолюк, В. Кононенко, О. Савченко).

Українська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням румунською мовою (укладачі: Н. Бабич, Л. Гальчук, О. Змошу, Є. Квітень, А. Морараш, Т. Фонарюк).

Українська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням **угорською** мовою (укладачі: Т. Гнаткович, Є. Борисова, А. Галас, К. Лавер, А. Лукач).

Українська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням **молдовською** мовою (укладачі: С. Свінтковська, О. Бойко, С. Дмитрієв, Г. Могильницька, О. Пасат).

Українська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням **польською** мовою (укладачі: М. Пилип, О. Бойцун, Н. Дуткевич, О. Мартиняк, О. Приставська, Н. Тушніцка).

Вилучення, спрощення, зміни й уточнення, внесені до зазначених програм в 2015 році, спрямовані на розвантаження курсу від уже відомого учням, складного або другорядного, комунікативно незначущого матеріалу. Тому звертаємо увагу вчителів на основні зміни, наведені нижче.

З метою уникнення дублювання уроків української мови й образотворчого мистецтва узагальноосвітніх навчальних закладах із навчанням **російською** мовою і з огляду на профілізацію старшої школи вилучено «Твір-опис зовнішності людини, процесу праці за картиною», а також у зв'язку зі складністю цього виду роботи. Окрім того, в аспекті реалізації внутрішньо предметних зв'язків вилучено тему «Способи творення прислівників».

У загальноосвітніх навчальних закладах із навчанням **угорською** мовою рекомендуємо акцентувати увагу щодо вивчення розділу «Дієслово», а саме на формативних можливостях дієслова: безособові дієслова вивчати саме у складовій форм цієї частини мови, правопис дієприкметників, дієприслівників доцільно розглядати як окремі теми (у процесі навчання правопису голосних і приголосних у суфіксах) і викладати у формі логічно завершеного циклу. Вивчаючи тему «Сполучник», не розглядати питання сполучних слів, тому що вони є іншими частинами мови (займенниками та прислівниками). Зосереджуємо увагу на тому, що додано до вивчення явище омонімії серед службових частин мови.

У зв'язку зі складністю вивчення учнями державної мови у загальноосвітніх навчальних закладах із навчанням **румунською** мовою вилучено наступні теми: «Синоніміка складних речень і простих з дієприкметниковими зворотами», «Складні випадки вживання дієприслівників доконаного та недоконаного виду», «Правопис голосних і приголосних у суфіксах дієприкметників (дублюється в попередньому матеріалі про суфікси активних і пасивних). Звертаємо увагу вчителів на вивчення нової теми «Написання *не* з дієприкметниками».

З метою логічної спрямованості курсу опанування української мови в загальноосвітніх навчальних закладах із навчанням **молдовською** мовою вилучено тему «Безособові форми на -но, -то». Додано тему «Синонімія складних речень і речень з дієприслівниковими зворотами», оскільки комунікативне спрямування вивчення мови вимагає умінь урізноманітнення форм висловлювання. З метою забезпечення грамотного письма розширено теми «Дефіс у прислівниках», «Написання прислівників разом і окремо».

Посилено практичне засвоєння навчального матеріалу учнями загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням **польською** мовою: додано теми: «Розряди числівників», «Н і nn у прислівниках».

Подібний матеріал в українській і румунській, молдовській, угорській мовах доцільно структурувати великими, логічно завершеними частинами. Факти і явища, які є специфічними для української мови, винятки з правил рекомендуємо опрацьовувати на окремо відведеному уроці. Частково подібний матеріал, засвоєння якого пов'язане з певними труднощами, потрібно вивчати порівняно невеликим обсягом, по одному-два параграфи за урок. Окремого підходу вимагають протилежні явища - їх треба вивчати спеціально, у зіставленні з рідною мовою навчання.

Надаючи належного значення опрацюванню мовно-теоретичних відомостей, учитель водночас має акцентувати увагу учнів на пріоритетності практичних умінь і навичок, здатності застосовувати

теоретичні знання у типових життєвих ситуаціях. Пропонуємо на кожному уроці проводити словникові диктанти, повторюючи вивчені орфограми та узагальнюючи набуті знання.

Обов'язковим компонентом мовленнєвої лінії є культура мовлення, яка передбачає точне слововживання, чітку побудову речень, логічний зв'язок між ними у тексті, правильну вимову й грамотне написання висловлюваного. Окрім того, рекомендуємо учителю проводити роботу над розвитком мовлення учнів не тільки на спеціально відведених для цього уроках, а й на інших, ретельно добираючи відповідно до вимог програми дидактичний матеріал. Необхідно запобігати типовим для учнів помилкам: орфоепічні, неправильні відмінкові, родові форми іменних частин мови, особливо займенників, помилки в дієслівному керуванні, координації форм присудка і підмета, у доборі сполучних засобів у складнопідрядних реченнях тощо.

Прослуховування коротких текстів, висловлювань, відповідей на запитання, міні-переказів, творчих завдань мають стати невід'ємною частиною кожного уроку з української мови.

Навчання української мови в 8 - 9, 10- 11 класах буде продовжено за навчальними програмами для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською та польською мовами:

«Українська мова» для 5-9 класів (10-11 кл. - рівень стандарту) загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою (Н.Бондаренко, О.Біляєв, Л. Паламар, В.Кононенко. – Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2005);

академічний рівень – «Українська мова» для 10-11 класів ЗНЗ з навчанням російською мовою (Н.Бондаренко, Л.Паламар, В.Кононенко, С.Кос'янчук. - Київ: видавництво «Грамота», 2010);

з навчанням угорською мовою:

«Українська мова» для 5-9 класів (10-11 кл. - рівень стандарту) загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою (за ред. Ю.Герцога. - Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2005).;

академічний рівень – «Українська мова» для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою (Є.Борисова, К.Лавер, К. Рінгер. – Львів: видавництво "Світ", 2010);

з навчанням румунською та молдовською мовами:

«Українська мова» для 5-9 класів (10-11 кл. - рівень стандарту) (за ред. Н. Бабич. – Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2005).;

академічний рівень – «Українська мова» для 10-11 класів (Н. Бабич, С. Тодорюк, К. Джука. – Львів: видавництво "Світ", 2010).

Зарубіжна література

У 2015-2016 навчальному році вивчення зарубіжної літератури в 5-7 класах здійснюватиметься за програмою: Світова література. 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. - К.: Видавничий дім «Освіта», 2013.

У 8-9 класах - за програмою: Зарубіжна література. 5–12 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. – К. : Ірпінь: Перун, 2005.

Програми розміщені на офіційному сайті МОН:
http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/.

У 10-11 класах - за програмами, затвердженими наказом Міністерства від 28.10.2010 №1021 (офіційний сайт МОН
http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869542).

Програми курсів за вибором і факультативів, рекомендованих Міністерством, вміщено у збірниках:

Збірник програм курсів за вибором і факультативів зі світової літератури. 8–11 класи. Книга 1. Тернопіль: Мандрівець, 2011;

Збірник програм курсів за вибором і факультативів із зарубіжної літератури. 5 - 7 класи: Біла Церква: ТОВ «ОФСЕТ»;

Збірник програм курсів за вибором і факультативів із зарубіжної літератури. 8 - 11 класи: Біла Церква: ТОВ «ОФСЕТ» (лист МОН України від 29.05.2015 № 14.1/12-Г- 333).

У навчальну програму із зарубіжної літератури для 5 – 9 класів внесено зміни, затверджені наказом МОН від 29.05.2015 № 585.

5 клас

Збільшено кількість годин (на 2) на вивчення теми «Казки народів світу» за рахунок теми «Природа і людина».

6 клас

Збільшено кількість годин (відповідно по 1) на вивчення тем «Вступ» і «Міфи народів світу» за рахунок тем «Пригоди і фантастика», «Людські стосунки».

Твори «Пісня про Гайавату» (1 розділ за вибором учителя) і «Листівки з видами міст» винесено на альтернативне вивчення (1 твір за вибором учителя).

Повість-казку «Маленький принц» А. де Сент-Екзюпері перенесено до 8 класу (у розділ «Література XX-XXI ст.» на обов'язкове вивчення).

Повість «Брати Лев'яче серце» А. Ліндгрена перенесено до списку додаткового читання.

7 клас

Балади про Робіна Гуда винесено на альтернативне вивчення.

Баладу «Садко» перенесено до списку додаткового читання.

Вірш «Круки» І. Вайсгласа перенесено до списку додаткового читання.

Вірш «Зінка» Ю. Друніної перенесено до списку додаткового читання.

Вірш «Нас не треба жаліти...» С. Гудзенка замінено на вірш «До побачення, хлопчики...» Б. Ш. Окуджави.

Твори «Золотий жук» Е. По і оповідання «Пістрява стрічка», «Спілка рудих» А. Конана Дойла винесено на альтернативне вивчення (1-2 твори згаданих письменників за вибором учителя та учнів).

Твори «Пісня над піснями» Шолом-Алейхема і «Пурпурові вітрила» О. Гріна винесено на альтернативне вивчення (1 твір за вибором учителя та учнів).

8 клас

Збільшено кількість годин (на 1) на вивчення теми «Античність» за рахунок теми «Священні книги людства».

Розділи «Веди», «Коран» спрощено у змісті навчального матеріалу.

Теми «Бароко» і «Класицизм» об'єднано в одну тему «Бароко і класицизм», відповідно тему спрощено у змісті навчального матеріалу.

Здійснено заміну двох віршів Дж. Донна на сонет «Щоб мучить мене...». Вірші «Галерник» Л. де Гонгори і «Щоб мучить мене...» Дж. Донна винесено на альтернативне вивчення (1 за вибором учителя).

Тему «Просвітництво» перенесено до 9 класу.

Тему «Сучасна література» замінено на тему «Література XX-XXI ст.», до якої з 6 класу перенесено повість-казку «Маленький принц» А. де Сент-Екзюпері.

9 клас

Додано тему «Просвітництво» (перенесено з 8 класу).

Вірш «Івікові журавлі» Ф. Шиллера перенесено до списку додаткового читання.

Розділ «Ф. Достоевський», тему «Перехід до модернізму» (розділи «Шарль Бодлер», «Поль Верлен», «Артур Рембо») перенесено до старших класів.

Вилучено тему «Перехід до модернізму», натомість розширено вивчення романтизму і творчості Дж. Байрона (поему «Мазепа» і «Паломництво Чайльд Гарольда» запропоновано на альтернативне вивчення), а також реалізму та творчості М. Гоголя (із додаткового читання до основної програми перенесено комедію «Ревізор»).

Тему «Сучасна література» замінено на тему «Література XX-XXI ст.».

Повість «Собаче серце» М. Булгакова перенесено на альтернативне вивчення в розділ «Література XX-XXI ст.» серед інших творів.

У програмі із зарубіжної літератури для 5-9 класів збережено *європейський та український вектори*. Вона має виразний українознавчий характер. Це чітко прослідковується в її культурологічній, компаративній ліній.

У 10-11 класах уявлення учнів про літературний процес будуть поглиблені у процесі текстуального вивчення шедеврів світової літератури («Божественна комедія» Данте, «Фауст» Й.В. Гете), «Гамлет» В. Шекспіра, соціально-психологічних і філософських романів та п'єс XIX-XX ст., творів модернізму і постмодернізму).

Викладання зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах передбачає врахування *міжпредметних зв'язків* (особливо із українською літературою, історією України тощо), формування цілісної системи знань і уявлень про літературу як вид мистецтва і скарбницю гуманістичних цінностей, розвиток особистості учня як суб'єкта активної читачької діяльності, а також формування духовного світу громадянина України.

Вивчення зарубіжної літератури у загальноосвітніх навчальних закладах сприяє не тільки прилученню учнів до читання художньої літератури, а й формуванню *комунікативної компетентності*. Викладання зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах України здійснюється *українською мовою*. Твори зарубіжних письменників в курсі зарубіжної літератури вивчаються в *українських перекладах*. Для зіставлення можливе залучення перекладів, переспівів іншими мовами, якими володіють учні (англійською, німецькою, французькою, польською тощо). За наявності необхідних умов бажаним є розгляд художніх текстів (у фрагментах або цілісно) мовами оригіналів. У такому разі предмет «Зарубіжна література» виконує додаткову функцію *вдосконалення володіння учнями іноземними та іншими мовами*.

Особливої уваги потребує викладання зарубіжної літератури **в 7 класі**, яке у 2015-2016 навчальному році уперше здійснюватиметься за новою програмою (2012 року зі змінами 2015 року).

7 клас завершує перший етап літературної освіти – прилучення до читання і формування стійкої мотивації до читання художньої літератури. Домінантою у викладанні зарубіжної літератури в 7 класі має стати *національно-патріотичне і моральне виховання учнів* на яскравих зразках світового письменства. Твори, у яких утверджується героїзм народних заступників, боротьба за свободу, лицарська тематика (билина «Ілля Муромець і Соловей Розбійник», балади про Робіна Гуда, «Рукавичка» Ф. Шиллера, «Світязь» А. Міцкевича, «Балада про вересовий трунок» Р.Л. Стівенсона, «Айвенго» В. Скотта та ін.), сприяють формуванню громадянських якостей підлітків, їх відданості ідеалам справедливості та волі. Твори про Другу світову війну («Альпійська балада» В. Бикова, вірші К. Галчинського, А. Маргула-Шпербера, Б. Окуджави та ін.) допоможуть осмислити питання історичної пам'яті, героїзму пращурів і необхідності захищати незалежність України. Тему дружби, шляхетності й піднесеності першого кохання, відданості моральному вибору семикласникам розкриють твори «Пісня над піснями» Шолом-Алейхема і «Пурпурові вітрила» О. Гріна, а також вірші Р. Бернса, Г. Гейне, К. Симонова та ін. Новела «Павутинка» Р. Акутагави сприятиме вихованню відповідальності за свої вчинки, а також формуванню толерантного ставлення до людей інших релігій (зокрема буддизму). Інтелектуальні якості семикласників, здатність до самостійного, креативного, вільного мислення формують твори «Золотий жук» Е. По, оповідання А. Конана Дойла, «Чарівна крамниця» Г. Веллса.

Сучасна література, винесена на альтернативне вивчення (1-2 твори за вибором учителя та учнів), співголосна активним пошукам підлітків власного «я» та осмислення свого місця у світі, а також із їхнім інтересом до фантастичної та пригодницької літератури. «Мандрівний Замок Хаула» Д. В. Джонс у казковій формі розповідає про одвічну боротьбу добра і зла в сучасному світі, де людина має зберігати моральні якості. У повісті «Фах» А. Азімова йдеться про роль освіти у формуванні людини, про необхідність самостійно здобувати знання, про залежність майбутнього людства від

стану освіченості кожного. А в повісті «Чорнильне серце» К. Функе утверджується значення культури, книжки, без яких неможливий розвиток особистості та світу загалом.

Учитель має спрямувати учнів на пошук потрібної книжки (в бібліотеці, в Інтернет-мережі тощо), на самостійне читання творів і в колі друзів, батьків (сімейне читання), на формування власної думки та творчий діалог щодо цікавої книжки.

З метою систематизації та упорядкування навантаження учнів протягом навчального року подаємо рекомендовану кількість видів контролю у процесі вивчення світової літератури у кожному класі. Поданий у таблиці розподіл годин є **мінімальним і обов'язковим** для проведення в кожному семестрі. Вчитель на власний розсуд може збільшити кількість видів контролю відповідно до рівня підготовки учнів, особливостей класу тощо.

Обов'язкова кількість видів контролю

5–9 класи

Класи	5		6		7		8		9	
Семестри	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Контрольні роботи у формі: контрольного класного твору; виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	–	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Уроки розвитку мовлення	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)
Уроки позакласного читання	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5

У **8–9 класах** з поглибленим вивченням світової літератури пропорційно збільшується кількість контрольних робіт та уроків розвитку мовлення (на розсуд вчителя визначається кількість і види контрольних робіт).

10–11 класи

Класи	10		11						10		11	
Семестри	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Рівні	Рівень стандарту				Академічний рівень				Профільний рівень			
Контрольні роботи у формі: контрольного класного твору; виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	2	2	2	2	3	3	3	3	4	4	4	4
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	1	1	1	1	2	2	2	2	3	3	3	3

Уроки розвитку мовлення*	2 у+п	2 у+п	2 у+п	2 у+п		2 у+п	2 у+п	2 у+п	2 у+п		3 1у+2п	3 2у+1п	3 1у+2п	3 2у+1п
Уроки позакласного читання	1	1	1	1		2	2	1	1		2	2	2	2
Перевірка зошитів	4	5	4	5		4	5	4	5		4	5	4	5

У кожному семестрі обов'язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого – писемного. Умовне позначення у таблиці – (у + п).

Під час оцінювання зошита із зарубіжної літератури слід урахувати наявність різних видів робіт; грамотність (якість виконання робіт); охайність; уміння правильно оформлювати роботи (дотримання вимог до оформлення орфографічного режиму).

Оцінку за ведення зошита із зарубіжної літератури виставляють у кожному класі окремою колонкою в журналі раз на місяць і враховують як поточну до найближчої тематичної.

Оцінка за контрольний твір із зарубіжної літератури є середнім арифметичним за зміст і грамотність, яку виставляють в колонці з датою написання роботи, надпис у журнальній колонці «Твір» не робиться.

Оцінку за читання напам'ять поетичних або прозових творів із зарубіжної літератури виставляють у колонку без дати з надписом «Напам'ять».

Під час підготовки вчителів до уроків радимо використовувати періодичні фахові видання: журнали «Всесвітня література в школах України», «Зарубіжна література в школах України», газету «Світова література».

Мови національних меншин, інтегрований курс «Література»

Мови національних меншин

З метою розвантаження навчальних програм для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, які вступили в дію з 2013-2014 навчального року, Міністерством освіти і науки України внесено корективи та затверджено зміни в окремих навчальних програмах з мов національних меншин, що затверджені наказом МОН України від 29.05.2015 № 585.

У змінених програмах уточнено і деталізовано кількість навчальних годин відповідно до Типового навчального плану загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин (додаток 2 до наказу від 03.04.2012 № 409 в редакції наказу від 29.05.2014 № 664); спрощено окремі теми, що дублюють зміст освіти в мовленнєвій і мовній лініях; вилучено матеріал, який певним чином дублюється в попередніх чи наступних класах; з метою систематизації в межах одного і того ж класу теми змінені місцями. Деталізована інформація щодо змін у змісті кожної окремої навчальної програми надана в пояснювальних записках до них.

Навчальні програми з мов національних меншин зі змінами розміщено на сайті МОН України (http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/).

Зміни внесено в такі навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів (розміщено на сайті МОН України - http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/1349869153):

з навчанням молдовською мовою:

5-7 класи – Молдовська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою (зі змінами) /Укладачі: В.Кьося, Л.Фетеску;

з навчанням польською мовою:

5-7 класи – Польська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою (зі змінами) /Укладачі: М. Іванова, В. Ільчук, Н.Дуткевич, М.Куц ;

з навчанням російською мовою:

5-7 класи - Російська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою (зі змінами) / Укладачі: Є.Голобородько, Н.Озерова, Г. Михайловська, В.Стативка, Л.Давидюк, К.Бикова, Л. Яновська, Ж.Кошкіна;

Російська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (зі змінами) / Укладачі: Н.Баландіна, І.Синиця, Т.Фролова, Л.Бойченко;

Російська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (початок вивчення з 5 класу)(зі змінами) / Укладачі: Л.Курач, В.Корсаков, О.Фідкевич, І.Гудзик.

Звертаємо увагу, що у випадку вивчення російської мови (як предмета) за рахунок варіативної частини, необхідно користуватися навчальними програмами за ред. Н.Баландіної або Л. Курач, скоригувавши їх зміст на відповідну кількість годин, визначену в робочих навчальних планах загальноосвітнього навчального закладу. Скоригована програма має погоджуватися на засіданні методичного об'єднання загальноосвітнього навчального закладу.

з навчанням румунською мовою:

5-7 класи – Румунська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням румунською мовою (зі змінами)/ Укладачі: О.Остафій, Л.Говорнян, А.Бику, О.Бурла, М.Попа, З.Сланіна;

з навчанням угорською мовою:

5-7 класи – Угорська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою (зі змінами)/ Укладачі: Є.Браун, Н.Бардош, Х.Зикань, М.Кейс, І.Пердук;

у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням українською мовою

Болгарська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (зі змінами) /укладачі: Н. Бузіян, Н.Арнаутова, Д.Віолетка, Н.Кара, В.Колесник;

Польська мова для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (зі змінами) (укладачі: Т.Бучацька, О.Войцева;

Словацька мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (зі змінами) /укладачі: Ю.Герцог, С.Пахомова, Б.Сливка, Н.Шабаш.

У загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням українською мовою за бажанням дітей та їх батьків мови національних меншин вивчаються за двома варіантами Типових навчальних планів (додатки 1 та 2), затверджених наказом МОН України від 23.02.2004 № 132, зі змінами, внесеними наказом МОН України від 05.02.2009 № 66. За одним передбачено вивчення мов національних меншин як предмета в інваріантній складовій з 1 по 11 клас (по 2 години на тиждень); за другим – з 5 по 11 клас (по 2 години на тиждень). Крім того, мови національних меншин можуть вивчатися за рахунок варіативної складової, починаючи з 1 або 5 класів. В останньому випадку форми вивчення мов (як предмет, спецкурс, факультатив) та кількість годин на її вивчення визначає, враховуючи при цьому побажання учнів та їх батьків, загальноосвітній навчальний заклад.

Інтегровані курси «Література»

Відповідно до наказу МОН України від 08.05.2015р. № 518 змінено назву предмета "Світова література" на "Зарубіжна література". Просимо враховувати це при затвердженні Типових навчальних планів, оформленні шкільної документації, складанні поурочних планів.

З метою розвантаження навчальних програм для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів Міністерством освіти і науки України внесено корективи та зміни в окремих навчальних програмах з інтегрованого курсу «Література», що затверджено наказом МОН України від 29.05.2015 № 585.

У змінених навчальних програмах вилучено окремі теми, тексти або фрагменти текстів творів, що не відповідають віковим особливостям учнів; є важкими, нецікавими для сприйняття або втратили свою актуальність для сучасних школярів.

Навчальні програми з інтегрованого курсу "Література" зі змінами розміщено на сайті МОН України: http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/.

Зміни внесено в такі навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів:

з навчанням молдовською мовою:

у 5-7 класах: Література (молдовська та зарубіжна) для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою (зі змінами) / Укладачі: В.Силантьєва, Л.Фетеску, В. Кьося;

з навчанням польською мовою:

у 5-7 класах: Література (польська та зарубіжна) для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з польською мовою навчання (зі змінами)/ Укладачі: Р.Лебедь, Л.Ліра, Л. Гандз;

з навчанням російською мовою:

у 5-7 класах: Література (російська та зарубіжна) для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою (зі змінами)/ Укладачі: О. Ісаєва, Ж.Клименко, О.Корнінко, А.Мельник, В.Храброва, В.Мухін, І.Данилова;

з навчанням румунською мовою:

у 5-7 класах: Література (румунська та зарубіжна) для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням румунською мовою (зі змінами) / Укладачі: О.Остафій, Л.Говорнян, О.Андрухович, Д.Герман, Д.Колесникова, Л.Ротару, Н. Сувейко.

Загальний список підручників та навчально-методичної літератури буде надано окремо.

Іноземні мови

Вивчення іноземних мов у 2015-2016 навчальному році буде здійснюватись за такими навчальними програмами:

«Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов, 1-4 класи», Видавничий дім «Освіта», 2012;

«Програми для спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземної мови, Іноземні мови. 5-9 класи», Видавничий дім «Освіта», 2013;

«Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов, 10-11 класи», Київ, 2010;

«Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Іноземні мови. 5-7 класи», Видавничий дім «Освіта», 2013;

«Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Іноземні мови. 8-9 класи», «Перун», 2005;

«Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Друга іноземна мова. 5-11 класи», Видавничий дім «Освіта», 2013.

Навчальні програми не встановлюють порядок (послідовність) вивчення предметної тематики у рамках навчального року, а лише вказують на зміст, вивчення котрого є об'єктом тематичного та семестрового контролю.

Програми з іноземних мов мають наскрізний характер та представлені в єдиній системі, у діяльнісній термінології з чітко вираженою кореляцією між класами.

У 2015 році в навчальні програми з іноземних мов для учнів 1-9 класів внесено певні зміни.

Зокрема, конкретизовано опис діяльнісного підходу до іншомовної освіти, що включає в зміст вивчення не тільки знання, навички та вміння, а й навчальні стратегії та комунікативні функції з комунікативно-спрямованими завданнями. Важливу роль відіграватиме така змістова категорія як ставлення учнів до предмета і до процесу його вивчення (мотивація). Такий підхід навчить учнів бути відповідальними за знання, яких вони набувають, і розуміти, чому ці знання, важливі для них, забезпечить використання учнями набутих знань у навчальній діяльності.

Перенесено розширену інформацію краєзнавчого характеру про історію рідного краю з 4-го класу до 5-го та 6-го класів, оскільки для цієї вікової категорії навіть рідною мовою ця інформація відома в дуже обмеженому обсязі й важко очікувати, що вона може бути опрацьована іноземною мовою. Окрім того, лексика, потрібна для висвітлення теми, та граматичні структури, серед яких дуже поширені пасивні конструкції, відзначаються підвищеним ступенем складності, що перевищує рівень А1.

У розвантаженій програмі важливе місце посідає демонстрація знань, навичок та вмінь у відповідних типових контекстах їх використання через компетенції. Відтак важливими вважаються не тільки процеси **засвоєння** змісту, методів та форм контролю навчального процесу, а й **оцінювання** та **показ** засвоєного, зрозумілого, побаченого, почутого, переглянутого.

Вилучено ряд граматичних структур, які не несуть основного навантаження для відтворення знань. Ряд граматичних структур перенесено до матеріалу інших класів, де вони логічніше поєднані з тематичним розподілом. Також у певних класах обмежено вивчення цілого ряду граматичних явищ через вилучення більш складних форм, перенесення їх до наступних класів.

Програма не обмежує самостійність і творчу ініціативу вчителя, передбачаючи гнучкість у відборі та розподілі навчального матеріалу відповідно до потреб учнів та обраних засобів навчання (навчально-методичні комплекси, підручники, посібники, аудіо, відео матеріали тощо). Докладніше на офіційному веб-сайті МОН України за посиланням: <http://old.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1421144886/1428333274/>.

Звертаємо увагу, що рішення про запровадження вивчення другої іноземної мови приймається самостійно навчальними закладами, залежно від умов для такого вивчення, відповідно до Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня (наказ МОН України від 29.05.2014 № 664), згідно з якими навчальний заклад отримав право вибору щодо вивчення другої іноземної мови.

Організація літніх мовних таборів

Одним із нестандартних підходів для забезпечення якісного навчання дітей мовам є створення літніх таборів з іноземних мов. Такі табори покликані спонукати школярів практично застосовувати знання з мов, отриманих протягом навчального року. У таборах діти матимуть можливість спілкуватися іноземними мовами та застосовувати їх у різних формах діяльності (в ігрових та концертних програмах, театральних виставах тощо).

Завдання мовного табору – показати дітям інший, відмінний від шкільного, стиль викладання, де наголос робиться на практичній частині й знаннях, які можна застосувати пізніше й у інших сферах.

Підготовку до проведення таких таборів доцільно розпочинати заздалегідь. Усі інформаційні матеріали знаходяться на сайті Міністерства <http://www.mon.gov.ua/activity/litni-movni-tabori/>.

З огляду на те, що стратегічні документи щодо вивчення іноземних мов зорієнтовані на Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, більш детально ознайомитись із основними положеннями цього документу можна на сайтах: <http://www.coe.int>; www.britishcouncil.org.ua; www.goethe.de/kiev.

Під час підготовки вчителів до уроків радимо використовувати періодичне фахове видання: журнал «Іноземні мови в школах України».

Історія

У 2015/2016 навчальному році одночасно будуть чинними дві програми для учнів **5 класів**: «Історія України. Вступ до історії» (К.: Перун, 2005) та «Історія України (Вступ до історії)» (К.: Видавничий дім «Освіта», 2013). Відповідно вчителі, які працюватимуть за програмою 2005 р., можуть користуватись підручниками, що вийшли друком у 2010 році. Учителі, які оберуть програму 2013 р., – підручниками, що вийшли друком у 2013 році.

Чинною для учнів **6 класів** є програма «Інтегрований курс («Всесвітня історія. Історія України», (К.: Видавничий дім «Освіта». 2013), а для **учнів 7 класів** - оновлена програма. Учні **8 - 9 класів** навчатимуться за програмою «Історія України. Всесвітня історія. 5–9 класи» (К., Перун, 2005).

Вищеназвані програми розміщені на офіційному web-сайті Міністерства освіти і науки України за таким посиланням:

<http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/%D0%A7%D0%B8%D0%BD%D0%BD%D0%B0%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%9C%D0%90%202015%202016.docx>.

Для **10-11 класів** використовуються програми зі змінами, внесеними у 2014 році та розміщеними на сайті Міністерства. Академічний рівень та рівень стандарту: програми «Історія України. 10-11 класи» (52 години на рік, 1,5 години на тиждень); для класів історичного профілю: програми «Історія України. 10-11 класи» (140 годин на рік, 4 години на тиждень).

Для вивчення всесвітньої історії чинними є програми «Всесвітня історія. 10 - 11 класи (рівень стандарту/академічний рівень)». Програма розрахована на 35 годин на рік (1 година на тиждень). Для класів історичного профілю чинною є програма зі всесвітньої історії, що розрахована на 3 тижневі години (105 годин на рік) (К.: Поліграфкнига, 2010).

Програми розміщені на офіційному web-сайті Міністерства освіти і науки України за таким покликанням:

<http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/%D0%A7%D0%B8%D0%BD%D0%BD%D0%B0%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%9C%D0%90%202015%202016.docx>
http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/ist_ukr_st%20%D1%80_%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D0%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%83%2010-11.doc

У новій редакції програми з **історії України для 7 класу** змінено назви розділів. Так розділ І. «Виникнення та становлення Київської Русі» змінено на «Виникнення та становлення Русі-України». Відповідно по тексту термін «Київська Русь» замінено на «Русь-Україна». Також зазнали змін назви і текст II і III розділів.

У програмі зі **всесвітньої історії для 7 класу** збережено основні структурні одиниці програми 2013 року: вступні (2 – повтор і вступ), практичні заняття, узагальнення. Натомість вилучено оглядові уроки. За рахунок змістускорочено тему «Середньовічне місто»: з двох уроків – до одного, тему «Монгольська навала на Русь. Новгородська боярська республіка. Московська держава. Іван III» з двох уроків – до одного. Теми «Розвиток техніки та повсякденне життя людини у середні віки», «Житло, одяг, сім'я» – об'єднано зі спорідненими темами.

Змінено теми окремих практичних занять: тему «Походи вікінгів та їх завоювання» – на «Наслідки Хрестових походів»; тему «Християнські храми у житті середньовічних європейців» – на «Середньовічні школи та університети. Життя середньовічного студента».

Окремі уроки перенесено в інші теми, зокрема переструктуровано такі уроки: «Франція у XI – XV ст. Філіп IV Красивий. Столітня війна. І Англія в XI – XV ст. Вільгельм I Завойовник. Генріх II Плантагенет. «Велика хартія вольностей». Війна троянд»; «Священна Римська імперія, Італія, Іспанія у Середні віки»; «Китай часів династії Тан. Завоювання Китаю монголами. Династія Мін. Досягнення китайської культури»; «Індія. Касти. Індуїзм. Делійський султанат. Досягнення індійської культури».

У процесі планування уроків під час викладання історії України та всесвітньої історії в 7 класах варто звернути увагу на те, що за чинною програмою у деяких темах подається нова послідовність вивчення навчального матеріалу та застосовується проблемно-тематичний принцип його побудови. Вчителю необхідно надавати учням можливість дізнаватися більше про історичні факти, що визначають епоху, є основними, найсуттєвішими та створюють узагальнену картину минулого, формувати в них розуміння історичної хронології, причинно-наслідкових зв'язків, розуміння руху суспільства та історичного процесу.

Важливим є використання в навчанні учнів картографічних посібників: атласів, контурних карт, настінних карт. Вони допомагають продемонструвати динаміку історичних подій, встановити зв'язок між географічним середовищем та місцем тієї чи іншої історичної події.

Велику роль відіграє позакласна робота, зокрема пошукова й красзнавча. Перевагою при вивченні місцевої історії є можливість побачити в реальній, а не у відтвореній формі факти, що її ілюструють. Робота в музеях, проведення дослідницької роботи на місцевому матеріалі допоможе навчити учнів навичкам та методиці ідентифікації залишків минулого, аналізу, тлумаченню та визначенню їх місця у більш широкому історичному контексті.

Правознавство. Громадянська освіта. Філософія

У 2015-2016 навчальному році учні **9-х класів** навчатимуться за програмою «Правознавство. Практичний курс», що розміщена на офіційному web-сайті Міністерства освіти і науки України за таким посиланням:

<http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files2016.docx>

До програми, що була прийнята в 2008 році, внесено зміни. Так, із тем окремих розділів виокремлено питання, що складають відтепер нові теми. Такі питання є важливими для розуміння дев'ятикласниками основ правознавства. Таке переструктурування змісту сприятиме більш ефективному опануванню учнями основ правових знань уможливить застосування вчителем правових ситуацій, опрацювання учнями фрагментів нормативно-правових актів, загального обговорення правових питань тощо. У новій редакції програми пропонуються такі окремі теми:

У розділі 1: Що таке правовідносини. Учасники правовідносин. Підстави виникнення правовідносин (у попередньому варіанті програми це було питаннями теми «Що таке право»).

Юридична відповідальність. Види юридичної відповідальності. Коли і як особа відповідає за правопорушення (у попередньому варіанті програми це було питаннями теми «Що таке правопорушення і юридична відповідальність»).

У розділі 3: Що регулює цивільне право. Як реалізувати й захистити особисті немайнові та майнові права (поява цієї теми викликана необхідністю розуміння учнями предмету правового регулювання цивільного права, адже їм складно засвоювати поняття «право власності» без спираю на це).

Хто такі спадкодавець і спадкоємець. Що таке заповіт. Як заповісти майно. Як успадкувати майно (така тема існувала в найпершому варіанті програми, вона викликає зацікавленість учнів і має практичне спрямування).

У розділі 5: Право на підприємницьку діяльність. Як зареєструватися фізичною особою - підприємцем (у попередньому варіанті програми це було питаннями теми «Право на працю в Україні»).

У розділі 6: Які відносини регулює адміністративне право. Що таке адміністративне правопорушення. Види адміністративних стягнень. За які адміністративні проступки відповідають неповнолітні особи (у попередньому варіанті програми це було питаннями теми «Які відносини регулює адміністративне і кримінальне право»).

Години на нові теми виділено за рахунок скорочення та переструктурування навчального матеріалу, вилучення з програми таких тем:

«Що таке конституція. Конституція України – основний закон нашої держави. Повноваження органів законодавчої, виконавчої та судової влади» (передбачалося 2 години) – ця тема детально розглядається в предметі «Правознавство», 10 клас;

«Як укласти і розірвати трудовий договір. Що записується в трудову книжку. Що таке заробітна плата» – ця тема детально розглядається в предметі «Правознавство», 10 клас;

«Коли порушується кримінальна справа. Як проводиться досудове слідство. Як проходить розгляд кримінальних справ у суді. Права та обов'язки учасників кримінального процесу» (передбачалося 2 години) – ця тема є складною для дев'ятикласників, матеріал чинних підручників

базується на Кримінально-процесуальному кодексі України, що втратив чинність.

Вилучено також окремі питання, а саме: які середні навчальні заклади існують в Україні; як захистити особисті немайнові та майнові права; влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування; роботодавці та працівники на ринку праці; як знайти роботу; де можуть працювати підлітки; як закон захищає неповнолітніх від експлуатації; наслідки злочину для особи та суспільства; як не стати жертвою злочину.

Відповідно до змісту розвантаженої програми відредаговано й вимоги до навчальних досягнень учнів. В окремих темах зменшено їх обсяг, особливо щодо моделювання учнями правових процесів /процедур чи формулювання особистісно ціннісного ставлення (права колонка програми. Крім того, пропонується додати одну годину на узагальнення (після розділу 3) та проводити уроки узагальнення в формі практичних занять.

Для **10 класів** всіх профілів (окрім правового) на вивчення правознавства відводиться 35 годин на рік (1 год. на тиждень), а для правового профілю – 3 години на тиждень. Чинними є програми, що вийшли друком у 2010 році (К.: Поліграфкнига, 2010).

Суспільно-політичні події в Україні та прискорення курсу на євроінтеграцію в рамках виконання заходів, передбачених Угодою про Асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншого, зумовлюють зміни в законодавстві України.

Учителі повинні під час підготовки уроків з тем, що присвячені галузевому регулюванню суспільних відносин, враховувати цілі та напрями модернізації Української держави відповідно до Указу Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», Програми діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої Постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 р. № 26-VIII, Угоди про створення Коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України VIII скликання. У перерахованих програмно-цільових документах передбачаються покрокові заходи щодо модернізації правової системи України із визначенням конкретних строків їх виконання. Законодавча діяльність Верховної Ради України безпосередньо пов'язана із закладеними орієнтирами нормотворчих оновлень суспільного життя України.

Відповідно до Указів Президента України № 119/2015 від 03.03.2015 р. та 190/2015 від 31.03.2015 року було утворено Конституційну Комісію з метою напрацювання узгоджених пропозицій щодо змін до Конституції України та затверджено склад Конституційної Комісії.

Важливо акцентувати увагу на проголошений курс децентралізації влади, що передбачає розширення повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади щодо прийняття індивідуальних рішень за зверненнями громадян та юридичних осіб. Результатом таких заходів має стати оновлення законодавства України про територіальний устрій, місцеве самоврядування, місцеві державні адміністрації, Бюджетний та Податковий кодекси тощо.

За період 2014-2015 навчального року відбулись такі зміни у законодавстві України: прийнято Закони України (у тому числі у новій редакції) «Про вищу освіту» (№ 1556-VII від 01.07.2014 р.), «Про санкції» (№ 1644 VII від 14.08.2014 р.), «Про очищення влади» (№ 1682-VII від 16.09.2014 р.), «Про прокуратуру» (№ 1697-VII від 14.10.2014 р.), «Про Національне антикорупційне бюро України» (№ 1698-VII від 14.10.2014 р.), «Про запобігання корупції» (№ 1700-VII від 14.10.2014 р.), «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (№ 1706-VII від 20.10.2014 р.), «Про пробацію» (№ 160-VIII від 05.02.2015 р.), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (№ 157-VIII від 05.02.2015 р.), «Про забезпечення права на справедливий суд» (№ 192-VIII від 12.02.2015 р.).

Також було внесено зміни до Кримінального кодексу України (щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини; щодо посилення відповідальності за окремі військові злочини), Кримінального процесуального кодексу України (щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного,

надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції), Бюджетного кодексу України (щодо реформи міжбюджетних відносин), Податкового кодексу України. Вчителю необхідно відслідковувати зміни в законодавстві України в частині військової служби, мобілізації військовозобов'язаних, а також інших питань, пов'язаних із проведенням антитерористичної операції.

За вчителем залишається право визначати послідовність викладання тих чи інших тем.

В умовах російської агресії украї актуальним є вивчення курсу за вибором "Досліджуючи гуманітарне право", який містить основні положення Міжнародного гуманітарного права. Курс сприяє формуванню в учнів власного ставлення до норм МГП, отриманню ними знань про найбільш поширені способи захисту себе і своїх близьких в неординарних життєвих ситуаціях, пов'язаних з ризиком; розвитку вмінь учнів регулювати власну поведінку в повсякденному житті; вчить визначати межі порушень МГП, формувати вміння оцінювати ситуації насильства з гуманітарної точки зору; попереджувати ескалацію насильства. Школярі мають розуміти причини появи біженців, складнощі їхнього життя тощо.

У старшій школі чинними залишаються програми «Людина і світ. 11 клас», «Філософія. 10-11 класи», (К.: Поліграфкнига, 2010).

Курси морально-духовного спрямування

Відповідно до Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою і вивченням етики чи курсів духовно-морального спрямування (додаток 13 до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 03.04.2012 р. № 409 в редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 29.05. 2014 № 664) у 2015-2016 навчальному році в 5-6 класах продовжується вивчення предмета «Етика» або курсів духовно-морального спрямування. Для шкіл, що користуються іншими Типовими планами, ці курси можуть вивчатись за рахунок варіативної складової. Натепер Міністерством рекомендовано декілька програм: «Етика» (Київ, «Перун», 2005), «Християнська етика в українській культурі» (вид –во «Сім кольорів», 2013), «Біблійна історія та християнська етика» (вид –во «АСМІ», Полтава, 2011), «Основи християнської етики» (вид –во «Літера ЛТД», 2011). Викладання основ християнської етики та інших предметів духовно-морального спрямування в загальноосвітніх навчальних закладах відбувається за умови письмової згоди батьків та за наявності підготовленого вчителя.

Для належного підвищення кваліфікації вчителів етики та інших курсів духовно-морального спрямування, обміну досвідом, підвищення якості викладання можуть бути створені районні (міські) методичні об'єднання вчителів, творчі групи, кабінети тощо.

Зміст курсів духовно-морального спрямування не передбачає катехізацію, неприпустимим є також нав'язування учителем дітям власних поглядів у ставленні до тих чи інших Церков, примусу дітей до молитви під час уроків, відвідування церковних служб тощо.

Предмети духовно-морального спрямування слід викладати в тісній співпраці з батьками, давати їм можливість відвідувати уроки і позакласні заходи з предмета.

Географія

У 2015/2016 навчальному році в 6-х та 7-х класах предмет географія вивчатиметься за навчальною програмою, до якої внесено зміни, пов'язані з розвантаженням змістовної частини (наказ МОН України від 29 травня 2015 р. № 585). Розвантажені та доопрацьовані програми розміщено на офіційному веб-сайті МОН України

http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/).

Програма курсу **6-го класу** розрахована на 70 годин (2 години на тиждень), з яких запланований резерв часу становить 6 годин. У процесі вивчення «Загальної географії» у 6 класі в учнів формуються уявлення про Землю як природний комплекс, про особливості оболонки Землі та їх взаємозв'язки. Крім того, початковий курс географії включає відомості про географічні подорожі та дослідження Землі, особливості зображення земної кулі на глобусі й карті, про кількість і розміщення населення земної кулі, людські раси, положення України та окремих держав на політичній карті світу.

Таким чином, у 6 класі розпочинається формування загальної географічної культури школяра та поступове навчання картографічній мові. Учні основними географічними уявленнями та поняттями, набувають певних умінь у роботі з різними джерелами географічної інформації

У 6 класі пропонується 8 практичних робіт, 4 з яких оцінюються обов'язково, решта – на вибір учителя. Дослідження, які рекомендується виконувати у вигляді створення презентації чи розробки міні-проекту (до його виконання можуть бути залучені й члени родини учня), виконуються за бажанням учителя і учнів.

Курс «Географія материків і океанів» **7 класу** є логічним продовженням курсу географії 6 класу й значною мірою опирається на його матеріал. На вивчення географії материків та океанів передбачено 70 годин (2 години на тиждень), 6 з яких становлять резервний час.

Головною метою вивчення географії у 7 класі є формування географічних знань про природу материків та океанів, їх цілісність і диференціацію, про населення та його життєдіяльність у різних природних умовах. Водночас розширюються знання про географічну оболонку та її компоненти, взаємозв'язки і взаємодію географічних об'єктів, цілісність і неоднорідність географічної оболонки, взаємозв'язок і взаємодію природи і людини. Зміст курсу створює необхідну основу для розуміння учнями ролі географічної оболонки в житті людей і впливу суспільства на природу.

Внаслідок внесених у програму змін у *першому розділі «Закономірності формування природи материків і океанів»* удосконалено структуру тем про загальні географічні закономірності. Мета даного розділу – не тільки встановити зв'язки з попереднім курсом загальної географії, але і розвивати у школярів знання загально землезнавчого плану, що слугують основою для засвоєння країнознавчого матеріалу комплексного характеру. Нові знання про будову геосфер Землі та процеси, які відбуваються у них, є фундаментом для створення уявлення про закономірності диференціації географічної оболонки, про прояви цих закономірностей на конкретних територіях, на материках і океанах, у природі окремих країн.

Освітня значущість розділу є у тому, що більшість теоретичних знань (поняття, причинно-наслідкові зв'язки, закономірності, світоглядні ідеї), які складають фундамент курсу і всієї шкільної географії, вводиться при розгляді всіх тем цього розділу. Оволодіння школярами цими узагальнюючими знаннями сприяє розвитку їх мислення.

У *II-IV розділах*, що знайомлять учнів з природою материків, змінена послідовність вивчення тем і розгортання матеріалу в них. У новій редакції запропоновано вивчення материків у такій послідовності: *Розділ II «Материки тропічних широт»* (Тема 1. Африка; Тема 2. Південна Америка; Тема 3. Австралія); *Розділ III «Полярний материк планети»* (Тема 1. Загальні відомості про Антарктиду); *Розділ IV. «Материки Північної півкулі»* (Тема 1. Північна Америка; Тема 2. Євразія). Основна мета цих розділів дати загальну уяву про особливості природи материків, враховуючи історію їх формування та розвитку, та ввести ряд загальних понять, які необхідні для вивчення окремих материків і океанів. До таких понять відносяться географічне положення материка; кліматичні пояси і області та відповідні їм кліматограми; внутрішні води; залежність річок від рельєфу та клімату, природні зони тощо. Повторення і закріплення знань про загальні закономірності відбувається більш успішно на прикладі не одного, а декількох материків.

Відповідно змінена кількість і зміст практичних робіт у кожній темі, тому програмний матеріал у поданому розділі можна вивчати і за минулорічними підручниками, при відповідній корекції, вилучаючи під керівництвом вчителя позапрограмну інформацію.

У *V розділі «Океани»* розвантажено понятійний апарат, уточнено та унормовано практичні роботи й географічну номенклатуру. Тому учні під керівництвом вчителя теж зможуть використати змістовну та методичну складову вищезазначених підручників.

Мета вивчення окремих океанів – поглиблення, розширення і конкретизація основного географічного поняття «природний комплекс», а також пізнання особливостей природи кожного океану, господарської діяльності людини і заходів щодо охорони природи океанів. При цьому

вдосконалюються вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, проводити порівняння, черпати нові знання з джерел географічної інформації.

Логіка вивчення окремих океанів наближена до послідовності вивчення материків. При розгляді першого океану необхідно скласти план вивчення океану, порівняти його з планом вивчення материка, встановити подібності і відмінності в компонентах аквальних і територіальних природних комплексів. Відомості про діяльність людини в океані доцільно розширювати за рахунок інформації, яку отримуємо із радіо, телевізійних передач, Інтернету, науково-популярної літератури тощо.

У VI розділі **«Вплив людини на природу материків і океанів»** скореговано тематичний зміст програмного матеріалу та тему дослідження. Розділ включає дві теми, кожна з яких вивчається на одному уроці. Даний розділ узагальнює матеріал про великі природні комплекси Землі, а також про їх зміни під дією людини. Учні знайомляться з взаємозв'язками між людиною і природним середовищем не тільки на рівні фактів, але і на базі складних різносторонніх зв'язків. У цьому розділі подано природну класифікацію природних багатств (ресурсів), розкрито їх різнобічне значення.

Мета розділу – дати можливість учням узагальнено представити такі особливості взаємодії природи і людини, як постійно зростаюча залежність людського суспільства від природних умов його існування, збільшення потреб у природних багатствах (особливо паливних), у чистій прісній воді, у нових площах родючих земель, і в той же час посилення взаємодії людини на природу і пов'язане з цим погіршення стану природного середовища, що викликає все більшу тривогу всього людства і кожного з нас.

Важливо в цій темі показати сучасну ситуацію у взаємодії природи і суспільства, познайомити з можливостями нормалізації стану природи. При цьому одночасно узагальнюються знання і про суміжні предмети: біологію, екологію, природознавство. Встановлюються зв'язки і відносини між знаннями, набутими у різний час з різних предметів і тем. Вчителю доцільно розкрити інформацію про міжнародну співпрацю держав з метою збереження природи і розумного використання її багатств.

У програмі 7-го класу передбачено виконання 12 практичних робіт, 4 з яких є обов'язковими для оцінювання. Більшість практичних робіт виконується на основі використання різноманітних тематичних карт атласу та контурних карт. Уміння працювати з різними за змістом картами є одним з найважливіших показників якості підготовки учнів при вивченні географії материків та океанів. Програмою передбачені також різноманітні дослідження, виконання та оцінювання яких здійснюється вибірково – за бажанням учителя та учнів.

Для ефективного процесу навчання необхідною умовою є використання підручника, атласів та географічних карт (стінних, електронних, контурних тощо). Необхідну інформацію для практичних робіт, досліджень, навчальних проєктів можна отримати за картографічними, енциклопедичними джерелами та використовуючи Інтернет-ресурси: <https://geografica.net.ua/>; <http://mugachova.blogspot.com/>; <https://sites.google.com/site/geographer.com.ua/> тощо.

У 2015/2016 навчальному році при вивченні географії у 8-11 класах використовуватимуться інструктивно-методичні рекомендації 2012/2013 навчального року (<http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/metodichni-rekomendatsiji>) та збірники програм, за якими працювали вчителі в минулому навчальному році, а саме:

Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Географія. Економіка. 6-11. К.: «Перун»; 2005, 2006;

Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Географія. Економіка. К.: Навчальна книга, 2005;

Збірник навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням предметів природничо-математичного та технологічного циклу. Географія України. К.: Вікторія, 2009;

Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 10-11 класи Географія. Економіка. Рівень стандарту. Академічний рівень. Профільний рівень. – Київ, 2010.

Географія. Програми курсів за вибором та факультативів. Ч-І, Ч-ІІ.– Київ, 2010.

У рамках варіативної частини навчальних планів географія вивчається з 5-го по 11-й класи, залежно від специфіки загальноосвітнього навчального закладу. Прикладом варіативних курсів є «Географія рідного краю» (5 клас) та інші курси, використання яких дає змогу наблизитися до реалізації положень Міжнародної хартії географічної освіти.

Краєзнавство забезпечує закріплення наукових географічних понять на основі вивчення своєї місцевості та допомагає наочному вивченню господарської діяльності населення рідного краю. Здобуті знання сприятимуть прищепленню учням любові до рідної землі, створять підґрунтя для того, щоб у подальшому учень орієнтувався на географічну освіту. Навчально-методичне забезпечення географії рідного краю представлено краєзнавчими програмами та посібниками в кожному регіоні країни.

Суттєву допомогу для підвищення свого фахового рівня та у підготовці до уроків з географії вчителям надають періодичні фахові видання: «Географія та економіка в рідній школі», газета «Краєзнавство. Географія. Туризм».

Математика

У 2015/2016 навчальному році 7 класи загальноосвітніх навчальних закладів продовжать навчання за програмою «Математика. Навчальна програма для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів» (авт. М. Бурда, Ю. Мальований, Є. Нелін, Д. Номіровський, А. Паньков, Н. Тарасенкова, М. Чемерис, М. Якір), затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 29.05.2015 № 585 «Про затвердження змін до навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня» та розміщеною на сайті Міністерства освіти і науки України (www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/general-secondary-education/educational_programs/1349869088/).

Звертаємо увагу, що до навчальної програми з математики внесено зміни, викликані потребою розвантаження навчального матеріалу. Так, з курсу математики в 5-6 класах вилучено елементи комбінаторики й теорії ймовірностей. Учні не зобов'язані більше набувати умінь розв'язувати найпростіші комбінаторні задачі шляхом розгляду можливих варіантів та на прикладах пояснювати поняття випадкової події та ймовірності появи випадкової події.

Програма для 7 класу зазнала таких змін: із курсу геометрії вилучено задачі на побудову, у зв'язку з цим перерозподілено час між темами. Також спрощено державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів.

За Типовими навчальними планами загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженими наказом МОН від 29.05.2014 № 664, на вивчення математики в 7 класі відводиться 4 години на тиждень (2 години алгебри і 2 години геометрії).

В основу побудови змісту й організації процесу навчання математики в 7 класі покладено *компетентнісний підхід*, відповідно до якого кінцевим результатом навчання предмета є сформовані певні компетентності учнів. Їх сутнісний опис подано в програмі в розділі «Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів».

Починаючи з 7 класу, вивчаються два математичних курси: алгебра і геометрія.

Основними завданнями курсу алгебри є формування умінь виконання тотожних перетворень цілих і дробових виразів, розв'язування рівнянь і нерівностей та їх систем, достатніх для вільного їх використання у вивченні математики і суміжних предметів, а також для практичних застосувань математичного знання. Важливе завдання полягає в залученні учнів до використання рівнянь і функцій як засобів математичного моделювання реальних процесів і явищ, розв'язування на цій основі прикладних та інших задач. У процесі вивчення курсу посилюється роль обґрунтувань математичних тверджень, індуктивних і дедуктивних міркувань, формування різноманітних алгоритмів, що має сприяти розвитку логічного мислення і алгоритмічної культури школярів.

Основу курсу становлять перетворення цілих раціональних виразів. Важливо забезпечити

формування умінь школярів вільно виконувати основні види перетворень таких виразів, що є передумовою подальшого успішного засвоєння курсу та використання математичного апарату під час вивчення інших шкільних предметів.

Істотного розвитку набуває змістова лінія рівнянь та нерівностей. Відомості про рівняння доповнюються поняттям рівносильних рівнянь. Процес розв'язування рівняння трактується як послідовна заміна даного рівняння рівносильними йому рівняннями. На основі узагальнення відомостей про рівняння, здобутих у попередні роки, вводиться поняття лінійного рівняння з однією змінною. Розглядаються системи лінійних рівнянь з двома змінними.

Значне місце відводиться застосуванню рівнянь до розв'язування різноманітних задач. Важливе значення надається формуванню умінь застосовувати алгоритм розв'язування задачі за допомогою рівняння.

У 7 класі вводиться одне з фундаментальних математичних понять — поняття функції. Також вводиться поняття лінійної функції та її графіка. Ці відомості використовуються для графічного ілюстрування розв'язування лінійного рівняння з однією змінною, а також системи двох лінійних рівнянь з двома змінними.

Функціональна лінія пронизує весь курс алгебри основної школи і розвивається в тісному зв'язку з тотожними перетвореннями, рівняннями і нерівностями. Властивості функцій, як правило, встановлюються за їх графіками, тобто на основі наочних уявлень, і лише деякі властивості обґрунтовуються аналітично. У міру оволодіння учнями теоретичним матеріалом кількість властивостей, що підлягають вивченню, поступово збільшується. Під час вивчення функцій значна увага має відводиться формуванню умінь будувати й аналізувати графіки функцій, характеризувати за графіками функцій процеси, які вони описують, спроможності розуміти функцію як певну математичну модель реального процесу.

Головна лінія **курсу геометрії** — геометричні фігури та їх властивості. Основними поняттями курсу є *точка, пряма, площа, належати, лежати між*. Перші три поняття — це основні геометричні фігури, а два останніх — основні відношення. Це неозначувані поняття — для них не формулюються означення, але їх зміст розкривається через опис, показ, характеристику. Інші поняття курсу визначаються, а їх властивості встановлюються шляхом доказових міркувань. Учень має усвідомити, що під час доведення теорем можна користуватися означеннями, аксіомами і раніше доведеними теоремами.

Фігури, що вивчаються у 7 класі, — точка, пряма, відрізок, промінь, кут, трикутник, коло, круг. Учень повинен формулювати означення планіметричних фігур та їх елементів, зображати їх на малюнку, класифікувати.

У 7 класі учні ознайомлюються з основами геометричної науки — означеннями, аксіомами, теоремами, основними методами доведення теорем. Поглиблюються і систематизуються відомості про геометричні величини: довжину, градусну міру кута, площу, об'єм.

У навчально-виховному процесі можна використовувати підручники з алгебри та геометрії для 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів, що видані в попередні роки і мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України. При цьому слід зважати на особливості нової програми, оскільки вона відрізняється порядком викладення матеріалу і певними спрощеннями.

Під час підготовки вчителів до уроків радимо використовувати періодичні фахові видання: «Математика в рідній школі», «Математика», «Математика в школах України».

Інформатика

У 2015/2016 навчальному році учні 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів продовжать вивчення інформатики за програмою «Інформатика. Навчальна програма для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів», складеною з розрахунку 1 година на тиждень. Звертаємо увагу, що в програму внесено зміни, затверджені наказом Міністерства від 29.05.2015 № 585 «Про затвердження змін до навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня».

Розвантажену та доопрацьовану програму розміщено на офіційному веб-сайті МОН України: http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/

Таким чином у 7 класі учні загальноосвітніх навчальних закладів будуть вивчати наступні розділи:

Назва розділу	Кількість годин
Електронне листування	4
Моделювання	3
Алгоритми з повторенням і розгалуженням	9
Табличний процесор	8
Розв'язування компетентнісних задач	4
Виконання індивідуальних навчальних проєктів, у тому числі з використанням програмних засобів навчального призначення (математика, фізика, хімія, біологія, географія тощо)	4
Резерв	3
Всього	35

Зміни відбулися в програмі для учнів 7 класу в темі «Моделювання»: зменшено обсяг навчального матеріалу теми, а відповідно і кількість годин на її вивчення, зменшено кількість обов'язкових практичних робіт. За рахунок цього збільшено кількість часу на вивчення теми «Алгоритми з повторенням і розгалуженням» та додано ще одну резервну годину.

Рекомендуємо виконання практичної роботи № 2 «Побудова інформаційних моделей» поєднати з повторенням та закріпленням вмінь учнів працювати у графічному або текстовому редакторі, а між темами «Моделювання», «Алгоритми з повторенням та розгалуженням», «Табличний процесор» провести тісний зв'язок, продовживши формування вмінь учнів створювати алгоритмічні, табличні та графічні моделі в обраних вчителем середовищах для виконання алгоритмів та табличних розрахунків.

Інформуємо, що для практичної реалізації теми «Алгоритми з повторенням та розгалуженням» можна використовувати безкоштовні он-лайн сервіси:

он-лайн середовище code.org (<https://studio.code.org>) – для реалізації завдань цієї теми найбільше підійдуть 3 та 4 курс);

<http://codecombat.com/>, навчання через гру.

Зазначаємо, що вчитель має право корегувати послідовність вивчення тем, визначених у навчальній програмі на свій розсуд.

Новою для учнів та вчителів, які викладають інформатику в 7 класі, буде тема «Розв'язування компетентнісних задач», що є однією з важливих складових роботи в системі навчання інформатики. Розв'язування компетентнісних задач зазвичай передбачає сім етапів діяльності учнів:

- *визначення, ідентифікація даних*: учень розуміє умову задачі, правильно ідентифікує поняття, деталізує запитання, знаходить у тексті задачі відомості та дані, які задані в явному чи неявному вигляді;

- *пошук* даних: учень формує стратегію розв'язування задачі, планує свою роботу при виконанні завдання, добирає умову пошуку для розв'язування завдання, співставляє результати пошуку із метою, здійснює пошук даних в Інтернеті);
- *управління*: учень структурує потрібні дані для пошуку розв'язку;
- *інтеграція*: учень порівнює і зіставляє відомості із кількох джерел, виключає невідповідні та несуттєві відомості та вчасно зупиняє пошук;
- *оцінка*: учень правильно шукає відомості в базі даних, відбирає ресурси згідно з сформульованими чи запропонованими критеріями;
- *створення*: учень враховує особливості призначення підсумкового документа, добирає середовища опрацювання даних, стисло і логічно викладає узагальнені дані, обґрунтовує свої висновки;
- *передавання* повідомлень: учень у разі потреби архівує дані, адаптує повідомлення для конкретної аудиторії, створює підсумковий документ акуратно та презентабельно.

При проектуванні компетентнісних задач слід врахувати, що в 7 класі опрацювання даних учнями повинно здійснюватися за допомогою однієї технології або в одному середовищі, у 8 класі – двох технологій або у двох середовищах, у 9 класі – кількох технологій або в кількох середовищах.

Учитель самостійно добирає кількість і зміст компетентнісних задач. Оцінювання компетентнісних задач **обов'язковим** для всіх учнів класу.

Детальніше ознайомитися з теорією проектування компетентнісних задач у інформатиці можна за покликаннями:

http://www.ii.npu.edu.ua/files/Zbirnik_KOSN/13/03.pdf;

<http://ite.kspu.edu/issue-6/p-23-31/full>

Навчальний час, що відводиться на вивчення курсу інформатики, рекомендується розподіляти таким чином:

30 % навчального часу відводиться на засвоєння теоретичних знань,

70 % навчального часу - на формування практичних навичок роботи з сучасною комп'ютерною технікою та ІКТ.

Під час вивчення курсу інформатики в 7 класі обов'язковим є проведення восьми практичних робіт. Тривалість виконання практичних робіт не повинна перевищувати 20 хвилин (санітарні норми щодо тривалості безперервної роботи за комп'ютером учнів цієї вікової категорії).

Під час вивчення теми «Електронне листування» рекомендується використовувати українські поштові сервери, такі як: i.ua, ukr.net, mail.online.ua, meta.ua, ukrpost.net. Особливу увагу при вивченні теми рекомендується приділити етиці електронного листування, правилам безпечного листування.

У зв'язку з активним використанням ресурсів мережі Інтернет у навчально-виховному процесі постає нагальна потреба захисту дітей від інформації, яка несе загрозу їх морально-психічному здоров'ю. Під час проведення уроків і позакласних заходів з використанням мережі Інтернет потрібно не допускати можливості доступу учнів до сайтів, що містять жорстоку і аморальну інформацію. Рекомендуємо користуватися безкоштовними фільтрами та брандмауерами (з підтвердженням їх належності до комп'ютерних програм вільного використання) або тими, які доступні для навчального закладу та забезпечують відповідний рівень захисту. Знайти інформацію про безпечний Інтернет можна на сайті <http://www.google.com/intl/uk/goodtoknow/www.google.com/intl/uk/goodtoknow//>.

Наголошуємо, що *оцінювання навчальних індивідуальних і групових проектів* є обов'язковим для всіх учнів класу. Рекомендуємо звернути увагу на зазначену в пояснювальній записці до навчальної програми з інформатики для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів можливість оцінювання індивідуальних досягнень учнів методом «Портфоліо».

Навчальні заклади, що обрали програму «Інформатика. 5-9 класи загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням предметів природничо-математичного циклу» (2012 рік; автори: Г.

Громко, Є. Іванов, В. Лапінський, В. Мельник, Ю. Пасіхов, В. Руденко), продовжують у 7 класі навчання за цією програмою.

Для опанування інформатики у школах з поглибленим вивченням предметів математично-природничого циклу базовими є розділи:

Назва розділу	Кількість годин
Інформація та її властивості	2
Службове програмне забезпечення	4
Основи інформаційної безпеки	2
Мережеві технології	4
Опрацювання даних у таблицях	8
Комп'ютерне моделювання	2
Алгоритмізація та програмування	5
Виконання індивідуального проекту	
Резерв	5
Усього	35

Варіативну складову навчального плану в 7 класі можна реалізувати, обравши такі курси за вибором:

- Проектування робототехнічних систем (авт. І. Кіт, О. Кіт);
- Основи програмування (авт. С. Вапнічний, В. Зубик, В. Ребрина);
- Інструменти для веб-дизайну (авт. І. Фоменко);
- «Хмарні сервіси Office 365» (авт. С. Литвинова, Г. Абросімова).

Рекомендуємо популяризувати серед учнів 8-11 класів конкурси, пов'язані з розробкою та підтримкою вільних програм (Google Code-In, Google Summer of Code тощо), якщо це не вимагає фінансових витрат від навчального закладу, вчителя або учня та відбувається в рамках чинних Державних санітарних правил та норм «Влаштування і обладнання кабінетів комп'ютерної техніки в навчальних закладах та режим праці учнів на персональних комп'ютерах».

Інформуємо, що відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 21.05.2015 № 1/11-7136 з грифом «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» схвалено навчальну програму з інформатики для учнів 10-11 класів інформаційно-технологічного профілю загальноосвітніх навчальних закладів (авт. С. Іщераков).

У процесі проведення уроків з інформатики слід приділяти увагу патріотичному вихованню учнів, розкривати досягнення вітчизняної науки, українських вчених у розробленні обчислювальної техніки і фундаментальних основ кібернетики та інформатики.

Перед початком навчального року вчитель інформатики повинен ознайомитись та використовувати у своїй діяльності Інструктивно-методичні матеріали «Безпечне проведення навчальних занять у кабінетах інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій загальноосвітніх навчальних закладів», що містяться в листі МОН від 17.07.2013 № 1/9-497 «Про використання Інструктивно-методичних матеріалів з питань створення безпечних умов для роботи в кабінетах інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій загальноосвітніх навчальних закладів».

Зазначаємо про неприпустимість зобов'язувати до використання програмного забезпечення для вивчення інформатики, що є платформно залежним або платним для загальноосвітнього навчального закладу, вчителя чи учня. Вчитель має право вибору конкретних програмних засобів. По можливості слід заохочувати використання вільного програмного забезпечення, зокрема офісного пакету "OOo4kids", що містить необхідний мінімум засобів для роботи в школі, а також доступний учням україномовний інтерфейс, офісного пакету LibreOffice та ін.

Під час підготовки вчителів до уроків радимо використовувати періодичні фахові видання: «Комп'ютер в школі та сім'ї», «Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах», «Інформатика в школі».

Фізика

У 2015-2016 навчальному році в **7 класі** розпочинається вивчення фізики за новою навчальною програмою, затвердженою наказом Міністерства № 664 від 26.06.2012 року з урахуванням змін, затверджених наказом Міністерства № 585 від 29.05.2015 (<http://iitzo.gov.ua/serednya-osvita-navchalni-prohramy/>).

Навчальна програма узгоджена з двоконцентричною структурою загальноосвітньої школи. У 7–9 класах вивчається логічно завершений базовий курс фізики, який закладає основи фізичного знання на явищному (феноменологічному) рівні.

Особливостями нової навчальної програми є:

- забезпечення логічної завершеності базового курсу фізики (7-9 кл.) через орієнтацію його змісту на формування в учнів здатності і готовності до застосування фізичних знань у практичних життєвих ситуаціях, підкреслення універсального характеру законів збереження в природі, демонстрацію історичного шляху розвитку фізичної картини світу, ролі фізики як фундаментальної теорії сучасного природознавства, техніки і технологій;
- збільшення кількості годин на вивчення базового курсу (наприклад, у 7 класі відводиться 70 навчальних годин, 2 години на тиждень);
- посилення компетентісного підходу у формуванні змісту фізичної освіти на основі компетентісної спрямованості вимог до рівнів навчальних досягнень учнів. Це в свою чергу зумовлює привнесення у зміст навчання фізики елементів, засвоєння яких орієнтоване на використання методів і форм активного навчання фізики, зокрема навчальних проєктів, що спрямовані на формування предметної та ключової науково-природничої компетентностей учнів. З цією метою в програмі запропоновано орієнтовні теми навчальних проєктів і зазначено кількість навчальних годин, що виділяється на цей вид навчальної діяльності учнів;
- вилучення зі змісту освіти другорядних елементів, як правило, інформаційного спрямування і зменшення кількості дидактичних одиниць, засвоєння яких має репродуктивний характер або спрямоване на запам'ятовування;
- розширення академічної свободи вчителя шляхом надання йому можливості вносити корективи в планування навчального процесу, перерозподіляти навчальні години між темами, орієнтуючись на особливості побудови авторських методичних систем;
- пом'якшення вимог до обов'язковості виконання фронтальних лабораторних робіт, враховуючи наявну матеріально-технічну базу фізичних кабінетів, не знижуючи при цьому вимог до експериментальної підготовки учнів (результати виконання однієї з робіт до кожного розділу повинні бути обов'язково оцінені).

Для 7 класу в таблиці 1 подано кількість годин, мінімальну кількість тематичних та лабораторних робіт, що оцінюються.

Таблиця 1.

Клас	Річна кількість годин	Кількість годин на тиждень	Мінімальна кількість тематичних робіт	Мінімальна кількість лабораторних робіт, що оцінюються
7	70	2	4	4

Перехід від знаннєвої парадигми навчання до навчання, заснованого на компетентностях, не означає протиставлення знань і компетентностей. Компетентність включає в себе знання й уміння, але не як формальну суму, а як інтегровану здатність застосовувати ці знання й уміння не тільки у «типових» навчальних ситуаціях, а й у більш широких життєвих.

Для формування предметної й ключових компетентностей учнів у процесі навчання фізики треба використовувати такі методи і форми організації навчального процесу, завдяки яким забезпечується мотивація навчання, стимулювання пізнавального інтересу, розвиток інтелектуальної й творчої діяльності учнів, формуються прийоми розумової діяльності, навички самооцінки і самоаналізу.

Предметна компетентність як особистісна характеристика учня передбачає реалізацію системи вимог, якими є предметні компетенції:

- *знати і розуміти* основи фізичного тезаурусу (поняття, величини, закони, закономірності, моделі, формули, рівняння) для опису й пояснення основних фізичних властивостей та явищ довкілля, засад сучасного виробництва, техніки і технологій;
- *уміти* застосовувати методи наукового пізнання і *мати навички* проведення дослідів, вимірювань, опрацьовувати дані (обчислення, побудова графіків), розв'язувати фізичні задачі; використовувати набуті знання в повсякденній практичній діяльності;
- *виявляти ставлення й оцінювати* історичний характер знань з фізики, внесок видатних учених, роль і значення знань для пояснення життєвих ситуацій, застосування досягнень фізики для розвитку інших природничих наук, техніки і технологій, раціонального природокористування та запобігання їх шкідливого впливу на навколишнє природне середовище й організм людини.

Одним із ефективних засобів формування компетентностей є проектна діяльність. Виконання навчальних проектів передбачає інтегровану дослідницьку, творчу діяльність учнів, спрямовану на отримання самостійних результатів, під керівництвом учителя. У процесі вивчення того чи іншого розділу фізики окремі учні або групи учнів упродовж певного часу (наприклад, місяць або семестр) розробляють навчальні проекти. Учитель здійснює управління такою діяльністю і спонукає до пошукової діяльності учнів, допомагає у визначенні мети та завдань навчального проекту, орієнтовних прийомів дослідницької діяльності та пошук інформації для розв'язання окремих навчально-пізнавальних задач. Форму подання проекту учень обирає самостійно, або разом із учителем. Він готує презентацію отриманих результатів і здійснює захист свого навчального проекту. Захист навчальних проектів, обговорення й узагальнення отриманих результатів відбувається на спеціально відведених заняттях. Оцінювання навчальних проектів здійснюється індивідуально, за самостійно виконане учнем завдання. Кількість таких оцінювань може бути довільною.

Розв'язування фізичних задач – ще один дієвий засіб формування предметних і ключових компетентностей учнів з фізики. Треба підкреслити, що в умовах особистісно орієнтованого навчання важливо здійснити відповідний добір фізичних задач, який враховував би пізнавальні можливості й нахили учнів, рівень їхньої готовності до такої діяльності, розвивав би їхні здібності відповідно до освітніх потреб. За вимогами компетентнісного підходу вони повинні бути наближені до реальних умов життєдіяльності людини, спонукати до використання фізичних знань у життєвих ситуаціях, щоб учні розв'язуючи їх, могли добирати факти й знання із різних розділів фізики і суміжних наук для пояснення явища; застосовувати фізичні моделі, дослідницькі стратегії; демонструвати рівень сформованості інтелектуальних умінь (доводити та обґрунтовувати), а також демонструвати готовність застосовувати свої знання в нових ситуаціях; встановлювати зв'язок між окремими знаннями й критично оцінювати ситуацію; виявляти дослідницькі уміння; оцінювати свої дії і рішення тощо.

Упровадження компетентнісного підходу зумовлює переосмислення **технологій контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів**. Контрольно-оцінна діяльність учителя, наразі трансформується з контролю й оцінювання предметних знань, умінь і навичок у бік оцінювання компетентностей – готовності і здатності учнів застосовувати здобуті знання і сформовані навички у своїй практичній діяльності.

Матеріали для підготовки уроків і занять висвітлено на сторінках педагогічної методичної преси: у журналах «Фізика та астрономія в рідній школі» (видавництво «Педагогічна преса»), «Фізика в школах України» (видавнича група «Основа»), у науково-популярних журналах для школярів – «Колосок», «Фізика для допитливих», «Школа юного вченого», «Світ фізики», «Країна знань» тощо.

У нагоді учителям стануть такі інформаційні ресурси:

<http://www.nas.gov.ua>

http://kyivenergo.ua/shco_take_energoefektivnist

<http://7chudes.in.ua/>

<http://www.expocenter.com.ua/>

Хімія

У 2015/2016 навчальному році в **7 класі** розпочинається вивчення хімії за новою навчальною програмою, затвердженою наказом Міністерства № 664 від 26.06.2012 року зі змінами, затвердженими наказом Міністерства № 585 від 29.05.2015 (<http://itzo.gov.ua/serednya-osvita-navchalni-prohramy/>).

Нова програма з хімії для 7 – 9 класів, порівняно з програмою 2005 року, має низку особливостей.

Так, програмою **7 класу** не передбачено вивчення теми «Прості речовини метали і неметали», оскільки в старшій школі вивчають хімію елементів, у тому числі Феруму. Натомість вивчатимуться теми «Кисень» і «Вода», що дає змогу ознайомитися з прикладами простої і складної речовини. У цих темах даються уявлення про оксиди й гідроксиди, що створює фактологічне підґрунтя для подальшого вивчення періодичного закону в 8 класі.

Також зазнала змін Традиційна практична робота з добування кисню. Зазвичай у якості вихідної речовини для добування кисню використовували калій перманганат. Даний реактив віднесено до прекурсорів, а відтак його використання в школах заборонене. Тому добування кисню з калій перманганату змінено на добування цього газу каталітичним розкладом гідроген пероксиду, а вивчення його властивостей обмежено лише доведенням його наявності (практична робота № 4 «Добування кисню з гідроген пероксиду, збирання, доведення його наявності»).

Ознайомлення зі структурою періодичної системи перенесено у 8 клас, де вивчається періодичний закон, зв'язок між розміщенням елемента в періодичній системі та його валентністю. Питання про основний і збуджений стан атомів вивчатиметься на прикладі атома Карбону в 9 класі, в темі «Початкові поняття про органічні сполуки».

Структура програми для **8 класу** зазнала найбільших змін порівняно з програмою 2005 року. Традиційно спершу вивчали основні класи неорганічних сполук, що слугувало фактологічним підґрунтям для вивчення періодичного закону й будови речовин. За такої послідовності теоретичні знання стають самоціллю для основної школи, оскільки застосовуватимуться вони будуть лише в старшій школі під час вивчення хімії елементів.

Нова структура програми дає змогу розгорнуто вивчати неорганічні сполуки на основі знань про будову речовин і періодичний закон, оскільки зміст курсу 7 класу забезпечує для цього мінімальні знання про оксиди, основи, кислоти. Отже, на початок винесено теоретичний матеріал про періодичний закон, будову атома, хімічний зв'язок, будову речовин і кількість речовини. Така послідовність має сприяти глибшому розумінню й усвідомленому вивченню складу, будови і властивостей неорганічних речовин.

Періодичний закон і періодична система вивчатимуться на прикладі обмеженої кількості хімічних елементів – перших двадцяти. У зв'язку з тим, що явище радіоактивності, стабільні й радіоактивні елементи вивчаються в курсі фізики, визнано недоцільним залишати ці питання в курсі хімії.

Послідовність тем у **9 класі**, порівняно з програмою 2005 року, не змінено: вивчаються розчини, хімічні реакції, найважливіші органічні сполуки. В курсі даються загальні поняття про органічні сполуки, оскільки основна школа має забезпечити базову хімічну підготовку всіх учнів, разом із тими, чиє подальше життя не буде пов'язане з цим предметом і які не вивчатимуть органічні речовини у старшій школі. Органічні сполуки розглядаються в курсі основної школи в обмеженому обсязі, на рівні молекулярного складу, без вивчення явища ізомерії, що дає змогу уникнути складання складних для засвоєння структурних формул сполук. Із змісту програми вилучено питання про нуклеїнові кислоти, які докладно вивчають у курсі біології. Натомість життєво важливими є знання

про природні джерела вуглеводнів, склад природного газу, нафти, кам'яного вугілля й основні способи їх переробки.

Розвантаження навчальної програми з хімії для 7-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів здійснено за такими напрямками:

у **8 класі** конкретизовано зміст навчального матеріалу та вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів у розділі «Повторення найважливіших питань курсу хімії 7 класу»; у темі «Основні класи неорганічних сполук» додано матеріал про амфотерні сполуки (включення амфотерних сполук не ускладнює вивчення навчального матеріалу, а більше пов'язує його з попередньо вивченим, оскільки хімічний склад і властивості речовин логічно пов'язуються з розміщенням хімічних елементів у періодичній системі);

у **9 класі** у змісті навчального матеріалу теми **«Початкові поняття про органічні сполуки»** уточнено, що вивчаються тільки перші 10 гомологів метану;

у рубриці *«Домашній експеримент»* зменшено кількість дослідів (у 7 класі з п'яти до трьох, у 9 класі – з чотирьох до двох) та спрощено зміст робіт з огляду на техніку безпеки під час виконання деяких дослідів і необхідні для цього матеріали;

в усіх класах введено нову рубрику *«Навчальні проекти»*, у якій наведено орієнтовні теми проектів. Учитель та учні можуть пропонувати власні теми.

Метод проектів, орієнтований на творчу самореалізацію особистості в процесі самостійної роботи учнів під керівництвом учителя, відіграє активну роль у формуванні ключових компетентностей учня, оскільки потребує самостійного здобуття знань, придбання умінь у виконанні практичних дій.

Учень(учениця) має обрати одну з запропонованих тем і виконати протягом навчального року щонайменше один проект самостійно або у групі учнів. Зважаючи на те, що усі теми проектів мають міжпредметний характер, головним стає вміння пов'язати набуті в різних курсах знання і застосувати їх на практиці.

Перед початком проектної роботи, для її ефективної організації, слід пояснити учням алгоритм виконання: визначити проблему, що буде вивчатися; спроектувати роботу; знайти інформацію; провести дослідження; презентувати роботу; створити портфоліо. Форма представлення (презентація) результатів проекту може бути різною: як у друкованому або мультимедійному вигляді, так і у вигляді вистав (вечорів), уроків-конференцій.

Оцінювання навчальних проектів здійснюється індивідуально, за самостійно виконане учнем завдання чи особистий внесок у груповий проект або за повноту розкриття теми дослідження й презентацію індивідуального проекту:

бали низького рівня учень(учениця) отримує у разі подання роботи (або частини роботи) реферативного характеру, без визначення мети й завдань проекту, а також без висновків за його результатами;

бали середнього рівня - за фрагментарну участь у дослідженні, хоча й за умови її вчасного виконання;

бали достатнього рівня - за правильне виконання своєї частини роботи у разі, якщо він не брав участі в підсумковому обговоренні і формулюванні висновків за результатами дослідження;

бали високого рівня - за дослідження з повним розкриттям теми, належним оформленням роботи і презентацією індивідуального проекту або точного, вчасного виконання своєї частини спільного дослідження, визначенні мети і завдань, активній участі в аналізі результатів і формулюванні висновків.

Захисту проектів можна присвятити частину відповідного за змістом уроку або окремих уроків. У такому разі в класному журналі у графі «Зміст уроку» робиться запис: «Представлення результатів навчального(их) проекту(ів)» із зазначенням його(їх) тематики. У випадку виконання навчального проекту на уроці у класному журналі робиться запис «Навчальний проект» із зазначенням його теми.

До прикладу, у 7 класі в темі «Початкові хімічні поняття» одна із передбачених тем навчального проекту — «Речовини і хімічні явища в літературних творах і народній творчості». Для розкриття теми необхідні знання з хімії, літератури (як української, так і зарубіжної), іноземної мови, історії, географії, музичного і образотворчого мистецтва, біології, трудового навчання. Вид діяльності учнів у ході виконання проекту за цією темою залежить від бажання учнів і учителя. Цей навчальний проект може бути, наприклад: творчим — тематичний вечір за змістом фольклорних творів; рольовим — вивчення технології одного з народних промислів і літературних джерел, де цей промисел згадується; дослідницьким — вивчення зміни забарвлення деревини при обробці її розчинами різних хімічних сполук; інформаційним — порівняння творів літератури, музичного образотворчого мистецтва різних народів, де є інформація про речовини і хімічні процеси; практико-орієнтованим — визначення барвників природного походження, що можуть застосовуватися для фарбування тканини, крейди, яєць-крашанок тощо. Який саме проект виконувати – дослідницький, творчий, інформаційний тощо – обирають учні. Представлення результатів таких різнопланових проектів на одну тему можна запланувати на одному уроці або провести у позаурочний час.

Така форми навчання хімії є найбільш ефективною. Її запровадження передбачає організацію пізнавальної діяльності школярів як на уроці так і в позаурочний час. Це вимагає додаткової роботи учителя: інструктажу учнів щодо виконання теоретичної роботи чи хімічних дослідів, організації й поетапного контролю виконання проекту.

Матеріали для підготовки уроків і занять висвітлено на сторінках педагогічної методичної преси: у журналах «Біологія і хімія в рідній школі» (видавництво «Педагогічна преса»), «Хімія. Шкільний світ», «Хімія» (видавнича група «Основа»), у науково-популярних журналах для школярів – «Колосок», «Хімія для допитливих», «Країна знань» тощо.

Біологія

У 2015/2016 навчальному році біологія в загальноосвітніх навчальних закладах вивчатиметься за такими навчальними програмами:

6-7 класи - Програма з біології для 6-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом Міністерства №664 від 06.06 2012 р. зі змінами, затвердженими наказом Міністерства № 585 від 29.05.2015 № 585 (<http://iitzo.gov.ua/serednya-osvita-navchalni-prohramy/>);

8-9 класи – Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Біологія. 7-11 класи. – К.: Ірпінь: Перун, 2005. – 97 с.;

8-9 класи з поглибленим вивченням біології – Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням біології // Збірник навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням предметів природничо-математичного та технологічного циклу. – К.: Вікторія, 2009. – 102 с.;

10-11 класи – Програми для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів: рівень стандарту, академічний рівень, профільний рівень. – Тернопіль: Мандрівець, 2011. – 128 с.;

Програми факультативів та курсів за вибором з біології та екології, рекомендовані Міністерством для використання у загальноосвітніх навчальних закладах:

7 – 11 класи – Збірник навчальних програм курсів за вибором та факультативів з біології для допрофільної підготовки та профільного навчання. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009, 2014. – 246 с.;

5 – 9 класи - Збірник навчальних програм екологічного напрямку (І частина) для організації допрофільної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Кількість годин, передбачених програмами для вивчення тем або розділів, є орієнтовною і може бути змінена вчителем.

Навчальні програми передбачають проведення шкільних екскурсій. Учитель має право самостійно обирати час їх проведення, використовуючи для цього резервні години або години навчальної практики.

Особливості вивчення біології в 2015/2016 навчальному році пов'язані з тим, що курс «Біологія тварин» вивчатимуть одночасно як учні 7-х так і учні 8-х класів, але за різними навчальними програмами. Учні 8-х класів вивчатимуть біологію тварин за програмою 2005 року, а учні 7-х класів – за новою програмою з біології, яка відрізняється від програми 2005 року структурою і підходами до вивчення біології тварин.

За програмою 2005 року формування системи знань про тваринний світ здійснювалось у процесі вивчення загальних характеристик таксонів: типів, класів, рядів. Значна увага приділялась вивченню класифікації тварин. Такий підхід зумовлював перевантаження навчального матеріалу надмірною деталізацією. **Нова програма зосереджує** увагу на вивченні тільки тих біологічних особливостей тварин, які мають пристосувальне значення до їхнього середовища існування та способу життя і передбачає тільки ознайомлення з поняттям класифікації тварин. Формування системи знань про тваринний світ за *новою програмою* здійснюється «від загального, через конкретне, до загального».

Увступі вивчаються ознаки, що властиві всім тваринам і відрізняють їх від інших груп організмів (рослин, грибів, бактерій). Конкретизація знань щодо будови і життєдіяльності тварин здійснюється у процесі вивчення теми «*Різноманітність тварин*», зміст якої передбачає ознайомлення з біологічними особливостями тварин, певних систематичних груп. Групи тварин для вивчення відібрано з урахуванням чуттєвого досвіду дітей цього віку. За новою програмою не вивчаються найпростіші, оскільки одноклітинні організми розглядались у курсі біології 6 класу. Не вивчаються також ознаки плоских та круглих черв'яків. Натомість змістом програми передбачено вивчення паразитичних безхребетних тварин, що дозволяє ознайомити учнів з особливостями паразитичних червів, комах, кліщів тощо і зосередити їхню увагу на питаннях профілактики паразитарних захворювань людини. Не вивчаються загальні ознаки хордових тварин.

Ознайомлення з тваринами певної групи має розпочинатись з вивчення способу їхнього життя, у зв'язку з чим вивчаються особливості будови та процесів життєдіяльності. Увага зосереджується на ознаках, які відрізняють тварин певної групи від інших. Вивчення цієї теми має бути позбавлено надмірної детальної інформації про внутрішню будову та систематику тварин. Розглядаючи питання різноманітності тварин, необхідно знайомити учнів з тваринами, поширеними в Україні і особливо з місцевими видами. Зробити вивчення цього питання цікавим і наочним допоможуть ресурси Інтернету. До прикладу, Просвітницька інтернет-програма "Молюски", розроблена співробітниками лабораторії малакології Державного природознавчого музею НАН України (<http://www.pip-mollusca.org/>).

У темі «*Процеси життєдіяльності тварин*» поглиблюються знання учнів про процеси життєдіяльності та їх значення для організму, формування яких здійснювалось на уроках природознавства і в курсі біології 6 класу. Розглядаються найбільш загальні закономірності функціонування тваринного організму з акцентом на функціональному значенні органів та фізіологічних систем у забезпеченні основних процесів життєдіяльності. Зміст теми є пропедевтичним і створює підґрунтя для засвоєння курсу біології 8 класу, що важливо, оскільки новою програмою з біології передбачена менша кількість годин на вивчення біології людини (70 годин замість 105 годин за навчальною програмою 2005 року). Практичні роботи даної навчальної теми спрямовані на здійснення учнями порівняльного аналізу будови систем органів тварин різних груп у взаємозв'язку з ускладненням їхніх функцій як результатом адаптації та еволюційного розвитку.

У зміст нової програми з біології для 7 класу включена нова для шкільного курсу біології тварин тема «*Поведінка тварин*», у якій розглядаються біологічні основи поведінки тварин, питання їхньої комунікації, значення поведінки для пристосування тварин до умов існування. Вивчаючи форми поведінки тварин, необхідно звертати увагу на причини такої поведінки, її становлення в процесі індивідуального розвитку, значення для виживання особини, еволюційний розвиток. Змістом теми передбачено виконання практичної роботи з використанням відеоматеріалів. Учитель може обрати

одну з двох запропонованих тем роботи: або визначення форм поведінки, або визначення типів угруповань тварин, або поєднати в одній роботі обидві тематики.

У темі «Організми і середовище існування» новим для вивчення в курсі зоології є поняття про популяцію. У новій програмі, на відміну від змісту цієї теми в програмі 2005 року, узагальнюються знання учнів отримані на уроках природознавства про чинники середовища, ланцюги живлення, потік енергії в екосистемах, співіснування організмів в екосистемах.

У процесі вивчення біології тварин важливо продовжувати розвивати пізнавальний інтерес у школярів, пропонуючи самостійну роботу з різними джерелами інформації: науково-популярною літературою, відеоматеріалами, ресурсами Інтернету тощо. Позитивно мотивують навчальну діяльність школярів і методи навчання такі як: фауністичні спостереження, дослідження у природі, виконання елементарних дослідів, розв'язання проблемних завдань, створення міні-проектів.

Упровадження компетентнісного підходу зумовлює використання завдань, виконуючи які, учні зможуть набути умінь самостійного вивчення природи, навчитись застосовувати знання у нетипових ситуаціях, розв'язувати завдання, що пов'язані з власною життєдіяльністю, навчитись формулювати оцінні судження, виявляти ставлення до тваринного світу та живої природи.

Матеріали для підготовки уроків і занять висвітлено на сторінках педагогічної методичної преси: у журналах «Біологія і хімія в рідній школі» (видавництво «Педагогічна преса»), «Біологія. Шкільний світ», «Біологія» (видавнича група «Основа»), у науково-популярних журналах для школярів – «Колосок», «Біологія для допитливих», «Юний натураліст», «Країна знань» тощо.

Основи здоров'я

Вивчення предмета «Основи здоров'я» в 2015/2016 навчальному році здійснюватиметься за такими навчальними програмами:

5-7 класи - Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Основи здоров'я. 5– 9 класи. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013;

8-9 класи - Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Основи здоров'я. 5–9 класи. – К.: Ірпінськ: Перун, 2005.

На вивчення предмета «Основи здоров'я», відповідно до Типових навчальних планів для загальноосвітніх навчальних закладів, передбачено:

- у 5–7 класах – 1 год. на тиждень;
- у 8–9 класах – 0,5 год. на тиждень.

Кількість годин на вивчення предмета може бути збільшена за рахунок варіативної складової навчального плану. У такому разі вчитель використовує чинну програму, збільшуючи на власний розсуд кількість годин на вивчення окремих тем програми.

У 2015/2016 навчальному році продовжується впровадження нової навчальної програми з основ здоров'я, за якою тепер навчатимуться учні 5-х – 7-х класів. Особливістю нової програми є включення в її зміст видів діяльності учнів таких як моделювання поведінки, відпрацювання алгоритму дій, створення соціальної реклами, оцінка та самооцінка тощо. Такі види діяльності є обов'язковими елементами уроку, і саме вони забезпечують реалізацію компетентнісного підходу, оскільки інтегрують здатність застосовувати знання й уміння не тільки у «типових» навчальних ситуаціях, а й у більш широких життєвих.

Відповідно до нової навчальної програми результатом навчання має бути розвиток здоров'язбережувальних компетенцій учнів. У зв'язку з цим необхідним у навчальному процесі є використання системи завдань, спрямованої на оволодіння учнями здоров'язбережувальними компетенціями, що передбачають розвиток життєвих і спеціальних здоров'язбережувальних навичок. Важливою темою 7 класу є профілактика вживання психоактивних речовин та захворювань, що набули соціального значення (туберкульозу, ВІЛ-інфекції/СНІДу).

Сучасні умови життя підвищують вимоги до якості освіти, до вмінь молодих людей гнучко реагувати на зміни і вирішувати проблеми. Програмою передбачено формування в учнів таких

навичок як прийняття рішень, розв'язання проблем, творчого та критичного мислення, спілкування, самооцінки та почуття гідності, протистояння негативному психологічному впливові, подолання емоцій та стресу, а також розвиток співчуття і відчуття себе як громадянина. Такі життєві навички, здобуті дітьми на уроках з основ здоров'я, допоможуть їм досягати успіху як у навчанні, так і в житті. Для цього треба скоординувати зусилля школи, сім'ї та громади на формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, формування культури здоров'я з відповідними ціннісними орієнтаціями.

Добираючи додаткові матеріали до уроків, учителям слід звернути особливу увагу на відповідність їх змісту віковим особливостям, навчальним можливостям та реальним потребам учнів. Лише за цих умов реалізація освітньої траєкторії учнями за схемою «знання» — «уміння» — «ставлення» - «життєві навички» сприятиме формуванню мотивації учнів щодо здорового способу життя.

Постійної уваги учителя заслуговує співпраця з батьками, дорослими членами сім'ї. Слід звернути увагу учнів і батьків на співпрацю при виконанні завдань, спрямованих на моделювання здоров'язбережувальних компетенцій дітей. Програмою 7 класу передбачена участь дорослих у виконанні таких завдань (позначені в чинній програмі *): моделювання способів конструктивного розв'язання конфліктів, складання рейтингу телепередач.

Суттєву допомогу учителям для підвищення фахового рівня та в підготовці до уроків надає портал превентивної освіти (<http://www.autta.org.ua/>). Він містить методичні розробки, що допоможуть провести цікавий урок з основ здоров'я, класну годину, позакласний захід або батьківські збори з профілактичної тематики.

Предмети художньо-естетичного циклу

7 клас

Учні 7-х класів опановуватимуть зміст загальної мистецької освіти за програмою «Мистецтво», що включає три блоки: «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво» та інтегрований курс «Мистецтво».

Цілісна структура програми, що передбачає єдиний тематизм за роками навчання (однаковий як для автономного викладання музичного та образотворчого мистецтва, так і для інтегрованого курсу), у 7 класі представлена темою року **«Мистецтво: діалог традицій і новаторства»**. Якщо в попередніх класах основної школи учні засвоювали особливості мови різних видів мистецтва, палітру мистецьких жанрів, то в 7 класі вони мають ознайомитися з новітніми явищами в мистецтві в єдності традицій і новаторства.

Спільна тематика року розподіляється на окремі теми варіативно, адже змістове наповнення конкретизується відповідно до специфіки кожного з блоків програми: предметів «Музичне мистецтво» і «Образотворче мистецтво» чи інтегрованого курсу «Мистецтво».

Особливістю навчальної програми є варіативність художнього наповнення змісту: учитель самостійно може обирати різноманітні твори мистецтва для реалізації завдань програми, розкриття теми уроку та набуття учнями ключових і предметних компетентностей, визначених програмою.

Вивчаючи **музичне мистецтво**, учні 7 класу знайомляться з різними видами аранжувань народної та академічної музики, особливостями відображення етнічних мотивів у класичній і сучасній музиці та особливостями сучасних музичних явищ: джаз, рок, поп, авторська пісня.

Вивчаючи **образотворче мистецтво**, учні 7 класу опановуватимуть своєрідність мистецтва архітектури, зокрема пам'ятками рідного краю, України; видами декоративно-прикладного мистецтва: розписом, вишивкою, писанкарством, витинанкою, народною іграшкою тощо, а також різними видами дизайну - графічного, промислового, ландшафтного, арт-дизайну.

На уроках **інтегрованого курсу «Мистецтво»** учні мають ознайомитися з різними видами аранжування народної та академічної музики, особливостями відображення етнічних мотивів у класичній і сучасній музиці, сучасних музичних явищ - джаз, рок, поп, шансон, авторська пісня та

різних видів дизайну; своєрідністю мистецтва архітектури, зокрема на прикладі архітектурних пам'яток України, рідного краю, видів декоративно-прикладного мистецтва.

Фізична культура

Розподіл годин та навчальні програми

Типовими навчальними планами для загальноосвітніх навчальних закладів у 2015/2016 навчальному році на вивчення предмета «Фізична культура» в інваріантній складовій передбачено:

- 1-4 класи – 3 години на тиждень;
- 5-9 класи – 3 години на тиждень;
- 10-11 класи – 2 години на тиждень;
- 10-11 класи спортивного та військово-спортивного профілів – 5 годин на тиждень.

Години з фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

При складанні календарного планування на навчальний рік слід враховувати місцеві кліматичні умови, матеріальну базу навчального закладу тощо.

У 2015/2016 навчальному році вивчення фізичної культури здійснюватиметься за навчальними програмами, рекомендованими Міністерством освіти і науки України:

1-4 класи – «Фізична культура для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи» (авт. Т. Круцевич, В. Єрмолова та ін., 2011);

5-7 класи – «Фізична культура. 5-9 класи» (авт. Т. Круцевич та ін.);

8-11 класи – «Фізична культура для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-11 класи» (за ред. С. Дятленка, розміщено на сторінці <http://old.mon.gov.ua/ua/often-requested/educational-programs/>);

спеціальна медична група 1-4 класи «Фізична культура для спеціальної медичної групи. 1-4 класи» (авт. В. Майєр, 2006);

спеціальна медична група 5-9 класи «Фізична культура для спеціальної медичної групи. 5-9 класи» (авт. В. Майєр, В. Дерев'янко);

спортивний профіль – «Фізична культура для загальноосвітніх навчальних закладів. Спортивний профіль. 10-11 класи» (авт. В. Єрмолова та ін.).

Організація навчально-виховного процесу

Управління навчально-виховним процесом із фізичної культури та позаурочною фізкультурно-оздоровчою роботою в загальноосвітніх навчальних закладах відбувається відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 02.08.2005 № 458 «Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладах України».

Заняття з фізичної культури і спорту в навчальних закладах проводяться вчителем фізичної культури або особою, яка має спеціальну освіту та кваліфікацію: тренер, керівник гуртка, групи, спортивної секції тощо (далі – фахівець з фізичної культури і спорту).

До занять з фізичної культури і спорту допускаються учні, які пройшли обов'язковий медичний профілактичний огляд відповідно до Положення про медико-педагогічний контроль за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженого спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства освіти і науки України від 20.07.2009 № 518/674, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 17.08.2009 за № 772/16788, не мають протипоказань щодо стану здоров'я, у яких визначені рівень фізичного розвитку і група для занять фізичною культурою.

На уроках з фізичної культури повинні бути присутніми учні незалежно від рівня фізичного розвитку і групи для занять фізичною культурою, а також тимчасово звільнені від занять.

Допустиме навантаження на уроці для тих учнів, які за станом здоров'я належать до підготовчої та спеціальної груп і відвідують уроки фізичної культури, встановлює вчитель.

Медичне обстеження учнів проводиться щорічно в установленому законодавством порядку. Учні, які не пройшли медичного обстеження, не допускаються до фізичного навантаження на навчальних заняттях.

Поділ класу на групи дівчат і юнаків під час вивчення предмета в 10-11 класах загальноосвітніх навчальних закладах здійснюється згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 (додаток 2). За наявності можливостей уроки фізичної культури в 5-9 класах варто проводити для хлопців та дівчат окремо.

При формуванні розкладу навчальних занять на тиждень не рекомендується здвоювати уроки фізичної культури або проводити їх два дні поспіль.

Більшість уроків фізичної культури доцільно проводити на відкритому повітрі за умови, що температура повітря не нижча:

8°C – для учнів 1-2 класів;

8°C - -11°C – для учнів 3-4 класів;

12°C – для учнів 5-7 класів;

-12°C - -15°C – для учнів 8-11 класів.

Планування навчально-виховного процесу

Рівень якості навчально-виховного процесу з фізичної культури в загальноосвітньому навчальному закладі значною мірою залежить від планування. Планування навчального матеріалу з фізичної культури має свої особливості. По-перше, матеріал з фізичної культури, на відміну від інших предметів, викладено не в порядку послідовного вивчення, а «за школами» або темами (в 1-4 класах) і модулями (в 5-11 класах). По-друге, під час планування варто зважати на такі об'єктивні фактори, як наявність спортивного залу (майданчика), інвентарю та обладнання, погодні умови тощо. Правильно спланувати навчальну роботу з фізичної культури означає передбачити зміст, форми і методи цієї роботи, урахувати вікові, психологічні і статеві особливості розвитку учнів, рівень їхніх фізичних якостей і рухових здібностей, стан здоров'я тощо.

Змістове наповнення предмета «Фізична культура» в 5-11 класах навчальний заклад формує самостійно з варіативних модулів. При цьому обов'язковим є включення засобів теоретичної і загальнофізичної підготовки, передбачених програмою для даного класу до кожного варіативного модуля.

Медико-педагогічний контроль

Медико-педагогічний контроль за фізичним вихованням – невід'ємна частина навчального процесу та медичного обслуговування учнів у загальноосвітньому навчальному закладі, що включає заходи, спрямовані на оптимізацію, безпеку та ефективність фізичної культури. Він **входить до обов'язкових функцій педагогічних працівників навчального закладу** і відбувається відповідно до спільного наказу Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства освіти і науки України від 20.07.2009 № 518/674 «Про забезпечення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів».

Орієнтовна кратність проведення спеціалістами
медико-педагогічного спостереження
за уроками фізичної культури

Посада контролюючого	Мінімальна кількість разів			Мета перевірки
	на місяць	протягом семестру	протягом навчального року	
Директор школи *		1	2–3	адміністративне інспектування
Заступник директора з навчально-виховної роботи *		1	2–3	методичне інспектування
Заступник директора з виховної роботи *	1	4	8	оздоровчо-виховна робота
Класні керівники **	1	4	8	відвідування учнями уроків, дисциплінованість, успішність учнів
Медичний персонал **	1	3	6	МПК*** за змістом і методами проведення уроків фізичної культури, за відповідністю фізичного навантаження функціональним можливостям учнів

* Для однієї паралелі класів.

** Для кожного класу.

*** МПК – медико-педагогічний контроль.

Організація занять з учнями підготовчої та спеціальної медичної групами

Розподіл учнів на медичні групи здійснюється відповідно до Інструкції про розподіл учнів на групи для занять на уроках фізичної культури, затвердженій спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства освіти і науки України від 20.07.2009 № 518/674. Списки учнів, які належать до підготовчої та спеціальної груп відповідно до Інструкції про розподіл учнів на групи для занять на уроках фізичної культури, затверджуються наказом керівника навчального закладу на поточний рік і доводяться до відома класного керівника, учителя фізичної культури.

Учні, які за станом здоров'я віднесені до підготовчої медичної групи, відвідують обов'язкові уроки фізичної культури. Заняття проводяться за загальною програмою фізичної культури, але з можливою затримкою складання відповідних нормативів. Оцінювання учнів – за теоретико-методичні знання та техніку виконання вправ. Рекомендовані заняття у фізкультурно-оздоровчих групах загальної фізичної підготовки, прогулянки, ігри й спортивні розваги. Участь у змаганнях – за додатковим дозволом лікаря.

Учні, які за результатами медичного огляду тимчасово віднесені до спеціальної медичної групи, відвідують обов'язкові уроки, але виконують корегувальні вправи і вправи для загального фізичного розвитку, які їм не протипоказані. Таким учням можна виставляти поточну оцінку за знання і техніку виконання корегувальних вправ (за сприятливих для учня умов), а наприкінці навчального року виставляється «зараховано».

Окрім того, за наявності умов, для учнів спеціальних медичних груп організовуються два додаткові заняття, які за навчальними програмами «Фізична культура для спеціальних медичних груп загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи» (авт. В. Майєр) та «Фізична культура для спеціальних медичних груп загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи» (авт. В. Майєр, В. Дерев'янко) проводить учитель фізичної культури.

До спеціальної медичної групи відносяться учні зі значними відхиленнями в стані здоров'я, фізичного розвитку і діяльності основних функціональних систем постійного або тимчасового характеру, що потребують суттєвого обмеження фізичного навантаження. У спеціальній медичній групі навчаються учні з показниками в стані здоров'я як стійкого короткотривалого характеру (відмовлення рухомості суглобів після травми, тощо). Тому основною формою організації навчальної діяльності є індивідуальний підхід сумісний з груповим. Це завдання вирішується за рахунок диференціації методики (різні вихідні положення, ступені напруження, амплітуди рухів тощо).

Списки учнів, які за станом здоров'я відносяться до спеціальної медичної групи, затверджуються наказом директора навчального закладу з вказівкою діагнозу захворювання і терміном перебування в ній. Також затверджуються розклад занять групи і прізвище вчителя (керівника групи), який має відповідну фахову підготовку. Група включає **12–15 учнів**. На тиждень проводиться не менше **2-х занять у позакласний час по 45 хвилин**. При несприятливих кліматичних умовах (при температурі нижчій за 10 градусів і вітряній погоді) тривалість уроку скорочується до 35 хвилин, щоб запобігти переохолодженню.

Формування групи здійснюється з урахуванням віку та стану здоров'я. **Можливе об'єднання в групу учнів з різними захворюваннями** тому, що характер пристосування до фізичних навантажень і особливо пристосування серцево-судинної і дихальної систем у багатьох відношеннях схожі.

Можливим є міжшкільне об'єднання учнів у спеціальну медичну групу.

Учні спеціальної медичної групи повинні обов'язково займатися на загальних уроках фізичної культури у відповідному одязі і взутті. Вони беруть участь у підготовчій та заключній частинах уроків, закріплюють матеріал вивчений на заняттях у групі, а при стійкому покращенні стану здоров'я виконують елементи рухів основної частини зі значним зниженням фізичних навантажень, без затримки дихання, виключаючи стрибки, психоемоційне навантаження (елементи змагань).

Фізичні вправи прикладного й професійного спрямування не виключаються, але обов'язково виконуються з урахуванням пристосування організму учнів до подібних навантажень. Учні спеціальної медичної групи повинні перебувати під постійним лікарсько-педагогічним та батьківським контролем і бути обізнаними з елементами самоконтролю за станом власного здоров'я.

Навчальні нормативи складають тільки учні основної медичної групи, які на момент прийняття нормативу не скаржаться на погане самопочуття та стан здоров'я.

Безпека життєдіяльності під час занять фізичними вправами

Навчальний предмет «Фізична культура» належить до найбільш травмонебезпечних. Тому вчителям потрібно особливу увагу звернути на безпеку життєдіяльності під час проведення занять.

На кожному уроці з фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах з учнями обов'язково проводяться відповідні інструктажі (вступний, первинний, позаплановий, цільовий) з безпеки життєдіяльності. Про проведення інструктажу робиться запис у відповідних журналах («Журнал реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності для учнів» та на сторінці про зміст уроку предмета «Фізична культура» у класному журналі).

Місця для занять з фізичної культури і спорту обладнуються аптечкою (відкриті спортивні майданчики – переносною аптечкою).

Рішення про неможливість проведення занять з фізичної культури і спорту на відкритому повітрі у зв'язку з несприятливими метеорологічними умовами приймають учителі фізичної культури (наказ МОН від 01.06.2010 № 521).

Усі спортивні снаряди, спортивне обладнання та інвентар, що використовуються під час проведення занять з фізичної культури і спорту згідно з чинним переліком типових навчально-наочних посібників та обладнання з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів, що визначається Міністерством освіти і науки України, повинні бути справними і надійно закріпленими.

Металеві конструкції, що прикріплюють обладнання на спортивних майданчиках (волейбольні сітки, баскетбольні щити, гандбольні, футбольні ворота тощо), мають бути жорстко закріплені і не повинні мати пристроїв, небезпечних для гравців.

Виконувати гімнастичні вправи на спортивних снарядах учні повинні лише в присутності вчителя або фахівця з фізичної культури і спорту, а складні елементи і вправи – під наглядом учителя або фахівця з фізичної культури і спорту.

Під час проведення занять на відкритому повітрі в сонячну спекотну погоду учням необхідно мати легкі головні убори.

Заняття з навчання плаванню проводять тренери. Учителі фізичної культури в цьому разі виконують функцію помічника тренера і беруть участь у процесі навчання та організації занять.

Трудове навчання (технології). Креслення

Навчальні плани та програми

Типовими навчальними планами для загальноосвітніх навчальних закладів на вивчення трудового навчання у 2015-2016 навчальному році передбачено:

- у 5 – 6 класах – 2 год. на тиждень;
- у 7 класах – 1 год. на тиждень;
- у 8 класах – 2 год. на тиждень;
- у 9 класах – 1 год. на тиждень;
- у 10 – 11 класах (незалежно від профілю) – 1 год. на тиждень;
- у 10 – 11 класах технологічного профілю – 6 год. на тиждень.

Окрім цього, кількість годин на вивчення навчального предмета «Трудове навчання» в усіх класах може збільшуватись за рахунок часу варіативної складової навчальних планів, передбаченої на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації. Також за рахунок варіативної складової можна впроваджувати курси за вибором технологічного спрямування.

У 2015/2016 навчальному році трудове навчання буде вивчатися за такими навчальними програмами:

5 – 7 класи – «Навчальна програма з трудового навчання для загальноосвітніх навчальних закладів. 5 – 9 класи» (авт.: В. Сидоренко та інші), затверджена наказом МОН України від 29.05.2015 № 585;

8 – 9 класи – «Трудове навчання. 5 – 9 класи» (нова редакція) (за загальною редакцією В. Мадзігона);

10 – 11 класи - «Технології. 10-11 класи» (авт.: А. Терещук та інші).

Всі зазначені навчальні програми та програми з креслення розміщено на офіційному веб-сайті МОН України

(<http://old.mon.gov.ua/ua/often-requested/educational-programs/>).

Змістове наповнення навчального предмета «Технічна творчість» (для спеціалізованих шкіл з навчанням українською мовою і поглибленим вивченням предметів технічного (інженерного) циклу) може здійснюватися за рахунок курсів за вибором відповідного спрямування.

Особливості вивчення трудового навчання в 7 класі

Починаючи з 2015-2016 навчального року за новою програмою навчатимуться семикласники. Програма містить обов'язкову для вивчення складову та варіативну.

Обов'язкова для вивчення складова обирається школою із запропонованих блоків залежно від умов поділу на групи хлопців і дівчат, кадрового забезпечення та інтересів учнів.

Для 7 класу пропонуються такі блоки:

Блок 1. Технологія виготовлення виробів із деревини.

Блок 2. Технологія виготовлення виробів, в'язаних гачком.

Освоєння варіативних модулів здійснюється на основі проектно- технологічної діяльності. Варіативні модулі обираються залежно від матеріально-технічного та кадрового забезпечення

навчального процесу, бажання учнів, регіональних традицій. Навчальною програмою передбачено переліки варіативних модулів, що можуть вивчатися учнями 5-6 класів та 7-9 класів.

Із зазначених переліків для кожного 7 класу належить обрати один варіативний модуль, на освоєння якого відводиться 16 годин навчального часу. Освоєння варіативних модулів відбувається за окремо розробленими програмами до них.

Зміни, внесені до навчальної програми

Розвантаження навчальної програми здійснювалось з позиції того, що для сучасних школярів існує потреба в формуванні відповідного досвіду використання знань й умінь для розв'язання практичних завдань, значимих для них або наближених до життя. З цією метою з програми вилучено термін «процес». Натомість основним поняттям для змісту навчальної програми залишається «технологія» як практична діяльність людини.

Важливим також було усунення матеріалу, що дублюється в програмах інших предметів. Так, у 6-му класі (1-й і 2-й блоки) усунено часткове дублювання біологічних понять про продукти харчування, їх склад. Зміст теми спрощено і розглядається «Технологія збереження поживних речовин у продуктах харчування під час приготування їжі».

Практичні роботи (вироби і проекти)

Результатом діяльності учнів при вивченні кожного блоку обов'язкової для вивчення складової програми має бути виріб, а будь-якого варіативного модуля – проект.

Вся проектна документація (зображення виробу, розрахунок матеріалів, послідовність виготовлення тощо) учнями 5-7 класів виконується в робочих зошитах.

До переліку практичних робіт варто включати такі, що сприяють формуванню національно-патріотичних почуттів учнів. Зокрема, це можуть бути предмети і речі, що у своєму змісті пов'язані з народною культурою українців, а саме: виготовлення декоративно-ужиткових і ремісничих виробів, що були характерними для побуту українців.

Також це можуть бути вироби військово-патріотичного призначення (різноманітні за конструкцією та складністю виготовлення «пічки», «якорі» для пошуку розтяжок, маскувальні сітки, сумки для аптечок, рукавиці, сувеніри з патріотичною символікою тощо).

Рекомендації до проведення занять

Сучасне трудове навчання базується на практичній діяльності учнів. *Кожен урок повинен мати практичну спрямованість.*

Зміст практичних робіт визначається вчителем самостійно залежно від теми уроку та виду робіт, що виконуватимуться під час уроку. Засвоєння теоретичного матеріалу доцільно проводити під час практичних робіт, не витрачаючи на це окремого навчального часу. Однак не виключається можливість проведення уроків засвоєння нових знань, під час яких учитель може розкрити навчальний матеріал усього модуля або його окремої частини. Такі уроки в навчальному процесі можуть бути поодинокими.

Резерв часу, передбачений програмою, учитель може використати на підсилення окремих складових навчальної програми на свій вибір.

Вчителі також можуть користуватися матеріалами, які висвітлюють питання організації навчальної діяльності з технологій, розміщеними на сторінках періодичних видань та спеціалізованих сайтів:

1. Газета «Трудове навчання» видавництва «Шкільний світ».
2. Журнал «Трудова підготовка в рідній школі» видавництва «Педагогічна преса».
3. Веб-сайт <http://trudove.org.ua/>.
4. Веб-сайт <http://trudpalcv.at.ua/>.

Профільне навчання

Методичні рекомендації щодо вивчення трудового навчання (технологія) в 2012/2013 та 2013/2014 навчальних роках у частині старшої школи є чинними і в 2015-2016 навчальному році.

Змістове наповнення технологічного профілю може складатися з декількох курсів за вибором «Професійні проби». Такі курси освоюються учнями послідовно. Програми таких курсів повинні мати відповідний гриф МОН України.

Вивчення креслення

Важливою складовою технологічної підготовки школярів є знання ними основ графічної грамоти. Вивчення курсу креслення передбачено в 11 класах технологічного напрямку в обсязі 2 год. на тиждень за навчальною програмою «Креслення. 11 клас» для загальноосвітніх навчальних закладів (лист Міністерства освіти і науки України від 19.11. 2013 р. № 1/11-17681) .

У 8-11 класах креслення може вивчатися як курс за вибором за навчальною програмою «Креслення» для загальноосвітніх навчальних закладів (лист Міністерства освіти і науки України від 19.11. 2013 р. № 1/11-17679).

Розпочинається вивчення креслення в 7 класах спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням предметів технічного (інженерного) циклу. Вивчення предмета здійснюється за навчальною програмою «Креслення. 7-8 класи» (лист Міністерства освіти і науки України від 19.11. 2013 №1/11-17674)

Поділ класів на групи

Навчання хлопців і дівчат на уроках трудового навчання відбувається окремо. Поділ класів на групи здійснюється відповідно до нормативів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.02 р. № 128, і відбувається за наявності в класі більше 27 учнів для міських шкіл та більше 25 для сільських. Якщо кількість учнів у класі не дає змоги здійснити поділ на групи на гендерній основі, можна скористатись іншими варіантами формування груп: з паралельних чи наступних класів; поділ на групи за рахунок варіативної складової навчального плану.

Захист Вітчизни

Відповідно до Типових навчальних планів для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки від 27.08.2010 № 834, зі змінами, що внесені наказом Міністерства освіти і науки від 29.05.2014 № 657, на вивчення предмета в 2015/2016 навчальному році передбачено:

- у класах з військово-спортивним профільним навчанням – 2 год. на тиждень;
- у класах всіх інших напрямів – 1,5 год. на тиждень.

Кількість годин може бути збільшена за рахунок варіативної складової навчального плану.

На виконання наказів Міністерства освіти і науки України від 27.10.2014 № 1232 «Про затвердження плану заходів щодо посилення національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді», від 16.06.2015 № 641 «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах» робочою групою з доопрацювання навчальної програми предмета «Захист Вітчизни» розширено зміст окремих розділів та забезпечено практичну спрямованість навчальної програми.

Урок як основна організаційна форма предмета «Захист Вітчизни» починається із шикування, виконання Гімну України, перевірки готовності учнів до уроку і тренування за тематикою уроку протягом 3-5 хв. На заняттях стосунки між учнями та вчителем, а також учнів між собою підтримуються на зразок взаємовідносин між військовослужбовцями Збройних сил України.

Зміст програмового матеріалу в навчальній програмі «Захист Вітчизни», залежно від матеріальної бази навчального закладу та ін., може бути відкореговано на 20 відсотків у межах розділу. Послідовність вивчення тем вчитель може коригувати самостійно.

Вивчення предмета «Захист Вітчизни» юнаками та дівчатами проводиться окремо (відповідно до листа-роз'яснення Міністерства освіти і науки України від 09.10.2002 № 1/9- 444). Навчальний

предмет при цьому в обох випадках називається «Захист Вітчизни» з уточненням («Основи медичних знань» для дівчат).

Разом з тим, дівчата, за їх власним бажанням (у разі згоди батьків, опікунів або піклувальників) та відповідно до рішення педагогічної ради навчального закладу, можуть навчатися за програмою для юнаків. Юнаки, які за станом здоров'я або релігійними поглядами звільнені від засвоєння основ військової справи, вивчають предмет за програмою для дівчат «Основи медичних знань».

Юнаки вивчають такі розділи: Збройні сили України на захисті Вітчизни; міжнародне гуманітарне право; тактична підготовка; вогнева підготовка; статут Збройних сил України; стройова підготовка; військова топографія; прикладна фізична підготовка; військово-медична підготовка; основи цивільного захисту.

Дівчата – основи цивільного захисту; міжнародне гуманітарне право про захист цивільного населення; основи медичних знань і допомоги; надання першої медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях, хворим та догляд за ними.

Розділ предмета «Основи цивільного захисту» для групи юнаків і для групи дівчат є спільним.

Практичне закріплення теоретичного матеріалу із розділу «Основи цивільного захисту» передбачається під час проведення Дня цивільної оборони (цивільного захисту) в загальноосвітніх навчальних закладах.

З метою практичного закріплення рівня знань, умінь та навичок учнів наприкінці навчального року проводяться навчально-польові заняття (збори), у тому числі з використанням навчально-методичної бази військових частин, відповідних кафедр вищих навчальних закладів, військових комісаріатів, оборонно-спортивних, військово-оздоровчих таборів, базових навчальних закладів, центрів допризовної підготовки тощо. Їх організація і проведення планується керівником навчального закладу відповідно до діючих вимог.

Для більш ефективної організації навчально-польових зборів місцеві органи управління освітою спільно з військовими комісаріатами повинні визначити школи, на базі яких проводитимуться заняття, залучивши до них учнів з інших шкіл, об'єднавши їх у навчальні загони й відділення.

Стрільба зі стрілецької зброї, в точу числі та малокаліберної гвинтівки, проводиться на відповідно обладнаних стрільбищах і в тирах за планами військових комісаріатів на підставі наказів, погоджених з начальником гарнізону (командиром військової частини, начальником вищого навчального закладу), органом управління освітою і керівником навчального закладу.

Керівники навчальних закладів зобов'язані вживати заходів щодо попередження загибелі та травмування учнів, встановлювати необхідні вимоги безпеки під час роботи з озброєнням та військовою технікою, під час здійснення маршу в район занять, проведення занять, стрільб, спеціальних занять і робіт, своєчасно доводити ці вимоги до учнів та досягати їх суворого виконання.

Перед початком занять керівник навчального закладу зобов'язаний особисто впевнитися, що для занять створені безпечні умови, учні засвоїли вимоги безпеки та мають достатні практичні навички щодо їх виконання.

Відповідальність за дотримання учнями вимог безпеки на заняттях несуть викладачі предмета «Захист Вітчизни».

З метою підвищення протимінної безпеки населення та дітей Міністерство освіти і науки рекомендує в загальноосвітніх навчальних закладах спланувати цикл уроків та виховних заходів, присвячених поведінці учнів з вибухонебезпечними предметами, на які учні можуть наразитися (лист Міністерства освіти і науки України від 19.08.2014 № 1/9-419 «Щодо проведення уроків та виховних заходів з питань протимінної безпеки населення та дітей у загальноосвітніх навчальних закладах»).

Зазначені заходи можуть бути проведені для всіх категорій учнів на уроках з предметів «Фізична культура», «Захист Вітчизни» та виховних годинах у загальноосвітніх навчальних закладах. Для проведення уроків рекомендовано використовувати відеоматеріали з питань протимінної безпеки

для загального населення та дітей, що розроблені Державною службою з надзвичайних ситуацій, ОБСЄ, ЮНІСЕФ та отримали статус соціальної реклами від Національної Ради з питань телебачення та радіомовлення. З цими матеріалами можна ознайомитись в Інтернеті за посиланнями: <https://www.dropbox.com/s/6tqoszr2xmiz5lj/Mines.mp4>; <https://www.dropbox.com/2003.08.14.avi>; <https://www.dropbox.com/2003.08.14.mp4>.

Вчителям необхідно надавати організаційно-методичну допомогу та брати участь у проведенні зазначених заходів.

Навчально-методичне забезпечення зазначено в Переліках навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, розміщених на офіційному веб-сайті Міністерства:

http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869542/.

Під час підготовки вчителів до уроків радимо використовувати періодичні фахові видання: загальнодержавний методично-інформаційний журнал «Основи Захисту Вітчизни» та журнал «Оборонний вісник».

Зокрема журнал “Оборонний вісник” – друковане щомісячне видання Центру воєнної політики та політики безпеки (ЦВППБ), що містить широкий спектр інформації військової сфери, яка може використовуватися вчителями і учнями загальноосвітніх навчальних закладів під час підготовки та проведення уроків з предмета “Захист Вітчизни”.

Особливістю видання є поєднання інформаційних, аналітичних матеріалів, новин сектору безпеки і оборони України та за військові структури (формування) провідних країн світу.

Допоміжним матеріалом для вчителів буде тематичний розділ з вичерпною, підготовленою профільними фахівцями інформацією, в обсягах та змістом навчального матеріалу та періодичністю відповідно до річного тематичного плану. Розділ журналу “Мій погляд”, Internet- сторінка сайту ЦВППБ (www.defpol.org.ua) та електронна адреса (e-mail: info@defpol.org.ua) відкрита для налагодження зворотного зв'язку з аудиторією читачів, обговорення з ними проблемних питань та висвітлення досвіду з питань організації військово-патріотичного виховання, а також для надання відповідей, що виникатимуть під час підготовки до проведення та викладання предмета “Захист Вітчизни”.

Інформаційні ресурси

- 1.Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua>.
2. Офіційний веб-сайт Інститут інноваційних технологій і змісту освіти/ [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://iitzo.gov.ua>.
- 3.Офіційний веб-сайт Національної академії педагогічних наук України / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ipv.org.ua> .
- 4.Офіційний веб-сайт Міністерства оборони України / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.mil.gov.ua>.
- знань" / [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.ostriv.in.ua.
- 5.Сайт газети «Народна армія» / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.na.mil.gov.ua/>
- 6.Сайт журналу «Військо України» / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://viysko.com.ua/>
- 7.Сайт науково-теоретичного та науково-практичного журналу «Наука і оборона» / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.nio.mil.gov.ua>.
- 8.Сайт Державної служби з надзвичайних ситуацій України / [Електронний ресурс] – <http://www.mns.gov.ua>.
- 9.Сайт Товариства сприяння обороні України / [Електронний ресурс] – <http://tsou.org.ua>.
10. Сайт Товариства Червоного Хреста України / [Електронний ресурс] –<http://www.redcross.org.ua>.
11. Сайт методично-інформаційного журналу «Основи захисту Вітчизни» / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://Zaxyst.at.ua>.

Вчитель також може залучати матеріали з інших українських Інтернет- ресурсів.

**ВІДДІЛ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

вул. Хмельницьке шосе, 7, м. Вінниця, Вінницький район, Вінницька область,
21036

тел. 66-13-17, факс 66-13-17, E-mail: osvita.rda@gmail.com, Код ЄДРПОУ
02141302

19 червня 2015 р. № 091-16/962
на № 34-2-02/2922 від 15.06.2015р.

**Керівникам загальноосвітніх
навчальних закладів**

Відділ освіти Вінницької райдержадміністрації повідомляє, що наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04.2015 №412 затверджено Інструкцію щодо заповнення Класного журналу в 1-4-х класах загальноосвітніх навчальних закладів», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27 квітня 2015 р. за № 472/26917.

Просимо опрацювати даний наказ МОН та зміст його довести до педагогічних колективів ввірених вам навчальних закладів.

Додаток на 7 аркушах.

НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ ОСВІТИ

Н.В.ОСПІЧУК

Вик.: Войціцька Т.Б.
66-17-77

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки України
08 квітня 2015 року № 412

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
27 квітня 2015 р. за № 472/26917

**Інструкція
щодо заповнення Класного журналу для 1-4-х класів
загальноосвітніх навчальних закладів**

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ

1. Цією Інструкцією визначаються вимоги до заповнення Класного журналу для 1-4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (далі – журнал), форма якого наведена в додатку до цієї Інструкції.

2. У всіх загальноосвітніх навчальних закладах незалежно від форм власності ведеться журнал.

3. Усі записи в журналі ведуться державною мовою. Допускається запис тем уроків (екскурсій, проектів тощо) і частково домашнього завдання (назва тексту тощо) на правій сторінці журналу мовою навчального предмета (іноземною, національної меншини).

4. Записи на всіх сторінках журналу (у тому числі тих, що заповнюють вчителі, які викладають окремі предмети) упродовж навчального року ведуться пастою (чорнилом) одного кольору.

5. Усі записи ведуться чітко і розбірливо. Виправлення з використанням гумки чи коректора не допускаються. Помилковий запис акуратно закреслюється (однією прямою лінією, якщо це слово, і похилою з правого верхнього кута до нижнього лівого у клітинці з балами) і поряд (у цій же клітинці або рядку) пишеться правильний. Виправлення бала, відмітки про успішність, назви теми засвідчується підписом керівника загальноосвітнього навчального закладу і скріплюється печаткою загальноосвітнього навчального закладу (за наявності) внизу сторінки журналу.

6. Усі записи в журналі, необхідні на початок навчального року, здійснюються класним керівником упродовж 5 робочих днів після одержання журналу.

7. Позначення класу на титульній сторінці журналу здійснюється арабськими цифрами. Для позначення паралельних класів використовують прописні літери українського алфавіту (без лапок). Букви можна обирати не обов'язково за алфавітом (наприклад, 1-А, 1-Б або 1-М (музичний) тощо).

8. Запис переліку навчальних предметів інваріантної та варіативної складових відповідно до робочого навчального плану здійснюється на третій сторінці журналу. Назви освітніх галузей не зазначаються.

9. Якщо для вивчення окремих навчальних предметів клас ділиться на групи, то для кожної з них у журналі відводять окремі сторінки.

10. Облік годин на вивчення навчальних предметів інваріантної складової робочого навчального плану здійснюють на окремих сторінках журналу, відведених для цього предмета.

У разі якщо загальна кількість годин з навчального предмета складається з годин інваріантної та варіативної складових, усі записи в журналі ведуться на сторінках, відведених для цього предмета.

Облік вивчення предметів варіативної складової (курсів за вибором) здійснюють на окремих сторінках журналу.

Облік годин індивідуальних та групових занять здійснюють на окремих сторінках журналу, де записують прізвища й імена всіх учнів класу, присутність їх на занятті позначається знаком «+». Назва навчального предмета, з якого було проведено заняття, вказується у графі «Завдання додому».

11. У розділі I «Облік відвідування (пропуск занять)» класний керівник щодня відмічає кількість уроків (годин), пропущених кожним учнем (ученицею). Запис робиться у вигляді дробу, чисельник якого вказує на причину відсутності («хв.» – через хворобу, «пп» – поважні причини – за письмовою заявою батьків або осіб, які їх замінюють, «бп» – без поважних причин), а знаменник – кількість пропущених уроків (годин) («хв/5», «пп/4», «бп/5»).

Якщо учень (учениця) певний час перебував (перебувала) у санаторно-курортному закладі, то навпроти його (її) прізвища зазначається «Санаторій. Наказ від ____ № ____». Водночас в розділі II «Облік навчальних досягнень учнів» навпроти його (її) прізвища на цей період зазначається «Санаторій». При цьому запис не має виходити за межі клітинок із датами, що відповідають цьому терміну.

Наприкінці кожного семестру та навчального року обчислюється і записується загальна кількість пропущених кожним учнем (ученицею) уроків (годин) – усього, через хворобу, через поважні причини і без поважних причин.

Відсутність учнів, які навчаються за індивідуальною формою навчання, протягом усього навчального року або на певний період (наприклад, на час медичного лікування) у журналі не фіксується. Навпроти прізвища цього учня (учениці) запис робиться один раз «Інд. форма навчання. Наказ від ____ № ____». При цьому запис не має виходити за межі клітинок із датами, що відповідають терміну індивідуальної форми навчання.

12. У розділі II «Облік навчальних досягнень учнів» класний керівник записує прізвища та імена учнів в алфавітному порядку без скорочень (у разі збігу прізвища та імені додається запис по батькові), назви навчальних предметів, прізвища, імена та по батькові вчителів, які їх викладають, і систематично протягом року вносить до цього розділу відповідні записи, пов'язані з прибуттям або вибуттям учнів.

Прізвища та імена учнів, які навчаються за індивідуальною формою навчання (крім учнів, для яких індивідуальне навчання організовано з причини кількості учнів менше 5-ти осіб), записують в журналі відповідно до наказу по загальноосвітньому навчальному закладу (на сторінках усіх розділів журналу) з поміткою «Індивідуальне навчання». Облік виконання програм індивідуального навчання для цих учнів ведеться в окремому журналі.

Прізвища та імена учнів, які прибувають у клас посеред навчального року, записують наприкінці списку. Така їх позиція у списку залишається до завершення ведення сторінки. На наступних сторінках усі прізвища записують в алфавітному порядку.

Якщо учні вибувають із класу протягом навчального року, то навпроти їхніх прізвищ на сторінках з усіх предметів робиться запис: «Вибув/вибула». На наступних сторінках журналу прізвище цього учня (учениці) не записується.

13. На лівій сторінці розгорнутого журналу в розділі II «Облік навчальних досягнень учнів» учитель веде щоденний облік навчальних досягнень (із предметів, оцінювання яких здійснюється у балах) та відвідування учнями занять із навчального предмета, який він викладає. Відсутність учня (учениці) на уроці зазначається у журналі під відповідною датою буквою «н».

У графі «Місяць і число» у день проведення уроку (екскурсії, передбаченої календарно-тематичним плануванням із певного предмета, контрольної роботи, практикуму, дослідження тощо) проставляється дата проведення. Дата записується дробом, чисельник якого є числом, а знаменник – порядковим номером місяця у році. Наприклад, 04/09. Заздалегідь дати не записуються.

14. Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється вербально:

у 1-му класі – з усіх навчальних предметів;

у 2-му класі – протягом I семестру за рішенням педагогічної ради;

у 2-4-му класах – із предметів інваріантної складової: «Інформатика», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», інтегрованого курсу «Мистецтво», «Основи здоров'я», «Фізична культура»;

у 1-4-му класах – з усіх предметів варіативної складової.

Наприкінці семестрів та навчального року з навчальних предметів, з яких оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється вербально, у журналі у графах «І семестр», «ІІ семестр», «Рік» записується «Зар.» (зараховано). Окремі види перевірок у разі вербального оцінювання (за ведення зошита, діалог, диктант тощо) у журналі словом «Зар.» не фіксують.

У випадках, коли учні звільнені за станом здоров'я від занять із фізичної культури, наприкінці семестрів та навчального року робиться запис «Зв.» (звільнений (а)).

У разі неатестації учня (учениці) через пропуски половини або більшості уроків із навчальних предметів, які оцінюються вербально, робиться запис «Не зар.» (не зараховано). З навчального предмета (предметів), з якого учень (учениця) не атестований, готується завдання на літні канікули за індивідуальною програмою, виконання якої перевіряється перед початком нового навчального року. За результатами перевірки, орієнтовно до 05 вересня включно, у журналі робиться повторний запис про рішення педагогічної ради.

15. Навчальна діяльність учнів під час екскурсій, не передбачених навчальними програмами з певних предметів, та тих, які проводяться наприкінці навчального року (що записуються в журналі у розділі III «Облік проведення навчальних екскурсій»), не оцінюється і балами в журналі не фіксується.

16. Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється за 12-бальною шкалою і фіксується у журналі у 2-4-му класах із таких навчальних предметів інваріантної складової: «Українська мова», мова і читання національної меншини (де зазначається відповідна мова), «Літературне читання», «Іноземна мова», «Математика», «Природознавство», «Я у світі», «Трудове навчання».

17. Учитель фіксує у журналі результати оцінювання усних робіт (опитувань) у день, коли відбувалось оцінювання, письмових робіт – з метою надання часу для їх перевірки – у день, коли проводиться наступний з цього предмета урок, але під датою, коли виконувалась робота.

18. У журналі балами фіксуються такі види контролю: у 2-4-му класах – поточний, періодичний, а також виводяться тематичні, семестрові, річні бали; у 4-му класі – результати державної підсумкової атестації з предметів, із яких проводилась атестація.

У разі неатестації учня (учениці) за тему, семестр, рік робиться відповідний запис «н/а» (неатестований / неатестована). Неатестація учня (учениці) за тему не впливає на семестровий та річний бал, якщо наступні теми ним (нею) засвоєні. Неатестація учня (учениці) за I семестр не впливає на оцінку за II семестр та річний бал, якщо програма II семестру засвоєна.

У разі неатестації учня (учениці) з навчального предмета (який оцінюється балами) за II семестр та рік для нього готується завдання на літні канікули за індивідуальною програмою, виконання якого перевіряється до початку нового навчального року. За результатами перевірки, орієнтовно до 05 вересня включно, у журналі робиться повторний запис про рішення педагогічної ради загальноосвітнього навчального закладу.

19. На кожний вид робіт із періодичного контролю, що триває не весь урок, або займає певний час на кількох уроках, чи охоплює діяльність учнів протягом певного періоду, у журналі відводиться окрема колонка з відповідним записом (наприклад «Діалог», «Зошит»).

Колонки для фіксації результатів оцінювання ведення зошитів відводять наприкінці кожного місяця (з предметів «Я у світі» і «Природознавство», у разі якщо ці зошити ведуться, – наприкінці семестрів). У 1-му класі (та у I семестрі 2-го класу за рішенням педагогічної ради) результати перевірки зошитів у журналі не фіксуються.

На правій сторінці журналу одночасно із записом теми уроку зазначаються відповідні види перевірок у ті дні, коли вони проводилися.

Результати періодичного контролю, що проводиться фронтально, записують на лівій сторінці журналу під датою, а вид перевіркою роботи (аудіювання, диктант, списування, письмовий переказ, письмовий твір, мовна тема тощо) зазначають у верхній частині відповідної колонки.

Навчальна діяльність учнів, що організовується на уроці після проведення фронтальної перевірки, яка триває частину уроку (наприклад, аудіювання), не оцінюється і балами в журналі не фіксується.

У випадках, коли одну роботу оцінюють за двома критеріями, один із балів записують під датою, а інший бал поруч, в окремій колонці, без зазначення дати. Вид перевіркої роботи («списування (грамотність)» і «списування (графічні навички)») зазначають у верхній частині відповідної колонки.

Усі записи робляться у називному відмінку (наприклад: «Читання», «Діалог»). Допускається скорочення назв за правилами скорочення слів української мови, але читатися вони мають однозначно (наприклад «Усн. перек.»).

20. Бали, записані учителем у журналі, мають відповідати балам, виставленим у зошитах для контрольних робіт, що їх вчитель має зберігати до кінця навчального року. Для цих робіт ведуться окремі зошити.

21. Підсумкові контрольні роботи з навчальних предметів, що можуть проводитися відповідно до розпорядження керівника навчального закладу чи органу управління освітою під час інспектування навчального закладу, фіксуються у журналі під датою фактичного дня проведення з наступним коригуванням календарно-тематичного плану.

22. Відсутність учня (учениці) під час написання контрольної роботи (диктанту, мовної теми, письмового переказу тощо) зазначається у журналі під датою виконання роботи буквою «н». У цьому випадку оцінювання навчальних досягнень учня (учениці) за тему учитель визначає за поточними балами.

23. Тематичний бал виставляється після опрацювання програмової теми (кількох підтем однієї великої теми, кількох невеличких тем, розділу підручника).

Тематичний бал записується у колонці журналу без дати з позначкою «Тема».

24. Бал за семестр виставляється у колонці журналу з позначкою «І семестр» («ІІ семестр») не пізніше ніж за 3 дні до кінця певного семестру.

25. У 4 - х класах бали, одержані учнями за державну підсумкову атестацію у формі підсумкової контрольної роботи, виставляються на правій сторінці журналу у розділі «Тема», де здійснюється запис «Державна підсумкова атестація».

26. У разі коли учень (учениця) звільнений (звільнена) від державної підсумкової атестації за рішенням педагогічної ради загальноосвітнього навчального закладу у журналі у цій колонці робиться запис «Зв.».

27. Річний бал виставляється у колонці журналу з позначкою «Рік». Окрема колонка для підсумкового бала не відводиться.

28. У розділі III «Облік проведення навчальних екскурсій» учитель записує дату, зміст і кількість годин проведення навчальних екскурсій, що не передбачені навчальними програмами з певних предметів і проводяться наприкінці або упродовж навчального року.

Навчальні екскурсії з окремих предметів, передбачені календарно-тематичним планом, записуються на сторінках журналу, відведених для відповідного предмета.

29. У розділі IV «Зведений облік навчальних досягнень учнів» журналу у 1-3-му класах заповнюються рядки: «І семестр», «ІІ семестр», «Рік», у 4-му класі – 4 рядки: «І семестр», «ІІ семестр», «Рік», «Державна підсумкова атестація».

Запис про рішення педагогічної ради у журналі робиться за такою формою:

«Переведено до _____ класу (протокол від _____ № _____)»;

«Переведено до _____ класу, нагороджено Похвальним листом (протокол від _____ № _____)»;

«Дано завдання на літні канікули з _____ (назва предмета) за індивідуальною формою навчання (протокол від _____ № _____)».

У цьому випадку до 05 вересня включно робиться повторний запис про рішення педагогічної ради;

«Переведено до іншої школи (класу)» – указати назву загальноосвітнього навчального закладу (наказ від _____ № ____);

«Перебував (перебувала) на лікуванні у санаторії чи у санаторній школі (наказ по загальноосвітньому навчальному закладу від _____ № ____);»;

«Переведено на індивідуальну форму навчання» тощо (наказ від _____ № ____).

30. Графи розділу V «Загальні відомості про учнів» журналу заповнює класний керівник, який уносить відповідні записи у зв'язку з прибуттям або вибуттям учнів.

Зміни в обліковому складі учнів у журналі фіксуються після відповідного наказу по загальноосвітньому навчальному закладу із записом «Вибув/вибула (куди?), наказ від _____ № ____».

Прізвища учнів, які прибули впродовж навчального року, записуються наприкінці списку з позначкою «Прибув/прибула з «__»____, наказ від _____ № ____».

31. У розділі V «Загальні відомості про учнів» номер особової справи записується через дріб, де чисельник – велика літера, а знаменник – порядковий номер запису прізвища учня (учениці) в алфавітній книзі (А/45).

Прізвища, імена та по батькові учня, батьків або осіб, які їх замінюють, записуються у відповідних колонках повністю без скорочень.

Не здійснюється запис про батьків (чи одного з них) у таких випадках:

при позбавленні батьківських прав;

у разі смерті;

якщо один із батьків не бере участі у вихованні дитини, але водночас не позбавлений батьківських прав (за згодою).

Записуються місце проживання (включає в себе постійне або тимчасове місце проживання дитини) і контактні номери телефонів батьків або осіб, які їх замінюють.

Дані про місце роботи (посаду) та трудову діяльність батьків не записуються.

Дата народження зазначається цифровим способом: число, місяць, рік народження.

32. У розділі VI «Листок здоров'я» медичний працівник загальноосвітнього навчального закладу фіксує інформацію про групу здоров'я кожного учня. Ця сторінка підписується медичним працівником загальноосвітнього навчального закладу, класним керівником і керівником загальноосвітнього навчального закладу.

33. Перший запис у розділі VII «Зведена таблиця руху учнів класу» робиться на початку вересня (орієнтовно до 05 вересня) у графі «На початок семестру (року)». Наступний запис про кількість учнів, які прибули або вибули, та про кількість учнів станом на перший день II семестру робиться у перший день навчання (у графах «Прибув/прибула», «Вибув/вибула», «На кінець I семестру» і «На початок II семестру»). Останній запис робиться в останній день навчального року.

34. У розділі VIII фіксується проведення бесід з безпеки життєдіяльності та вступного інструктажу (облік виховних заходів (у тому числі виховних годин, годин спілкування тощо) у журналі не ведеться).

35. Контроль за дотриманням вимог до ведення журналу щокварталу здійснює керівник загальноосвітнього навчального закладу та його заступник з навчально-виховної роботи.

Перевіряти ведення журналу також може особа, яка має право інспектувати загальноосвітній навчальний заклад.

Якщо до ведення журналу немає зауважень, зазначається «Журнал перевірено»; записуються дата, прізвище, ініціали та підпис особи, яка здійснювала перевірку.

Якщо до ведення журналу є зауваження, то особа, яка перевіряє, у розділі IX «Зауваження до ведення журналу» стисло фіксує зауваження та пропозиції щодо поліпшення ведення записів у журналі учителем, записує дату, прізвище та ініціали і ставить підпис.

У графі «Відмітки про виконання» вчитель щодо зауважень та пропозицій у триденний термін робить помітку «Виконано» або «Взято до відома», записує дату, своє прізвище та ініціали і ставить підпис.

36. Розподіл кількості сторінок для навчальних предметів інваріантної та варіативної складових робочого навчального плану загальноосвітнього навчального закладу (з урахуванням окремих сторінок для кожної групи при вивченні окремих предметів, якщо клас поділяється на групи) здійснює класний керівник і погоджує із заступником керівника з навчально-виховної роботи.

37. На правій сторінці розгорнутого журналу у день проведення уроку (екскурсії, контрольної, практичної роботи тощо) відповідно до календарного планування записуються дата проведення і його тема. Заздалегідь дати й тема уроку не записуються.

Після написання контрольних робіт у журналі фіксується проведення аналізу результатів контрольних робіт, повторення, узагальнення з теми з відповідним записом «Аналіз контрольної роботи», «Узагальнення (повторення) з теми» тощо.

У разі проведення бінарних уроків (два уроки поспіль з одного або різних предметів) дата і тема кожного з них записуються окремо.

У разі проведення інтегрованих уроків дата і тема кожного з них записуються на сторінці одного з навчальних предметів за вибором учителя.

Якщо заняття проводиться не у формі уроку, то у журналі вказується обрана організаційна форма (наприклад: «Екскурсія до бібліотеки»; «Проект «Зростаємо разом із книгою», «Практична робота «Висаджування квітів» тощо).

38. У графі «Завдання додому» стисло записуються зміст (сторінки підручника, номери задач тощо) і спосіб виконання завдання (вивчити напам'ять, повторити, розв'язати тощо).

Запис у відповідній графі може не робитися у випадках, коли домашнє завдання не задається.

39. У випадку відсутності вчителя педагогічний працівник, який його замінює, робить запис дати проведення уроку, теми і домашніх завдань. У графі «Завдання додому» після запису домашнього завдання записує «Заміна», своє прізвище, ініціали та засвідчує запис власним підписом.

Директор департаменту
загальної середньої
та дошкільної освіти

Ю. Г. Кононенко

**ВІДДІЛ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

вул. Хмельницьке шосе, 7, м. Вінниця, Вінницький район, Вінницька область, 21036
тел. 66-13-17, факс 66-13-17, E-mail: osvita.rda@gmail.com, Код ЄДРПОУ 02141302

18 серпня 2015 р. № 01-16/1234
на № 34-2-12/3738 від 13.08.2015р

**Керівникам загальноосвітніх
навчальних закладів**

**Щодо впровадження змін до навчальної
програми «Захист Вітчизни» та посилення
військово-патріотичного виховання учнів ЗНЗ**

Відділ освіти Вінницької райдержадміністрації доводить до Вашого відома лист Департаменту освіти і науки облдержадміністрації щодо змін до навчальної програми «Захист Вітчизни» для учнів 10-11 класів (наказ Міністерства освіти і науки від 30.07.2015р. №826), де передбачено збільшення кількості годин на викладання даного предмету.

Звертаємо Вашу увагу і на те, що у 2015-2016н.р. продовжити запроваджений курс за вибором «Основи захисту Вітчизни» для учнів 8-9 класів.

Просимо належним чином опрацювати даний документ та внести зміни до робочих навчальних планів.

Додаток: на 2 арк.

**НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ ОСВІТИ
Н.В.ОСПІЧУК**

Войціцька Т.Б.
66-17-77

**ВІДДІЛ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

вул. Хмельницьке шосе, 7, м. Вінниця, Вінницький район, Вінницька область, 21036
тел. 66-13-17, факс 66-13-17, E-mail: osvita.rda@gmail.com, Код ЄДРПОУ 02141302

31 серпня 2015 р. № 01-16/1301

на _____

**Керівникам загальноосвітніх
навчальних закладів**

Відділ освіти Вінницької райдержадміністрації на доводить до вашого відома лист Міністерства освіти і науки України «Щодо матеріально-технічного забезпечення предмета «Захист Вітчизни» у загальноосвітніх навчальних закладах».

Просимо опрацювати даний документ з метою комплектації кабінетів комплектами навчальних плакатів з предмета «Захист Вітчизни».

Додаток на 1 арк.

**НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ ОСВІТИ
Н.В.ОСПІЧУК**

Вик.: Войціцька Т.Б.
66-17-77

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від _____ № _____

На № _____ від _____

Департаменти (управління) освіти і
науки обласних, Київської міської
державних адміністрацій
Інститути післядипломної
педагогічної освіти

Щодо матеріально-технічного
забезпечення предмета «Захист Вітчизни»
у загальноосвітніх навчальних закладах

Інформуємо, що на виконання Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 12 вересня 2014 року «Про комплекс заходів щодо зміцнення обороноздатності держави» та пропозиції до проекту Закону України «Про державний бюджет України на 2015 рік» по статтях, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони України» щодо вжиття невідкладних заходів з підвищення рівня викладання предмета «Захист Вітчизни» і військово-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах Центром воєнної політики та політики безпеки спільно з профільними фахівцями Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних сил України розроблено комплект навчальних плакатів для навчальних кабінетів загальноосвітніх навчальних закладів з предмета «Захист Вітчизни».

Комплект створено відповідно до додатку 8 навчальної програми предмета «Захист Вітчизни» для загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 30.07.2015 №826, та схвалено до використання у загальноосвітніх навчальних закладах фаховою комісією з предмета «Захист Вітчизни» Науково-методичної Ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти від 20.08.2015 № 14.1/12-Г-1036).

Міністерство просить довести цю інформацію до відома керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Заступник Міністра

Павло Полянський

Гладковський Р.В., 481-47-68

М2 МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
№1/9-406 від 26.08.2015

арк. 1

**ВІДДІЛ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

вул. Хмельницьке шосе, 7, м. Вінниця, Вінницький район, Вінницька область, 21036
тел. 66-13-17, факс 66-13-17, E-mail: osvita.rda@gmail.com, Код ЄДРПОУ 02141302

21 серпня 2015 р. № 01-16/1252
на № 762 від 14.07.2015р

**Керівникам
загальноосвітніх
навчальних закладів**

Відділ освіти Вінницької райдержадміністрації на виконання листа Департаменту освіти і науки облдержадміністрації надсилає інформацію про переведення учнів (вихованців) загальноосвітнього навчального закладу до наступного класу.

При цьому надсилаємо наказ Міністерства освіти і науки України №762 від 14.07.2015р.

Просимо опрацювати даний документ з метою приведення власних нормативно-правових актів у відповідність до законодавства.

Додаток: на 4 арк.

**НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ ОСВІТИ
Н.В.ОСІПЧУК**

Войціцька Т.Б.
66-17-77

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАКАЗ

№ 762 від 14 липня 2015 року

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
30 липня 2015 р. за № 924/27369

**Про затвердження Порядку переведення
учнів (вихованців) загальноосвітнього
навчального закладу до наступного класу**

Відповідно до частини третьої статті 34 [Закону України "Про загальну середню освіту"](#) та з метою приведення власних нормативно-правових актів у відповідність до законодавства

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Порядок переведення учнів (вихованців) загальноосвітнього навчального закладу до наступного класу, що додається.
2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України від 14 квітня 2008 року [№ 319](#) "Про затвердження Інструкції про переведення та випуск учнів (вихованців) навчальних закладів системи загальної середньої освіти", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 06 травня 2008 року за № 383/15074.
3. Управлінню зв'язків з громадськістю та забезпечення діяльності Міністра (патронатна служба) (Загоруйко Ю.А.) в установленому порядку зробити відмітку у справах архіву.
4. Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Кононенко Ю.Г.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України у встановленому законодавством порядку.
5. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
6. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Полянського П.Б.

Міністр

С.М. Квіт

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки України 14.07.2015 № 762

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України

30 липня 2015 р. за № 924/27369

ПОРЯДОК

переведення учнів (вихованців) загальноосвітнього навчального закладу до наступного класу

1. Цей Порядок встановлює умови та процедуру переведення учнів (вихованців) загальноосвітнього навчального закладу до наступного класу.

2. Переведення учнів (вихованців) загальноосвітнього навчального закладу (крім перших класів) до наступного класу здійснюється на підставі результатів підсумкового (семестрового та річного) оцінювання знань учнів (вихованців) та державної підсумкової атестації (для випускників початкової та основної шкіл) згідно з рішенням педагогічної ради загальноосвітнього навчального закладу, що упродовж п'яти робочих днів з дати прийняття оприлюднюється на офіційному веб-сайті загальноосвітнього навчального закладу або відповідного місцевого органу управління освітою.

Річне оцінювання здійснюється за результатами семестрового оцінювання, що проводиться у межах часу, визначеного робочим навчальним планом загальноосвітнього навчального закладу. Річне оцінювання здійснюється не пізніше 6 робочих днів після завершення II семестру. При проведенні річного оцінювання результати державної підсумкової атестації учнів (вихованців) не враховуються. У випадках, пов'язаних з вибуттям учнів (вихованців) із загальноосвітнього навчального закладу (виїзд за кордон, надання соціальної відпустки, призов на військову службу тощо), дозволяється проводити підсумкове оцінювання достроково або в екстернатній формі.

3. При переведенні до наступного класу або вибутті із загальноосвітнього навчального закладу на учнів (вихованців) першого класу складається характеристика їхніх умінь і навичок, що зберігається у особовій справі учнів (вихованців).

4. При переведенні до наступного класу або вибутті із загальноосвітнього навчального закладу учням (вихованцям) (крім перших класів) видається табель успішності, у якому відображаються результати їх підсумкового оцінювання.

5. Випускники основної школи отримують свідоцтво про базову загальну середню освіту (випускники з навчальними досягненнями високого рівня (10, 11, 12 балів) – свідоцтво про базову загальну середню освіту з відзнакою) та можуть:

1) бути переведені до наступного класу загальноосвітнього навчального закладу;

2) взяти участь у конкурсному відборі до старшої школи загальноосвітнього навчального закладу (за умови його проведення) або продовжити здобувати повну загальну середню освіту в інших закладах системи загальної середньої освіти згідно з власним рішенням (у разі досягнення повноліття), рішенням їхніх батьків (одного із батьків) або законних представників.

6. Учні (вихованці) початкової школи, які за результатами річного (вербального) оцінювання мають початковий рівень навчальних досягнень (1, 2, 3) у вивченні одного з предметів (українська мова, читання, математика), а в загальноосвітніх навчальних

зкладах з навчанням мовами національних меншин — також і з мови навчання, згідно з рішенням педагогічної ради відповідного загальноосвітнього навчального закладу та батьків (одного із батьків) або законних представників можуть:

1) бути переведені до наступного класу для продовження навчання за індивідуальною навчальною програмою (з предметів, за якими було виявлено початковий рівень навчальних досягнень згідно з результатами річного оцінювання), що затверджується керівником загальноосвітнього навчального закладу;

2) бути залишені для повторного навчання у тому самому класі цього загальноосвітнього навчального закладу;

3) продовжити навчання у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах.

7. Випускники початкової та основної шкіл, які не мають результатів річного оцінювання та (або) державної підсумкової атестації з будь-яких предметів, повинні пройти річне оцінювання в загальноосвітньому навчальному закладі, у якому продовжують навчання, та (або) державну підсумкову атестацію в порядку, визначеному [Положенням про державну підсумкову атестацію учнів \(вихованців\) у системі загальної середньої освіти](#), затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 30 грудня 2014 року № 1547, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 14 лютого 2015 року за № 157/26602.

У такому випадку річне оцінювання здійснюється упродовж навчального року згідно з графіком та завданнями, затвердженими наказом керівника загальноосвітнього навчального закладу та погодженими педагогічною радою. У разі продовження навчання у навчальному закладі, який не надає базової загальної середньої освіти, зазначені учні (вихованці) для отримання документа про відповідний рівень освіти проходять річне оцінювання у вечірній (змінній) школі або за екстернатною формою.

8. Учні (вихованці), які не мають результатів річного оцінювання та державної підсумкової атестації (для випускників початкової та основної шкіл) у зв'язку із невідвідуванням загальноосвітнього навчального закладу (не менше шести останніх місяців навчального року підряд) та за відсутності будь-яких відомостей щодо місця їх проживання чи перебування, їхніх батьків, або законних представників, визнаються такими, що вибули із загальноосвітнього навчального закладу, та до наступного класу не переводяться згідно з рішенням педагогічної ради загальноосвітнього навчального закладу, що оформлюється відповідним наказом керівника загальноосвітнього навчального закладу.

Особова справа, медична карта, результати оцінювання попередніх років учнів (вихованців), яких було визнано такими, що вибули із загальноосвітнього навчального закладу, зберігаються у загальноосвітньому навчальному закладі відповідно до законодавства.

Рішення педагогічної ради та відповідний наказ керівника загальноосвітнього навчального закладу про визнання учнів (вихованців) такими, що вибули із загальноосвітнього навчального закладу, упродовж одного робочого дня оприлюднюються на офіційних веб-сайтах загальноосвітнього навчального закладу або відповідного місцевого органу управління освітою.

Учні (вихованці), які вибули згідно з поданою ними особисто до загальноосвітнього навчального закладу письмовою заявою (у разі досягнення повноліття), їхніми батьками (одним із батьків) або законним представником, поновлюються у загальноосвітньому

навчальному закладі та можуть продовжити навчання і пройти річне оцінювання та (або) державну підсумкову атестацію за екстернатною формою згідно з наказом керівника загальноосвітнього навчального закладу.

9. Випускники старшої школи, які не мають річного оцінювання з будь-яких предметів та (або) державної підсумкової атестації, можуть продовжити навчання в екстернатній формі.

10. Для вирішення спірних питань, що виникають під час переведення до наступного класу або при вибутті із загальноосвітнього навчального закладу, учні (вихованці) у разі досягнення ними повноліття, їхні батьки (один із батьків) або законні представники можуть подати до комісії відповідного загальноосвітнього навчального закладу (далі – комісія) письмову заяву про оскарження рішення педагогічної ради загальноосвітнього навчального закладу не пізніше п'яти робочих днів із дня оприлюднення рішення, що оскаржується.

11. Порядок діяльності, чисельність і склад комісії із спірних питань, що виникають під час переведення до наступного класу або вибуття із загальноосвітнього навчального закладу, затверджуються керівником навчального закладу відповідно до рішення педагогічної ради загальноосвітнього навчального закладу.

12. Письмова заява про оскарження рішення педагогічної ради загальноосвітнього навчального закладу розглядається комісією упродовж трьох робочих днів, починаючи із дати її надходження.

13. Комісія за наслідками розгляду заяви може прийняти такі рішення:
рекомендувати педагогічній раді загальноосвітнього навчального закладу скасувати, змінити, прийняти нове або залишити попереднє рішення, що оскаржується, без змін.

Результати розгляду заяви оформлюються протоколом засідання комісії.

14. Коригування результатів річного оцінювання здійснюється за результатами повторного семестрового оцінювання (одного або двох семестрів), що проводиться відповідно до письмових завдань, що мають охоплювати зміст усіх тем, вивчених упродовж відповідного семестру, та графіка, що затверджується наказом керівника загальноосвітнього навчального закладу. За наслідками коригування результатів річного оцінювання видається відповідний наказ керівника загальноосвітнього навчального закладу.

Директор департаменту загальної
середньої та дошкільної освіти

Ю.Г. Кононенко

**ВІДДІЛ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

вул. Хмельницьке шосе, 7, м. Вінниця, Вінницький район, Вінницька область, 21036
тел. 66-13-17, факс 66-13-17, E-mail: osvita.rda@gmail.com, Код ЄДРПОУ 02141302

04 вересня 2015 р. № 01-16/1345
на № 1/9-422 від 04.09.2015р

**Керівникам загальноосвітніх
навчальних закладів**

Відділ освіти Вінницької райдержадміністрації надсилає лист Міністерства освіти і науки України №1/9-422 від 04.09.2015р. «Про перелік навчальної літератури, що має гриф Міністерства освіти і науки України, для використання у загальноосвітніх навчальних закладах у 2015-2016н.р.»

Додаток: на 1 арк.

**НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ ОСВІТИ
Н.В.ОСПІЧУК**

Войціцька Т.Б.
66-17-77

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481- 32 -21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 04.09.2015 № 1/9-422

На № _____ від _____

Органам управління освітою обласних,
Київської міської державних адміністрацій,
Інститутам післядипломної педагогічної освіти
Загальноосвітнім навчальним закладам

Про переліки навчальної літератури,
що має відповідний гриф Міністерства
освіти і науки України, для використання
у загальноосвітніх навчальних закладах
у 2015/2016 навчальному році

З метою упорядкування навчальної літератури і програм, що рекомендуються для використання в навчально-виховному процесі у загальноосвітніх навчальних закладах, Міністерство освіти і науки надсилає:

Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання у початкових класах загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням українською мовою у 2015/2016 навчальному році;

Перелік навчальних програм, підручників і навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в основній і у старшій школах у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням українською мовою у 2015/2016 навчальному році;

Перелік навчальних програм, підручників і навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин у 2015/2016 навчальному році.

Зазначені переліки розміщено на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки України: www.mon.gov.ua, друкуються в «Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України», фахових науково-методичних журналах.

При цьому інформуємо, що у 2015 р. можуть використовуватися підручники для 4-7-х класів попередніх років видання.

Заступник Міністра

Павло Полянський

Бэскова Н.В. 481 32 01

Дубовик О.А. 248 21 61

**ВІДДІЛ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

вул. Хмельницьке шосе, 7, м. Вінниця, Вінницький район, Вінницька область,
21036

тел. 66-13-17, факс 66-13-17, E-mail: osvita.vrda@gmail.com, Код ЄДРПОУ
02141302

02 вересня 2015 р. № 01-16/1332

на № _____ від _____

**Керівникам загальноосвітніх
навчальних закладів**

***Про оновлення списку педагогічних
працівників на 2015/2016 н.р.***

На виконання наказу відділу освіти від 30.06.2015 р. №226 «Про інформатизацію загальноосвітніх навчальних закладів Вінницького району в 2015-2016 навчальному році» Центром навчально-інформаційного забезпечення закладів освіти Вінницького району розроблено електронний варіант списку педагогічних працівників навчального закладу на 2015/2016 н.р., що додається.

Просимо подати оновлений список педагогічних працівників ввіреного навчального закладу за 2015-2016 н.р., відповідно до зразка, в електронному вигляді методисту ЦНІЗЗОВР Турабовій-Старцевій О.А. або надіслати на електронну адресу citzzovr@gmail.com до **10 вересня 2015 року**.

Зверніть, будь ласка, увагу:

- назва навчального предмету і спеціальність за дипломом вказується без скорочень;
- **рукописні варіанти списку цьогогоріч до відділу освіти прийматися не будуть.**

Начальник відділу освіти
Табанюк А.А.
Турабова-Старцева О.А.,
66-17-77

Н.В.Осіпчук

**ВІДДІЛ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

вул. Хмельницьке шосе, 7, м. Вінниця, Вінницький район, Вінницька область, 21036
тел. 66-13-17, факс 66-13-17, E-mail: osvita.vrda@gmail.com, Код ЄДРПОУ 02141302

«11» вересня 2015 р. № 01-16/1395

на № _____ від _____

**Керівникам загальноосвітніх навчальних
закладів району**

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 року № 413 «Про порядок повідомлення Державній фіскальній службі та її територіальним органам про прийняття працівника на роботу» відділ освіти Вінницької райдержадміністрації зобов'язує керівників загальноосвітніх навчальних закладів подавати **за 10 днів до початку роботи** працівників з адміністративно-господарського персоналу наступні документи:

- 1) копію наказу про прийняття на роботу (zareestrovano);
- 2) копію ідентифікаційного коду.

Вказані документи необхідні працівникам кадрової служби для складання і подання повідомлення Державній фіскальній службі Вінницького району про прийняття працівника на роботу.

Начальник відділу освіти

Н.В. Осіпчук

Табанюк А.А.
Шевченко М.М.
66-17-77

Центр навчально-інформаційного
забезпечення закладів освіти Вінницького району

Центр навчально-інформаційного
забезпечення закладів освіти Вінницького району